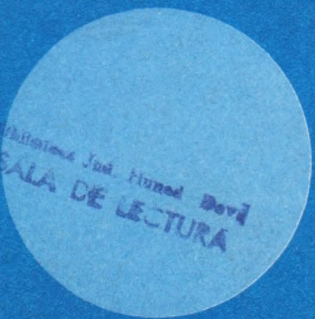
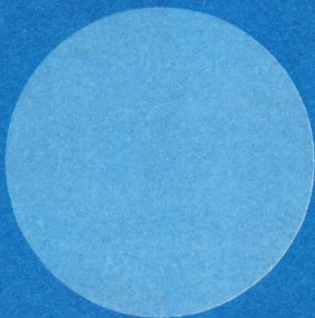
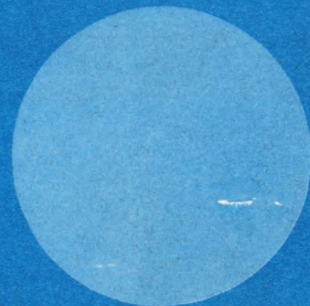
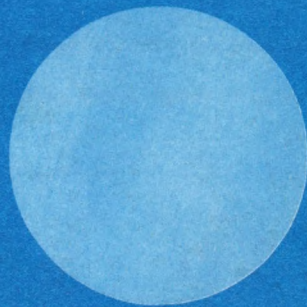
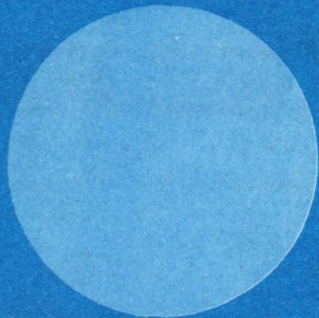


Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

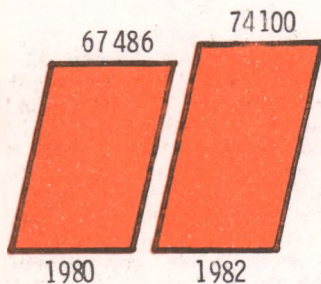


**FOLOSIREA
EFICIENTĂ A
TEHNICII DE
PRODUCTIE**

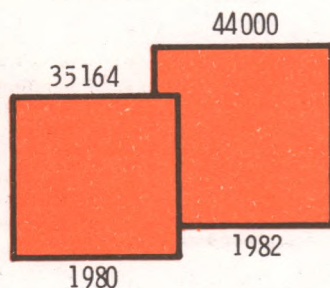
COORDONATE ALE DEZVOLTĂRII ECONOMIEI ROMÂNEȘTI ÎN ANUL 1982

DEZVOLTAREA BAZEI DE MATERII PRIME ȘI ENERGIE

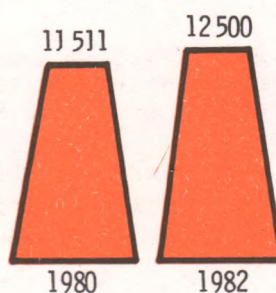
Energie electrică
-milioane kWh-



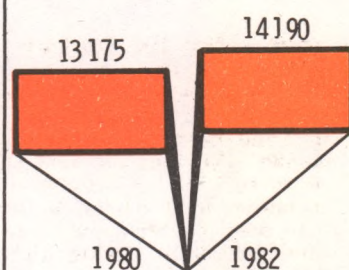
Cărbune net
-mii tone-



Țiței extras
-mii tone-

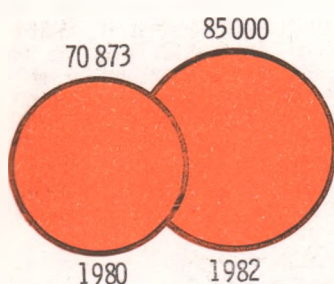


Oțel
-mii tone-

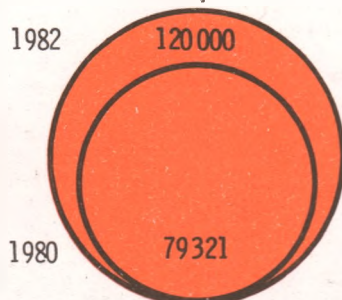


CREȘTEREA PRODUCȚIEI LA PRINCIPALELE PRODUSE INDUSTRIALE

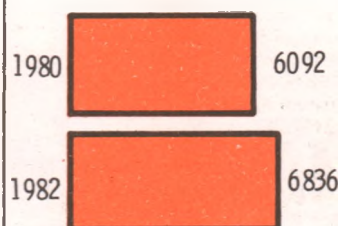
Tractoare
-bucăți-



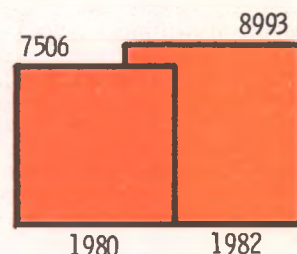
Autoturisme de oraș
-bucăți-



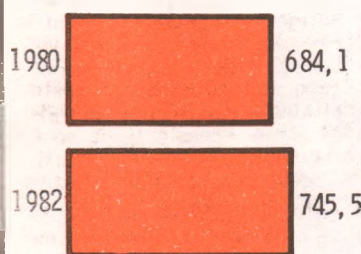
Mijloace de automatizare
electrotehnice și electronice
-milioane lei-



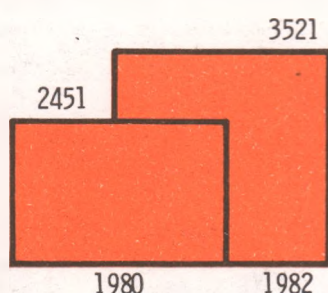
Mașini-unelte pentru
așchiera metalelor
-milioane lei-



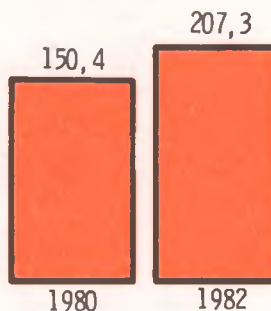
Mașini și utilaje
tehnologice pentru industrie
-mii tone-



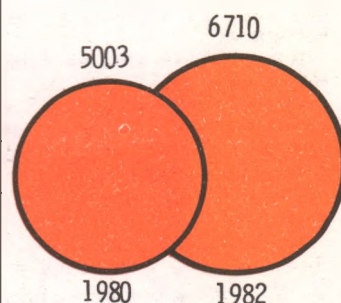
Îngrășăminte chimice
-mii tone echivalent 100 % SA-



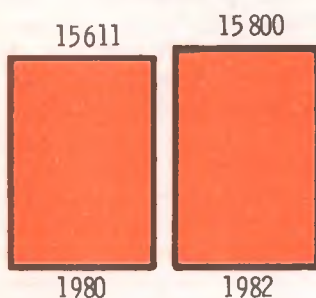
Cauciuc sintetic
-mii tone-



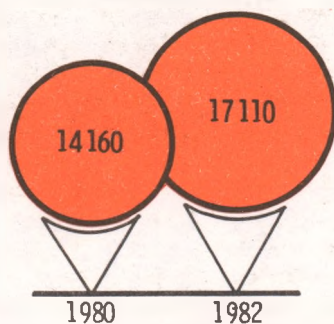
Anvelope auto, tractor, avion
-mii bucăți-



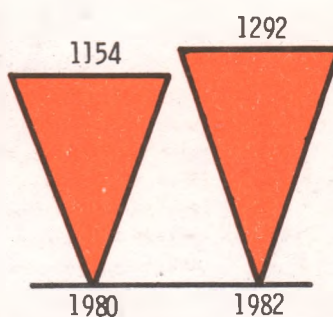
Ciment
-mii tone echivalent 80 %
clinker-



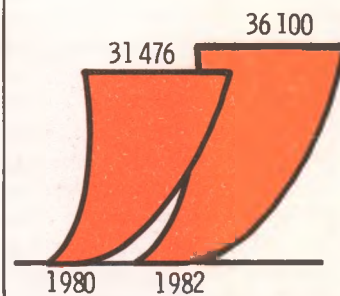
Mobilier din lemn
-milioane lei-



Țesături
-milioane mp-



Confecții textile
-milioane lei-



Hotărârile Plenarei C.C. al P.C.R. — un amplu program de acțiune

PUNÎND UN ACCENT DEOSEBIT pe laturile calitative ale dezvoltării economico-sociale, planul național unic pe anul 1982 reliefează puternic necesitatea maximizării eficienței economice la fondurile avansate de societate și economisirea muncii sociale în toate domeniile de activitate.

În acest context, nivelul costurilor de producție și al cheltuielilor materiale pe unitatea de produs rămâne criteriul esențial definitoriu al eficienței economice, prin multitudinea valențelor pe care le poartă acest indicator sintetic-calitativ al planului, prin impulsurile pe care le dă procesului de creare a venitului național.

În 1981, primul an al cincinalului calității și eficienței, în domeniul reducerii costurilor și al cheltuielilor materiale pe unitatea de produs s-au obținut rezultate care atestă creșterea preocupărilor consiliilor oamenilor muncii din întreprinderi și centrale în acest domeniu. Astfel, **pe ansamblul industriei republicane se prelină reducerea cheltuielilor totale la 1000 lei producție marfă cu circa 13 lei, iar la cele materiale cu aproape 10 lei față de 1980.** Volumul de economii ce se va obține va însuma numai pentru industrie aproximativ 12 miliarde lei. Rezultate bune în domeniul reducerii cheltuielilor materiale la 1000 lei producție marfă pe 10 luni au obținut unitățile din industria constructoare de mașini, industria electrotehnică și electronică, din industria chimică și din industria petrolului.

Realizările de ansamblu ale industriei republicane puteau fi mai bune dacă unele întreprinderi aparținând Ministerului Energiei Electrice, Ministerului Minelor, Ministerului Industriei Metalurgice și Ministerului Economiei Forestiere și Materialelor de Construcții nu ar fi depășit costurile totale la 1000 lei producție marfă. Este semnificativ faptul că din cele 78 de centrale industriale ce aparțin acestor ramuri, 20 au depășit nivelul cheltuielilor materiale planificate pentru perioada ianuarie — octombrie 1981. Principalele cauze rezidă în modul cum a fost îndeplinit volumul și structura producției marfă, depășirea unor consumuri specifice de materii prime, materiale, combustibil și energie, în nerealizarea nivelului planificat al productivității muncii, depășirea unor cheltuieli indirecte îndeosebi în ce privește reparațiile curente, înregistrarea unui volum de rebuturi peste normele admisibile. Un rol în neîndeplinirea costurilor planificate l-au avut și întârzierile în punerea în funcțiune la termenele prevăzute în grafice a

REDUCEREA COSTURILOR DE PRODUCȚIE, UN IMPERATIV AL CREȘTERII EFICIENȚEI

unora din obiectivele noi, 35 de astfel de capacități depășind costurile planificate în perioada I I — 30 IX 1981.

Dimensiunea economisirii muncii sociale

PLANUL NAȚIONAL UNIC pe anul 1982 prevede sarcini deosebite în domeniul economisirii muncii sociale. **Prin reducerea costurilor de producție pe ansamblul economiei se estimează a se realiza în anul 1982 un volum de economii de 22 miliarde lei, iar din acestea 11 miliarde lei pe seama diminuării cheltuielilor materiale.** În sporul producției nete din industria republicană, economiile din reducerea cheltuielilor materiale participă cu 36%, iar în sporul de beneficii brute volumul total de economii participă cu 45%.

Acțiunea de reducere a costurilor de producție prin măsuri ce privesc raționalizarea strictă a consumului de materii prime, materiale și energetice, creșterea randamentelor și valorificarea materiilor prime și materialelor, optimizarea structurii producției, îmbunătățirea indicatorilor de utilizare a mijloacelor de producție, creșterea productivității muncii, va asigura o maximă eficiență pentru toate resursele de muncă, materiale și financiare. Ca urmare, **la o creștere a producției marfă în industria republicană cu 4,7% în anul 1982 față de 1981, cheltuielile materiale vor crește cu numai 4,3%.** În acest mod, în industria republicană se va ajunge la o reducere a cheltuielilor totale la 1000 lei producție marfă, cu 1,9%, iar a celor materiale cu 1,5% față de cele realizate în 1981, în agricultura de stat cu 6,6%, în construcții-montaj cu 1%, iar în transporturi cu 0,8%. Avînd în vedere că în numeroase ramuri industriale cheltuielile materiale reprezintă între 70—85% din costurile de producție (industria chimică, construcții de mașini, metalurgice, materiale de construcții, industria ușoară și alimentară), întreprinderile și centralele vor trebui să urmărească în mod prioritar diminuarea consumurilor specifice de materii prime, materiale, combustibil și energie, accentuarea proceselor de valorificare, îmbunătățirea sistematică a indicilor de utilizare a echipamentului industrial, perfecționarea proceselor tehnologice, eliminarea pierderilor tehnologice și a perisabilităților, îmbunătățirea calității produselor, utilizarea în măsură mai mare a materialelor refolosibile și recirculabile. De a-

semenea, **prin creșterea accentuată a productivității muncii se va asigura 35% din reducerea planificată a cheltuielilor totale de producție și, pe această bază, un important volum de economii.** Se vor întreprinde măsuri pentru realizarea conform graficelor a parametrilor tehnico-economici proiectați la investițiile noi, prevăzute cu tehnologii perfecționate, care concură la realizarea de produse cu grad înalt de prelucrare și cu consumuri reduse de materii prime, materiale, combustibili și energie. Ținînd seama de ponderea ridicată a cheltuielilor cu amortizarea, reparațiile și întreținerea fondurilor fixe în totalul costurilor de producție, o deosebită atenție se va acorda utilizării la capacitatea optimă a tuturor fondurilor fixe din dotare și creșterii calității întreținerii și reparațiilor acestora. În același timp se va urmări raționalizarea cheltuielilor secțiilor de producție și a celor generale și de administrație a întreprinderilor prin promovarea unui regim sever de economii, creșterea eficienței transporturilor, diminuarea cheltuielilor legate de aprovizionarea tehnico-materială și desfacerea produselor.

Programe de măsuri cu obiective concrete, eficiente

PENTRU A PREGĂTI în mod corespunzător planul de reducere a costurilor și cheltuielilor materiale pentru anul 1982, este necesar ca fiecare colectiv din întreprindere și centrală să pornească de la o **analiză critică a costurilor și cheltuielilor materiale înregistrate în 1981 și, pe această bază, să elaboreze programul de măsuri pentru diminuarea costurilor, vizîndu-se atragerea în circuitul economic pe baze cât mai complete a rezervelor interne.** Analiza critică a costurilor trebuie să pornească de la factorii principali, determinanți ai nivelului cheltuielilor de producție.

Este cunoscut că **ponderea cea mai mare în costuri — pînă la 90% în unele cazuri — o au cheltuielile materiale de producție și îndeosebi cheltuielile pentru materiile prime.** De aceea, un accent deosebit se cere pus de la început pe examinarea mărimii normelor de consum de materii prime, de energie și combustibil. Acestea trebuie să prezinte o reducere în funcție de gradul de înzestrare tehnică a întreprinderilor, de procesele de optimizare a aprovizionării tehnico-materiale. Nu trebuie ad-

mis sub nici un motiv ca în calculațiile de plan pe produs să se prevadă consumuri mai mari decât cele realizate în perioada anterioară și nici rezerve pentru acoperirea unor eventuale deficiențe.

În acest context proiectarea tehnică este chemată să joace un rol esențial în economisirea muncii. Se impun examinate cu atenție în acest scop documentațiile tehnice ale produselor, care încă din faza de proiectare trebuie să vizeze mobilizarea tuturor rezervelor în ce privește consumul material pe unitatea de produs.

Nomnarea pe bază de criterii științifice, pentru toate compartimentele cheltuielilor materiale, trebuie să stea la baza întregii calculații de plan. Analiza critică a cheltuielilor materiale pe produs se cere să aibă în vedere îmbunătățirea tehnologiilor și a rețetelor de fabricație, a soluțiilor constructive și funcționale prin reproiectarea produselor în scopul reducerii greutateii, a gabariturii, folosirea materialelor înlocuitoare eficiente, utilizarea în mai mare măsură și cu eficiență sporită a materialelor recuperabile și refolosibile.

Cheltuielile cu munca vie, îndeosebi în ramurile și subramurile în care acestea au o pondere mai ridicată, se impune să fie de asemenea supuse unei temeinice analize în scopul reducerii pe unitatea de produs. Trebuie avut în vedere ca cheltuielile cu retribuția muncii și în principal a celor directe să fie stabilite în funcție de operațiunile procesului tehnologic, de normele de timp, de timpul de lucru în regie și tarifele de retribuție pentru produsul respectiv. În scopul reducerii acestor cheltuieli, va trebui să se urmărească extinderea mecanizării și automatizării proceselor de producție, organizarea mai bună a locurilor de producție, îmbunătățirea normelor de muncă în concordanță cu introducerea progresului tehnic, utilizarea eficientă a fondului de timp.

Sfera cheltuielilor indirecte, de conducere și de deservire a producției constituie un alt domeniu spre care trebuie să se îndrepte analiza critică a costurilor. Reducerea cheltuielilor indirecte se află în relație directă cu folosirea cât mai deplină a capacităților și suprafețelor de producție, executarea la termen și de calitate corespunzătoare a reparațiilor utilajelor, normarea și limitarea la strictul necesar.

Efortul propriu — la baza diminuării cheltuielilor

PROGRAMUL DE MĂSURI privind reducerea costurilor de producție și cheltuielilor materiale constituie practic instrumentul de bază pentru dirijarea proceselor tehnico-economice în scopul minimizării cheltuielilor de producție. Conducerea prin costuri este indispensabilă în orice unitate economică în actuala etapă. Practica arată că în multe cazuri programele de măsuri se elaborează necorespunzător, măsurile nu sînt evaluate sub aspectul efectului economic, nu se pune accent și pe mă-

surile cu efect de perspectivă, termenele și responsabilitățile nu sînt fixate în mod corespunzător, defalcarea pe secții și ateliere suferă, materializarea în viață a măsurilor preconizate nu este urmărită sistematic. Pentru a realiza un salt calitativ în acest domeniu, este necesară efectuarea unor lucrări pregătitoare, care să vizeze următoarele domenii :

— realizarea unei analize critice a costurilor de producție înregistrate în anul 1981 pe baza deplasărilor ce au avut loc în structura costurilor pe elemente de cheltuieli și articole de calculație; întocmirea unui studiu asupra deplasărilor ce intervin în volumul și structura producției planificate pentru anul 1982; examinarea stadiului îndeplinirii obiectivelor din planul tehnic, analiza rezultatelor economice obținute ca urmare a soluțiilor tehnice și tehnologice adoptate în anii anteriori, comparativ cu efectele scontate și a ceea ce se preconizează în acest domeniu pentru anul 1982; analiza evoluției principalelor norme de consum de materii prime, materiale și energetice și efectul economic al acestora preconizat pentru anul 1982; posibilitățile de folosire a înlocuitorilor și a unor materiale refolosibile în anul viitor, precum și efectul economic pe care se scontează; analiza gradului de utilizare al capacităților de producție și influența asupra nivelului de cheltuieli; stadiul realizării parametrilor proiectați la capacitățile noi puse în funcțiune și evoluția prevăzută pentru anul 1982; indicii de valorificare a materiilor prime și materialelor și impactul asupra nivelului cheltuielilor de producție, identificarea cauzelor care au determinat rămășițele în urmă în mobilizarea rezervelor din anul 1981 și elaborarea măsurilor ce trebuie întreprinse pentru eliminarea acestor cauze în anul viitor. Pentru a adînci preocupările în mod corespunzător asupra laturilor calitative ale activității, este necesar ca astfel de lucrări pregătitoare și analize critice să se desfășoare în prealabil în secții și ateliere și apoi la nivelul întreprinderilor și centralelor.

Problematika complexă cu care întreprinderile se confruntă în al doilea an al acestui plan cincinal în domeniul reducerii costurilor și cheltuielilor materiale pe unitatea de produs, implică necesitatea de a se pune un accent mai mare pe mobilizarea efortului propriu al întreprinderilor și centralelor, spre a obține economii de muncă socială. Pe baza experienței din trecut și fiind seama de aspectele concrete din unele întreprinderi, subliniem necesitatea întăririi disciplinei planului costurilor de producție. Din analizele efectuate se constată deseori că nu se întocmesc calculații de plan pe produs (CP), că acestea nu sînt actualizate sistematic în funcție de modificările ce intervin în plan, nu se caută sistematic și cu asiduitate soluții tehnice și tehnologice care să conducă la acoperirea volumelor de economii planificate. O problemă extrem de importantă este și aceea a îmbinării măsurilor curente privind îndeplinirea planului costurilor, cu măsuri de perspectivă, deoa-

rece în multe întreprinderi, sub imperiul activității cotidiene, sînt neglijate soluțiile și măsurile care pot da efect economic în perspectivă și care necesită pregătiri mai îndelungate.

O importanță deosebită trebuie acordată **activității de reparații capitale**, executării lor la timp și de bună calitate. În ultimii ani se remarcă în industria republicană tendința de creștere substanțială, an de an, a volumului fizic și valoric al reparațiilor capitale și implicit al ponderii acestora atît în totalul costurilor de producție cît și în costurile indirecte. Astfel, față de planul pe anul 1980, în 1981 s-a prevăzut o creștere a volumului reparațiilor capitale cu 41%, iar pentru 1982 în plan s-au înscris valori sporite care să asigure acoperirea planului fizic, corespunzător normativelor stabilite în efectuarea acestui gen de reparații. Cu toate că au fost prevăzute fondurile necesare, planul de reparații capitale nu a fost îndeplinit an de an, semnalîndu-se în același timp efectuarea unor lucrări care sînt practic de natura investițiilor din fonduri destinate reparațiilor capitale.

Pentru a determina cheltuirea cu responsabilitate a fondurilor alocate reparațiilor capitale și pentru a nu se încălca nejustificat costurile într-un singur an de plan, s-au luat următoarele hotărîri pentru 1982: valoarea reparațiilor capitale cuprinse în costurile de producție planificate să fie nominalizată distinct cu specificația ca eventuale economii de costuri datorate neefectuării reparațiilor capitale planificate să nu fie luate în calcul la îndeplinirea planului producției nete și a realizării indicatorului de cheltuieli totale și materiale la 1000 lei producție marfă; pentru evitarea încălcării neuniforme a costurilor anuale de producție, cheltuielile de reparații capitale ale unor utilaje importante pot fi eşalonate prin cote anuale corespunzătoare ciclului de reparații capitale; cheltuielile de reparații capitale eşalonate pe mai mulți ani vor putea fi finanțate și prin credite bancare.

STABILIREA ȘTIINȚIFICĂ a costurilor de producție pe baza analizării critice a tuturor documentațiilor tehnice care stau la baza calculării costurilor normate pe produse creează premisele unei fundamentări temeinice a cheltuielilor în toate secțiile de producție și creșterii responsabilității colectivelor de muncă pentru respectarea normelor stabilite. Urmărirea la intervale scurte, zilnic, săptămînal, decadal etc. a abaterilor de la normele stabilite, care constituie de altfel o cerință a metodei, determină și posibilitatea stabilirii operative în cursul lunii a modului de îndeplinire a normelor care condiționează reducerea costurilor. Totodată, organizarea urmăririi operative pe parcursul executării planului a abaterilor de la normele de cheltuieli stabilite permite identificarea cauzelor care le-au generat și luarea la timp a măsurilor ce se impun pentru eliminarea neajunsurilor.

dr. Gh. ȘICĂ
director în C.S.P.

**Hotărârile Plenarei
C.C. al P.C.R. —
un amplu
program
de acțiune**

Perfecționarea activității de întreținere și reparare a utilajelor

UTILIZAREA CU EFICIENȚĂ SPORITĂ a mijloacelor de muncă cu care sînt înzestrate unitățile economice constituie, în etapa actuală, o cerință de mare importanță. După cum se știe, Congresul al XII-lea al partidului a pus în fața oamenilor muncii sarcina ca în actualul cincinal să se obțină, printr-o utilizare intensivă a mijloacelor de muncă cu care sînt înzestrate unitățile industriale, o producție globală de cel puțin 1800 lei și o producție netă de peste 600 lei la fiecare 1000 lei din valoarea rămasă neamortizată a fondurilor fixe. Este o sarcină a cărei realizare presupune, pe lângă o bună organizare a producției la nivelul fiecărei unități, secții, atelier și loc de muncă și o exploatare și întreținere judicioasă a mașinilor, utilajelor și instalațiilor tehnologice, a mașinilor de forță și utilajelor energetice, a mijloacelor de transport etc. Cu alte cuvinte, este necesară organizarea științifică a întregii activități de întreținere și reparații a acestora, astfel încît perioadele de timp de staționare a mijloacelor de muncă în reparații să fie minime, iar calitatea lucrărilor de reparații executate să se ridice la nivelul impus de procesele tehnologice.

În vederea realizării acestor cerințe există în prezent un cadru legal care reglementează întreaga activitate de organizare, planificare și execuție a lucrărilor de reparații și de modernizare a mașinilor, utilajelor și instalațiilor, precum și a clădirilor și construcțiilor speciale aflate în administrarea unităților economice. El este concretizat într-o serie de normative întocmite pe categorii, grupe, subgrupe și tipodimensiuni de mijloace de muncă, ale căror prevederi asigură, atunci cînd sînt traduse în fapt, folosirea acestora la nivelul tehnice proiectat, pe întreaga durată de serviciu normată și cu un volum minim de mijloace materiale și banesti.

Respectarea riguroasă a programelor

ESTE CUNOSCUT FAPTUL că sarcinile de plan de producție sînt stabilite ținîndu-se seama de perioadele normate de staționare în reparații a unor utilaje și instalații, inclusiv a agregatelor conducătoare, cu rol hotărîtor în realizarea producției, iar atunci cînd aceste reparații sînt pregătite temeinic și au asigurată întreaga bază materială, nu afectează realizarea în bune condiții a nivelelor de producție planificate. Această situație este confirmată de o serie de unități din sectorul extractiv cum este cazul combinatelor miniere Oltenia, Valea Jiului și Ploiești, Centrala minereurilor metalurgice neroase Baia Mare, Centrala minereurilor Deva și numeroase unități din sectorul petrol-gaze care, în primele 9 luni ale anului, au realizat integral sarcinile de plan de reparații capitale și revizii generale la principalele agregate de exploatare. Așa a fost cazul cu combinele miniere de înaintare și combinele de abataj, mașinile de extracție și locomotivele de mină, morile de măcinare a minereurilor, compresoare de gaze și trolii de foraj, instalații mobile de intervenție și agregate de cimentare, motoare pentru instalații de foraj și altele.

Pornind de la premisa că toate mijloacele de muncă aflate în dotare trebuie să fie permanente în stare normală de funcționare, să contribuie continuu la îndeplinirea sarcinilor de plan în condițiile realizării unei producții cît mai mari, dar și de bună calitate, colectivele din aceste întreprinderi, care răspund de întreținerea și repararea mijloacelor de muncă din dotare au asigurat condițiile necesare executării lucrărilor de reparații în termenele planificate, astfel ca activitatea de exploatare să se poată desfășura în condiții normale.

O atenție deosebită se acordă întreținerii și reparații mijloacelor de muncă la un nivel calitativ ridicat și în alte întreprinderi de mare importanță economică cum sînt unitățile din industria siderurgică, industria chimică, industria materialelor de construcții și altele. Astfel, în industria siderurgică, unde

ponderea lucrărilor de reparații capitale și modernizare o reprezintă lucrările de construcții-montaj, respectiv bateriile de cocs, furnalele, cauperele, cuptoarele din oțelării, cuptoarele adînci și laminoarele, majoritatea acestor lucrări se execută în antrepriză, prin unități specializate ale Ministerului Industriei Metalurgice existente pe platformele industriale respective. De asemenea, utilajele și instalațiile din industria chimică se repară capital de către 4 grupuri de șantiere specializate din cadrul Trustului de construcții-montaj și reparații în industria chimică, în cadrul opririlor generale ale instalațiilor tehnologice, la această acțiune participînd și personalul sectorului de întreținere și reparații al unităților deținătoare.

De ce stagnări în funcționarea unor utilaje

CU TOATE REALIZĂRILE însemnate înregistrate, în activitatea de întreținere și reparare a utilajelor și instalațiilor continuă să se manifeste încă neajunsuri importante, ale căror efecte se resimt nu numai în nivelurile de producție realizate de către unitățile în cauză, dar și în calitatea produselor. Datorită nerealizării reparațiilor capitale și reviziilor generale prevăzute în plan, o serie de utilaje și instalații importante nu au lucrat la întreaga capacitate. Numai opririle pentru reparații accidentale au constituit 6,5% din timpul disponibil de lucru la mașinile și utilajele pentru extracția și prepararea cărbunilor, 6,5% la cuptoarele electrice, 7,8% la instalațiile de laminare pentru produse plate, 10,1% la instalațiile pentru producerea amoniacului, 7,3% la presele hidraulice pentru plăci fibro-lemnoase, 6,7% la instalațiile pentru fabricarea cimentului și altele. Cheltuielile efectuate în 1981 cu executarea unor reparații accidentale au însumat pe ansamblul economiei cu peste 10% mai mult decît cheltuielile planificate pentru realizarea lucrărilor de întreținere, a reparațiilor și reviziilor curente.

Cauzele principale ale neexecutării reparațiilor capitale, la termenele prevăzute, au constat în întârzieri intervenite în pregătirea lucrărilor cu documentații, piese de schimb și diverse materiale, precum și în necesitatea menținerii în producție a agregatelor respective pentru a satisface obligațiile contractuale față de beneficiari.

Or, este cunoscut faptul că atît în executarea lucrărilor de întreținere, cît și a celor de reparații — curente sau capitale — trebuia să se aibă în vedere că mijloacele de muncă, fie ele utilaje sau instalații, clădiri sau construcții speciale, ori mijloace de transport în cadrul proceselor de producție sau de exploatare se uzează și, ca atare, la anumite perioade de timp, științific determinate, piesele sau subansamblele uzate trebuie recondiționate sau înlocuite. Indiferent că reparația se referă la unul sau mai multe utilaje, executarea acesteia trebuie să se facă la termenul planificat, iar sarcinile de producție trebuie să aibă în vedere acest lucru. Amînarea anumitor reparații planificate și nerespectarea ciclului de funcționare al mașinilor, utilajelor și instalațiilor conduce în final, de cele mai multe ori, la imobilizarea unor mijloace de muncă în reparații, pe perioade de timp mai îndelungate, cu efecte negative în realizarea sarcinilor de producție și scoaterea lor prematură din uz.

Ridicarea calității și eficienței

DESIGUR neajunsurile cu care continuă să fie confruntată activitatea de reparații și modernizare a mijloacelor de muncă existente în întreprinderi trebuie și pot fi înlăturate. Aceasta presupune însă :

● crearea unui cadru organizatoric de executare a lucrărilor de reparații la fiecare unitate care, în funcție de complexitatea utilajelor și instalațiilor tehnologice, să permită executarea acestora la un nivel calitativ superior, într-o perioadă de timp cât mai scurtă și cu o cheltuială de muncă socială minimă. Și aceasta este posibil în condițiile executării lucrărilor de reparații într-o măsură cât mai mare prin **unități specializate care să dispună nu numai de personal calificat, dar și de mijloacele materiale necesare practicării metodei înlocuirii subsansamblelor uzate cu altele pregătite din timp**, în vederea limitării la minimum a timpului de staționare în reparație a utilajelor. De altfel, această metodă se practică cu bune rezultate în cadrul unităților de reparare a tractoarelor agricole, dar ea s-ar putea aplica tot atât de bine la toate mașinile și utilajele standardizate, existente în mare măsură în cadrul unităților economice și îndeosebi a celor produse în țară. Este adevărat că extinderea aplicării acestei metode și în cadrul altor unități conduce la imobilizarea, pentru anumite perioade de timp, a unor mijloace de rulment la întreprinderile de reparații specializate, însă avantajele pe care le oferă economiei sînt foarte mari;

● o schimbare radicală în optica unor întreprinderi în ceea ce privește respectarea cu strictețe a termenelor prevăzute în planurile de reparații pentru executarea lucrărilor. Aceasta este pe deplin posibil fără a se afecta sarcinile de producție atunci cînd, de la început, se asigură o bună corelare a prevederilor planului de producție cu cele ale planului de reparații. În felul acesta se asigură atât realizarea nivelelor de producție aprobate prin plan, cât și o bună funcționare a mașinilor, utilajelor și instalațiilor tehnologice, a mijloacelor de transport și a tuturor celorlalte categorii de mijloace de muncă cu cheltuieli minime, pe întreaga lor durată de serviciu normată;

● acordarea unei atenții deosebite la planificarea lucrărilor de reparații ale liniilor și instalațiilor tehnologice, în componența cărora se pot găsi o serie de utilaje care, datorită unui grad mai pronunțat de solicitare în timpul procesului de producție sau altor cauze, se uzează mai repede decît celelalte utilaje care alcătuiesc linia sau instalația tehnologică. În aceste cazuri trebuie avut în vedere ca reparațiile capitale ale unor astfel de utilaje să se planifice și să se execute odată cu re-

zia generală a întregii linii sau instalații, pînă atunci urmînd să li se asigure buna funcționare prin întreținere și reparații curente, executate în afara schimburilor de lucru sau în timpul funcționării dacă este posibil. În situația în care baza materială existentă nu permite executarea lucrărilor de reparații prin unități specializate, pentru întregul parc de mașini și utilaje standardizate și de serie mare, trecerea la o astfel de activitate s-ar putea realiza etapizat, pe măsura creării capacităților necesare care să preia executarea cel puțin a reparațiilor capitale și a lucrărilor cu caracter de modernizare, pentru întregul parc de utilaje, cu un anumit profil;

● modernizarea fondurilor fixe, odată cu reparația capitală planificată care se execută asupra acestora. Aplicarea acestui concept asigură creșterea randamentului și a preciziei de lucru, siguranța în exploatare sau reducerea consumurilor energetice și de materii prime. Totodată, determină creșterea gradului de automatizare a capacităților de producție și de transport și îmbunătățirea calității produselor sau a condițiilor de protecție a muncii în timpul exploatarei. De aceea, o asemenea modalitate de lucru trebuie să stea permanent în atenția organelor de conducere colectivă ale întreprinderilor și celorlalte unități economice, precum și a colectivelor de cercetare și proiectare din întreprinderi și centrale, constituind un mijloc important de stimulare a progresului tehnic, de obținere a unor efecte economice superioare, cu eforturi materiale relativ mici.

Avînd în vedere că în multe cazuri executarea unor lucrări de reparații de slabă calitate sau prelungirea duratelor de staționare în reparație a utilajelor și instalațiilor tehnologice se datorează în mare măsură și lipsei de competență sau incapacității personalului din întreprinderi care răspunde de această activitate, este necesară dimensionarea compartimentelor respective în raport cu volumul și structura mijloacelor de muncă care se repară anu l. În același timp o mare atenție trebuie îndreptată spre calificarea personalului la nivelul impus de exigența lucrărilor de reparații necesare a se executa. Calificarea complexă și la un nivel ridicat a acestui personal constituie o condiție esențială pentru îmbunătățirea activității de reparații și modernizare a mijloacelor de muncă din întreprinderi, avînd un rol hotărîtor în sporirea eficienței acestei activități.

I. MIHAI

COMENTARIU LA UN GRAFIC

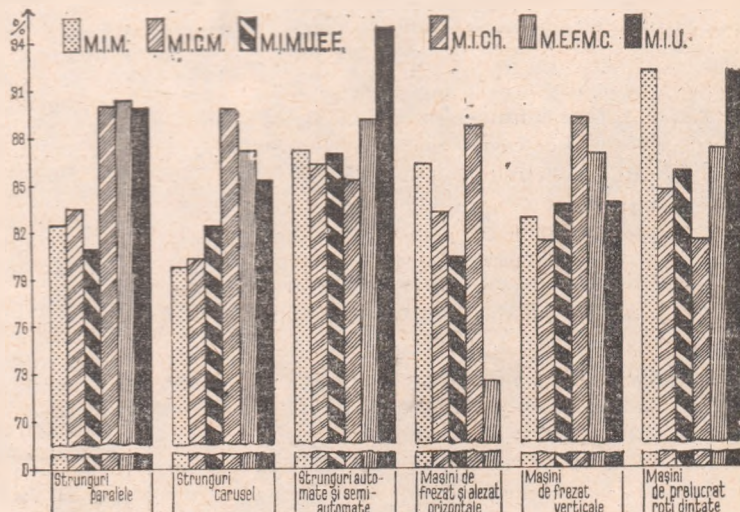
Creșterea indicilor de utilizare

ANALIZA indicelui de utilizare a mașinilor-unelte de bază pentru prelucrarea metalelor, pe 9 luni din acest an, reliefează faptul că unele ministere au îndeplinit și chiar depășit nivelele planificate privind gradul de folosire a utilajelor și instalațiilor din dotare (M.I.Ch și M.I.U. la mașini de frezat verticale; M.I.U. la strunguri paralele și la mașini de frezat universale și orizontale; M.I.Ch. la mașini de frezat universale și orizontale ș.a.).

Din comparația nivelelor realizate, la principalele grupe de mașini-unelte, rezultă însă o mare diferențiere în utilizarea eficientă a acestora (vezi graficul). Sînt cazuri în care întreprinderi aparținînd de unele ministere (îndeosebi în industria metalurgică, chimică și economia forestieră) valorifică insuficient, pe parcursul anului, potențialul tehnic din dotare. Una din cauzele acestei stări de fapte o constituie existența unui volum mare de timp disponibil neutilizat, datorat în mare măsură neajunsurilor în organizarea producției și a muncii, utilizării nerationale a unor tipuri de mașini-unelte, deficiențelor ce se manifestă în calificarea personalului, utilizării de tehnologii învechite etc. Timpul de stagnare în funcționarea mașinilor-unelte de prelucrare a metalelor, ar fi putut fi mai mic dacă centralele industriale și unitățile productive s-ar fi preocupat pentru a-și asigura la timp comenzile necesare pînă s-ar fi organizat temeinic activitatea de întreținere și reparații, cunoscînd faptul că o mare pondere din timpul disponibil neutilizat a fost provocat de opririle accidentale (15%). Din analizele efectuate rezultă că în măsura în care fiecare mașină și utilaj sînt

încărcate la capacitatea reală — prin asigurarea de comenzi ferme de executat, prin pregătirea corespunzătoare a reparațiilor planificate, procurarea la timp a necesarului de piese de schimb, precum și prin asigurarea de echipe de reparații, de înaltă calificare — se pot evita timpii morți.

Tot pentru a putea face un salt calitativ substanțial în ceea ce privește utilizarea la un nivel ridicat a mașinilor-unelte din dotare, întreprinderile trebuie să se preocupe de posibilitatea trecerii de la caracterul de monopol la cel de multiprofil, care va permite schimbarea operativă a fabricației de la un produs la altul, în funcție de cererile și necesitățile beneficiarilor, paralel cu utilizarea intensivă și extensivă a utilajelor și creșterea eficienței economice.



Indici de utilizare a fondului de timp disponibil de lucru la mașini-unelte pentru prelucrarea metalelor realizați pe 9 luni din anul 1981

Noi măsuri pentru stimularea producătorilor și creșterea rentabilității în agricultură

IN VEDEREA îndeplinirii obiectivelor stabilite de Congresul al XII-lea al partidului, a sarcinilor ce decurg din înfăptuirea în țara noastră a noii revoluții agrare, **Comitetul Politic Executiv al C.C. al P.C.R.**, în ședința din 15 decembrie a.c., a examinat și stabilit o serie de măsuri privind stimularea unităților agricole socialiste și a celorlalți producători în creșterea producției la hectar și sporirea livrărilor la fondul de stat.

Noile măsuri luate de conducerea partidului au un caracter profund științific, întrucât pornind de la analiza stării actuale a evoluției producției, productivității și eficienței activității economice în raport cu eforturile materiale pentru dezvoltarea agriculturii, de la necesitatea aplicării în agricultură a specificului acțiunii legilor economice obiective dezvoltă, pe această bază, cadrul necesar înfăptuirii revoluției agrare, creșterii randamentelor în această ramură.

În anii construcției socialiste s-au obținut succese remarcabile în dezvoltarea bazei tehnice a agriculturii și creșterea producției agricole. Cu toate acestea, rezultatele obținute nu se ridică la nivelul eforturilor materiale făcute de statul și poporul nostru pentru dezvoltarea acestei ramuri, al condițiilor superioare de organizare socialistă a muncii. Astfel, în agricultura noastră, pe total și pe sectoare (de stat și cooperatist), producția nu a sporit pe măsura dezvoltării bazei tehnico-materiale. Creșterea producției agricole și a veniturilor S.M.A. se situează sub nivelul efortului material. În sectorul agricol cooperatist, producția netă la 1000 lei fonduri fixe la valoarea inițială este de 3,5 ori mai mică decât în sectorul de stat. Se poate considera că dacă nivelul producției nete din C.A.P. s-ar ridica la nivelul existent în I.A.S., având în vedere că sectorul cooperatist deține două treimi din suprafața cultivată a țării, producția agricolă ar putea spori de circa 4 ori cu actualele mijloace tehnice, pe baza utilizării mai raționale a resurselor de muncă.

Un factor esențial în sporirea efectelor economice îl constituie creșterea productivității muncii, categorie legată nemijlocit de caracterul concret al muncii, respectiv de cantitatea și calitatea mijloacelor de muncă și a forței de muncă și de modul utilizării acestora. În anii 1960—1980 și sub acest aspect s-au obținut, pe ansamblul agriculturii, rezultate bune, materializate în aceea că producția globală agricolă a crescut cu 54%, în timp ce populația ocupată în agricultură a scăzut cu 49%, ceea ce justifică concluzia specialiștilor că **intregul spor de producție se realizează prin creșterea productivității muncii.**

Transformarea cantității într-o nouă calitate, materializată, între altele, în creșterea eficienței economice, cere ca și în agricultură să sporească **rentabilitatea producției și a produselor**, realizarea de beneficii fiind **calea principală pentru mărirea acumulărilor și constituirea fondurilor unității socialiste.**

Sporirea eficienței proceselor economice în agricultură presupune un salt revoluționar în calitatea activității. Conducerea partidului și statului a inițiat, în acest sens, un amplu program a cărui înfăptuire cere din partea celor ce lucrează în agricultură acțiuni energice în următoarele direcții principale:

1 Reducerea costurilor de producție și crearea unui echilibru optim între cost și prețul de livrare către stat al produselor, relația costuri-beneficii, respectiv cheltuieli materiale-producție

netă fiind relația fundamentală de care depinde înfăptuirea noului mecanism economico-financiar. (În I.A.S. în ultimul deceniu cheltuielile totale de producție au avut o tendință continuu crescătoare, fiind cu 92,6% mai mari în 1980 față de 1970, iar cheltuielile aferente veniturilor cu 135,5% mai mari. La produsele cu pierderi, costul de producție se situează cu mult peste nivelul prețului de livrare, chiar și la cele care au cunoscut o reasezare de prețuri — cum sînt laptele și carnea de taurine). În S.M.A. cheltuielile totale au crescut de 15,2 ori în 1980 față de 1960, iar veniturile numai de 11 ori.

2 Creșterea producției medii la hectar și pe cap de animal, care influențează toate corelațiile economice, inclusiv cea dintre cheltuielile materiale și producția netă. (La producția vegetală, producția medie a crescut atît pe total agricolă, cît și în I.A.S. și C.A.P., fiind, în ansamblu, mai mare în 1980 față de 1960 de 3,6 ori la grâu, 4,6 ori la porumb și 2 ori la cartofi, dar se menține încă la un nivel sub posibilități. Pe sectoare, în C.A.P. în perioada 1965—1980 producția medie s-a menținut la un nivel inferior celui din I.A.S.; astfel, dacă producția medie de ouă a crescut de 3,4 ori, ajungînd la nivelul existent în I.A.S., în schimb la grâu — cu o creștere de 33% — s-au atins doar 80,5% din nivelul I.A.S., la porumb — cu 78,4% creștere — 76,6%, la floarea-soarelui — cu 39,8% creștere — 88%, la cartofi — cu 68,3% creștere — 62,5%, iar la lapte de vacă producția medie a scăzut la 97% din nivelul anului 1965. Ca urmare a evoluției prea lente a producției medii, cheltuielile materiale au sporit, ajungînd în C.A.P., în 1980, la 69,3% din valoarea producției globale totale, iar cheltuielile materiale numai pentru producția agricolă — la 72,4% din valoarea producției globale agricole.)

3 Intensificarea activității de mecanizare și sporirea coeficientului de realizare în termene optime a lucrărilor agricole.

Ca urmare a dezvoltării bazei tehnice, mecanizarea lucrărilor a avansat mult, mai ales în producția vegetală, dar există încă consumuri de muncă manuală prea mari, îndeosebi în producția zootehnică a sectorului cooperatist. Un complex de măsuri adoptate în ultima vreme vizează orientarea investițiilor în agricultură, în principal spre creșterea gradului de mecanizare și a eficienței obținute pe această cale.

4 În cooperarea agricolă de producție, mai mult decât în alte sectoare, se impune o utilizare mai rațională a forței de muncă.

Dezvoltarea bazei tehnice a agriculturii a determinat și continuă să determine modificări cantitative și calitative în resursele de forță de muncă ale ramurii. Pe total agricolă, numărul specialiștilor a crescut de 4,2 ori în 1960—1980 (de 1,7 ori în I.A.S. și de 2,0 ori în C.A.P.). O particularitate a agriculturii este aceea că numărul cadrelor cu studii medii este mult mai edus decât al celor cu studii superioare, ceea ce constituie un aspect negativ. În C.A.P., toate cadrele de specialitate dețin funcții de conducere, dar acoperă numai 31,3% din aceste funcții, ceea ce face ca 39,8% din funcții să fie ocupate de cadre cu studii elementare.

Populația ocupată în agricultură a scăzut la 49% față de 1960, iar ponderea acesteia în populația ocupată a țării s-a re-

lus la 29,4%. În același timp, a crescut cu 17,7% numărul personalului muncitor din această ramură.

În C.A.P., numărul total al cooperatorilor apti de muncă a scăzut la 67,4%, iar ponderea acestora în totalul membrilor cooperatori s-a redus de la 46,8% în 1962, la 34,3% în 1980. Numărul cooperatorilor apti care participă la muncă permanent s-a dublat, iar ponderea acestora în totalul cooperatorilor apti de muncă a crescut de la 17,2% la 53,1%, ceea ce semnifică o sporire importantă a participării la muncă. În același timp, numărul cooperatorilor care nu participă niciodată la muncă în C.A.P. (în această categorie fiind cuprinși cei care își asigură existența prin muncă exclusiv în gospodăria personală, femeile casnice, cei ce lucrează ca sezonieri în unități de stat, micii meseriași) se ridică la 34,0% din numărul celor apti. S-au produs modificări pe sexe. Astfel, în totalul cooperatorilor, luați ca membri de familie indiferent de vîrstă, femeile dețin o pondere ce oscilează între 53,6% și 57,8%. În cadrul cooperatorilor apti care participă permanent la muncă, ponderea femeilor a crescut de la 27% în 1962 la 36,3% în 1980.

Dacă luăm în considerare ponderea însemnată a cooperativelor apte de muncă, care nu participă niciodată la muncă și nu sînt angajați permanent în alte sectoare ale economiei, rezultă că **sectorul cooperatist al agriculturii dispune de un mare potențial de forță de muncă neutilizat**, care, atras în procesul de producție, ar putea contribui la realizarea lucrărilor agricole în termene optime și de bună calitate. Aceasta cere și găsirea unor căi de **calificare a forței de muncă feminine**, care actualmente efectuează cu precădere lucrări de sezon, necalificate (muncile care cer o calificare și cele de conducere revenind cu precădere bărbaților).

5 În contextul general al măsurilor ce se iau pentru dezvoltarea agriculturii, un rol important — cu multiple implicații în creșterea producției și sporirea contribuției unităților socialiste și a micilor producători la asigurarea fondului de stat de produse agricole — îl dețin **folosirea prețului ca pirghie economică în sistemul autoconducerii și autogestunii economico-financiare în agricultură și promovarea unor forme și metode de sporire a cointeresării producătorilor, care să ducă la realizarea unei corelații optime între costurile de producție și prețurile de livrare a produselor agricole și între acestea și prețurile produselor industriale ce se livrează agriculturii.**

După Congresul al XII-lea al partidului, au fost inițiate numeroase acțiuni menite să așeze producția, inclusiv cea agricolă, pe principii economice, sporind cointeresarea producătorilor. Demne de menționat sînt măsurile privind reșezarea prețurilor de livrare la unele produse vegetale și animale, introducerea acordului global ca formă principală de retribuție a lucrătorilor din agricultură, asigurarea asistenței tehnice din partea statului, reorganizarea conducerii agriculturii prin constituirea consiliilor unice agroindustriale de stat și cooperatiste, majorarea cu 11,8% a prețurilor de producție și contractare (introdusă la începutul acestui an).

Prețul de livrare a sporit în 1980 cu 50% la produsele I.A.S. (față de 1960), cu 37% la struguri, cu 36% la laptele de vacă. Măsurile luate au cuprins toate produsele agricole vegetale și animale; ele au fost necesare datorită faptului că, de exemplu, din 25 de produse agricole în I.A.S. numai 9 erau rentabile, iar la multe altele costul era mai mare decît prețul de livrare. Astfel, în I.A.S. unde productivitatea muncii și producția medie sînt superioare celor din alte sectoare ale agriculturii, costul de producție luat ca medie a realizărilor efective din perioada 1971—1980 a fost mai mare decît prețul de livrare cu 14,6% la porumb boabe, cu 22,2% la lapte de vacă și cu 23,6% la carne de taurine. Majorarea cu 11,8% a prețului de livrare (de producție) în 1981 a determinat o corectare importantă a acestui raport, unitățile agricole realizînd venituri în plus de aproape 10 miliarde de lei.

Congresul al XII-lea al P.C.R. a aprobat un complex de

măsuri care se vor transpune în practica agricolă în acest cîin. Se prevede ca pînă în 1985, productivitatea muncii să crească în agricultură cu 50%, iar pe această bază, costurile de producție să se reducă în I.A.S. cu 12,5% și în S.M.A. cu 11%; producția netă agricolă pe total agricultură urmează să sporească cu 38,6%, într-un ritm mediu anual de 6,8%.

În acest context, **Hotărîrea Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. cu privire la aplicarea de noi măsuri de stimulare a producătorilor agricoli care livrează cereale, plante tehnice, cartofi, legume, fructe și struguri la fondul de stat, de furaje și semințe are o semnificație deosebită, care decurge din faptul că :**

— se pune în practică concepția partidului nostru, a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, reafirmată la Plenara C.C. al P.C.R. din noiembrie, conform căreia **„realizarea unei politici juste a prețurilor, păstrarea unor raporturi corespunzătoare între prețul de cost, prețul de producție și prețul de desfacere constituie o cerință legică obiectivă a bunei conduceri a activității economice, a construcției socialismului și comunismului”;**

— se are în vedere ca în cadrul acțiunii organizate pe întreaga economie în anul 1981, de corelare și actualizare a prețurilor în toate domeniile producției materiale, de așezare a acestora pe principii economice, să se introducă și în domeniile contractării și achizițiilor de la producătorii din agricultură **noi măsuri de stimulare și cointeresare în creșterea producției și livrarea către fondul de stat, în vederea realizării obiectivelor stabilite de partid privind sporirea substanțială a producției vegetale și animale, realizarea noii revoluții agrare în România, asigurarea bunei aprovizionări a populației și satisfacerea corespunzătoare a celorlalte cerințe ale economiei naționale. Introducerea noului mecanism economic în profil teritorial, a autogestunii și autoaprovizionării cere creșterea contribuției tuturor producătorilor agricoli, inclusiv a micilor producători și gospodăriilor membrilor cooperatori, la formarea fondului central și local de produse agricole, în vederea aprovizionării populației în mod organizat, la prețuri ferme și respectării normelor eticii și echității socialiste în schimburile dintre oraș și sat;**

— se pornește de la principiul de bază al economiei noastre socialiste, privind corelarea și reșezarea prețurilor în raport cu schimbările ce au loc în procesul de producție, în cheltuielile materiale și de muncă, în prețurile mondiale, precum și în concordanță cu creșterea veniturilor populației, urmărindu-se acoperirea în întregime a cheltuielilor, eliminarea neconcordanței dintre prețurile de livrare și costurile de producție, creșterea rentabilității și sporirea substanțială a veniturilor producătorilor.

În acest scop se introduce măsura ca, peste prețul de bază la produsele agricole, să se acorde **prime de producție, în bani, pentru cantitățile contractate și livrate statului, diferențiat în funcție de produs și în mod progresiv în raport cu cantitatea de produse obținute pe hectar și livrate statului. Primele vor reprezenta creșteri, față de prețul de bază, în medie cu 30%, la unele produse ajungînd pînă la 60%. În acest fel, se estimează că unitățile agricole și gospodăriile populației vor primi suplimentar, în anul agricol 1981—1982, circa 14 miliarde de lei, ceea ce va permite acoperirea cheltuielilor de producție și obținerea de către producători a unui venit suplimentar de circa 7 miliarde de lei.**

Deoarece în stabilirea primelor medii se pornește de la nivelurile de producție prevăzute în planul pe 1982, producătorii agricoli socialiști și micii producători dispun de toate condițiile ca, pe baza sporirii producției și a livrărilor la fondul central și local de stat, să-și mărească veniturile, ceea ce va contribui la ridicarea nivelului de trai al tuturor lucrătorilor din agricultură, al întregii țărâni.

dr. Alexandru CIORA

**Hotărârile Plenarei
C.C. al P.C.R. —
un amplu
program
de acțiune**

Autoconducerea și autoaprovizionarea teritorială

Structuri de producție adevrate autoaprovizionării zonelor necooperativizate

GOSPODĂRIILE agricole individuale au un loc și un rol important în economia de ansamblu a agriculturii. Ele fiind situate în cea mai mare parte în zona de deal și de munte și dispunând — în cadrul fondului funciar agricol — în principal de pajiști naturale, ramura de bază a agriculturii acestei zone a constituit și va continua să o reprezinte creșterea animalelor, alături de pomicultură. În contextul măsurilor înscrise în programul privind autoconducerea și autoaprovizionarea teritorială pentru asigurarea populației cu produse agricole animale și vegetale în perioada 1982—1985, care promovează ca un principiu fundamental echilibrarea rației alimentare fiziologic normale, în sensul sporirii ponderii produselor animale, crește în mod substanțial rolul acestei categorii de gospodării în asigurarea unor cantități sporite de produse animaliere, pentru consumul propriu și pentru fondul centralizat al statului. Participarea tot mai intensă a cărnii și produselor din carne, a laptelui, brinzeturilor, ouălor în alimentația umană va permite reducerea însemnată a consumului de cereale, eliberând astfel resurse necesare pentru hrana animalelor și pentru alte nevoi ale economiei naționale.

Programul se încadrează într-o concepție unitară, în cadrul unei politici economice de mai lungă durată a partidului și statului nostru cu privire la autoconducerea și autoaprovizionarea în profil teritorial, vizând constituirea, repartizarea și folosirea resurselor agroalimentare pe județe și localități, stimularea cetățenilor care dețin terenuri cultivabile să le folosească pentru a obține produsele necesare autoconsumului, să crească un număr cât mai mare de păsări și animale, acoperindu-și astfel cerințele proprii, contribuind la constituirea fondului centralizat de produse agroalimentare și creșterea și unele disponibilități pentru desfășurarea pe piață.

Pe fondul acestor parametri economici și sociali privind dezvoltarea agriculturii, asigurarea consumului propriu și al întregii populații, gospodăriile agricole individuale din zonele de deal și munte necooperativizate trebuie să vină în întâmpinarea aportului statului privind asigurarea lor în completare a unor produse cerealiere, cultivând fiecare metru pătrat de pământ pentru a obține cereale, cartofi, legume și fructe și îndeosebi mărinind producția animală.

Parametri tehnici, economici și sociali privind dezvoltarea producției vegetale

GOSPODĂRIILE agricole individuale dețin un fond funciar însumând 1,7 milioane ha, din care terenul arabil ocupă 33,1%, pășunile 16,9%, fânețele 45,1%, viile 0,8% și livezile 4,1%. Pășunile naturale (62% din totalul fondului funciar agricol) impun profilului producției agricole din cadrul acestui sector al agriculturii un caracter pastoral proeminent. Totodată, însă, ponderea relativ însemnată a terenului arabil și a livezilor solicită o analiză mai amplă a modului cum sint valorificate aceste destinații.

Structura culturilor este următoarea: grâu și secară 4,8%; ovăz 1,4%; porumb pentru boabe 61,6%; cartofi (în ogor propriu) 12,9%; legume 7,5%; plante furajere 9,7%. Se constată disproporții mari între dimensiunile economice ale principalelor culturi cerealiere — grâul și porumbul. Ponderea foarte redusă a culturii grâului în gospodăriile agricole individuale se datorește unui complex de factori socio-economici, la care am mai avut prilejul să ne referim în coloanele acestei reviste (nr. 46 1981). Or, prezența grâului și în general a cerealelor păioase, în proporții adevărate (30—40%) este necesară din considerente atât tehnice (această cultură constituie o premegătoare bună pentru porumb și valorifică optim condițiile pedoclimatice) și economice (se pretează mai bine la mecanizare și furnizează tărișă — subprodus prețios în hrana animalelor). În schimb porumbul — cu o favorabilitate redusă a condițiilor naturale din aceste zone (îndeosebi fiind seama de factorul termic) este extins în cultură, în zona de munte, în proporții pe care nu le cunoaște această plantă nici în regiunile de șes, în sistem irigat. O astfel de practică se confruntă cu rigorile factorului risc concretizate prin manifestarea stihnică a indicelui termic, conducând în mod frecvent la neajungerea la maturitate a porumbului. Restrângerea suprafețelor folosite pentru porumb la ponderi de circa 35% în zonele colinare și chiar mai reduse în regiunile montane (rămânând să fie cultivate numai pe teritoriile în care se realizează minimul termic necesar) ar crea posibilitatea introducerii sau extinderii unor culturi tehnice, cum sint rapița pentru ulei și sfecla de zahăr — plante avantajoase din punct de vedere economic, care în același timp ar facilita autoaprovizionarea gospodăriilor individuale montane cu ulei și zahăr. O astfel de redimensionare a culturii po-

rumbului în zona de deal-munte necooperativizată ar presupune revederea plafoanelor stabilite pentru asigurarea cu mălai, de la fondul de stat, a gospodăriilor agricole individuale situate în arealele menționate, diferențându-le în funcție de favorabilitatea acestei culturi.

În ceea ce privește favorabilitatea celorlalte culturi, cercetarea și practica indică drept avantajoase cartoful, orzul, secara, plantele furajere perene și succulente adecvate zonei montane (sfecla furajeră, guliile furajere, varza furajeră) și legumele criofile. Menționăm cultivarea cu rezultate bune a grâului de primăvară și a ovăzului, iar în cultură intercalată a fasolei, cartofilor și dovleceilor pe multe teritorii, în zonele necooperativizate și restrângerea gamei de culturi în gospodăriile agricole individuale din arealele situate la altitudine mare (grâu de primăvară și de toamnă, secară, cartofi și plantele de nutreț).

Pentru zonele necooperativizate de munte, institutele de cercetare cu profil tehnic recomandă următoarele variante de structuri de producție, cu ponderi egale ale culturilor:

— în județele cu o medie a temperaturilor relativ mai ridicată (Hunedoara, Argeș, Bistrița-Năsăud, Bacău, Neamț, Suceava, Maramureș): 1) cereale păioase, cartofi și porumb; 2) cereale păioase și trifoi, trifoi în cultură pură, cartofi și porumb;

— în județele cu spațiul montan necooperativizat situat la altitudine mai mare și cu temperaturi mai scăzute: 1) cereale păioase și trifoi, trifoi în cultură pură și cartofi; 2) orzoaică și cartofi; 3) secară și cartofi.

Dimensiuni privind creșterea producției animale

ÎN ULTIMUL DECENIU, datorită unui complex de factori economici și sociali, efectivele de animale din gospodăriile individuale au înregistrat în unii ani o creștere puțin sensibilă, iar în alții ani o involuție. În profil teritorial, pe zone naturale, constatăm diferențieri sensibile în ce privește densitatea animalelor (vezi tabelul).

Cu 52,8 U.V.M. la 100 hectare de teren agricol, densitatea medie a efectivelor de animale în gospodăriile individuale este sensibil mai redusă decât pe ansamblul agriculturii (76 U.V.M.). Exceptând Cîmpia Română, Podișul Dobrogei și Podișul Moldovei — zone nesemnificative sub aspectul proporției gospodăriilor necooperativizate — se remarcă o încărcare mai mare cu animale în gospodăriile agricole indivi-

Densitatea animalelor în gospodăriile agricole individuale

— capete —

	Revin la 100 ha arabil + pășuni + finețe				Revin la 100 ha arabil cereale	
	tau- rine	caba- line	ovine	caprine	porcine	păsări
Carpații Meridionali ai Ol- teniei și Munteniei	34,0	4,4	78,3	4,2	71,7	1 068,8
Carpații Meridionali ai Transilvaniei	28,6	5,1	87,6	1,7	42,7	499,4
Carpații Orientali ai Mol- dovei	46,0	5,8	64,2	3,1	53,4	1 257,9
Carpații Orientali ai Tran- silvaniei	48,4	8,8	83,6	4,5	72,8	886,4
Podișul Transilvaniei	51,8	9,4	91,8	5,2	53,5	722,4
Podișul Moldovei	47,5	25,4	206,5	1,2	29,2	747,6
Cîmpia Tisei	62,9	15,0	84,3	2,7	45,0	552,1
Podișul Dobrogei	85,6	27,2	868,9	29,8	104,3	...
Cîmpia Română	45,9	27,2	479,8	11,1	90,1	...
Media pe țară	40,3	7,0	84,8	3,7	56,8	864,5

duale din Podișul Transilvaniei, Carpații Orientali ai Transilvaniei și ai Moldovei.

Ca efect al măsurilor de ameliorare a raselor de animale, în acest sector a micșorat producția de mărfuri, a crescut producția medie pe animal, astfel: la lapte de vacă de la 1 294 la 2 363 litri, la lână de la 1,8 la 2,3 kg, la ouă de la 100 la 170 bucăți. Pe fondul exigențelor pe care le ridică politica economică a partidului și statului nostru cu privire la participarea mai intensă a gospodăriilor populației la formarea fondului centralizat de stat de produse agricole, menționăm următoarea evoluție a cantităților de produse animale contractate anual de gospodăriile individuale cu statul, în aceeași perioadă: la carne de la 50 la 77 mii tone, la lapte de vacă de la 292 la 1 207 mii hl, la lână de la 2 116 la 3 563 tone, la miere de albine de la 830 la 2 716 tone.

Evoluția sinuoasă a efectivelor de animale în gospodăriile agricole individuale (uneori chiar sub nivelul producției naturale) și participarea relativ redusă la constituirea fondului de stat impun investigarea cauzelor care le-au determinat și fundamentarea unui complex de măsuri pentru remediere. Astfel, în ceea ce privește acti-

vitătea de reproducție și selecție a animalelor proprietate a gospodăriilor țărănești, se constată că în timp ce centrele respective orientează această activitate pe linia extinderii raselor celor mai productive, gospodăriile agricole individuale promovează dezvoltarea efectivelor de animale din rasele cu un potențial biologic mai redus, dar mai rezistent în condițiile grele ale mediului natural.

Se resimt, de asemenea, lipsa sau insuficiența livrării de către unitățile agricole și de cooperarea de consum a materialului biologic, de prăsilă și pentru îngrășare — în special de porcine — condiții în care achiziționarea se face, în parte, de pe piața neorganizată, uneori la prețuri de speulă. Pe de altă parte, cazurile de nerespectare a clauzelor contractuale cu privire la acordarea furajelor concentrate crescătoriilor de animale din aceste zone constituie încă o cauză importantă a insuficienței dezvoltării a producției animale în acest sector al agriculturii.

Asigurarea pășunatului, prin repartizarea mai judicioasă a fondului de pășune aparținând consiliilor populare și ameliorarea capacității productive a pășunilor reprezintă una din componentele cele mai importante ale sprijini-

nului dat de către stat creșterii efectivelor de animale și a producției în gospodăriile agricole individuale. Doar încărcarea cu animale erbivore a pășiștilor din zona necooperativizată a agriculturii este foarte diferită pe teritoriu, densitatea efectivelor de bovine și ovine ale gospodăriilor individuale pe pășiștile proprietate personală și în folosință fiind de câteva ori mai mare în unele județe decît în altele. În acest context, transhumanța se constituie ca o necesitate obiectivă; este însă necesară mai buna ei organizare de către organele în drept, cu privire la perioadele și locurile de trecere a turmelor pe itinerarele prevăzute în contracte. În vederea extinderii acestei practici seculare de păstorit, este necesară efectuarea transhumanței pe bază de cooperare de lungă durată și reciprocitate între județele de munte și cele de șes.

Dinamica efectivelor de animale și proporția livrărilor de produse agricole (îndeosebi de origine animală) de către gospodăriile agricole individuale la fondul de stat se vor îmbunătăți sensibil, ca efect al măsurilor adoptate în ultima perioadă, la care ar trebui să se adauge însă și o mai bună diferențiere a cuantumului prețurilor de valorificare, în raport cu dificultatea condițiilor de muncă și cu gradul înalt de naturalitate al produselor, determinat de practicarea în principal a unei agriculturi de tip biologic, slab chimizate. La prețurile mai mari cu care s-ar desface la consumatorii aceste produse, s-ar putea acoperi adaosul necesar la prețurile actuale de valorificare, raportul dintre costurile de producție și prețurile de contractare și achiziții devenind stimulat. Dezvoltarea gospodăriilor țărănești în ce privește creșterea efectivelor de animale și a producției, va avea rezultate din cele mai favorabile în procesul de autoaprovizionare și îndeosebi în completarea cu produse animale a fondului de stat, prezentînd avantaje însemnate atît pentru gospodăriile țărănești cît și în general pentru societate.

dr. N. BRAȘOVEANU

AGRORAMA

Energie solară pentru irigații

50 mii de celule solare, grupate în 192 de panouri, constituie centrala helioelectrică de 26 kW instalată la centrul de cercetări agricole La Velette, în sudul Franței. Energia produsă pune direct în mișcare (fără acumulator tampon) două pompe, dintre care una scoate apă dintr-un riu și o ridică la 15 m înălțime, într-un rezervor de 900 mc, iar cealaltă alimentează rampele de udare prin aspersiune de pe un teren de 8 ha, cultivat cu griu, porumb, soia și sorg. Intreținerea instalației costă numai în gresarea electromotoarelor de curent continuu cu magneți permanenți.

„Fasolea-soarelui”

Una dintre principalele orientări în dezvoltarea ingineriei genetice o constituie crearea de specii noi, ameliorate de plante, cu conținut sporit de substanțe nutritive mai rezistente la boli și care să necesite cantități mai mici de îngrășăminte.

O echipă de cercetători de la universi-

tatea statului Wisconsin, din S.U.A., a obținut semințele necesare reproducției unei noi plante, creată printr-o combinație genetică între fasole și floarea-soarelui. Din soiul de fasole în cadrul experimentului a fost izolată o genă producătoare de proteină; aceasta a fost transferată în celulele unei plante de floarea-soarelui, cu ajutorul unei bacterii care în mod obișnuit provoacă o boală a plantelor.

Cooperarea în agricultură

În R.D.G., cooperativele agricole și întreprinderile agricole de stat au trecut la cultivarea în comun a terenurilor, în cadrul unor secții intercooperatiste specializate în producția vegetală care dispun, în medie, de circa 5 000 hectare.

Anumite munci speciale și prestări de servicii auxiliare sînt preluate de alte unități specializate agricole. Astfel, cele 264 de centre agrochimice — unități comune ale cooperativele și întreprinderilor de stat — răspund de îngrășarea solului, de combaterea dăunătorilor, de efectuarea unor transporturi. În acest scop ele dispun de avioane agrare care, mai recent, sînt folosite și în campania de însămînțare.

Aparatură în loc de agronom

Intreținerea unui microclimat potrivit în sere este o condiție importantă pentru creșterea de legume, flori, ciuperci ș.a. Umiditatea și temperatura aerului, cantitatea soluției nutritive în sol și o serie de alți parametri se măsoară cu termometre și alte instrumente, controlate de agronomi. Însă, aprecierea acestora nu este întotdeauna exactă, pentru că este greu să fie luați în vedere toți factorii meteorologici. De aceea, specialiștii bulgari de la Institutul de cibernetică tehnică și robotică au elaborat un sistem bazat pe microproces, care să conducă și să întrețină singur microclimatul în sere. Nu demult s-au terminat ultimele încercări ale aparatului și a început producția ei.

Introducerea noului sistem va permite automatizarea producției din sere, economisirea de combustibil, îngrășăminte, precum și reducerea personalului de servire.

Un alt avantaj al sistemului este acela al cuplării automate a instalațiilor de încălzire și irigare, dacă aparatele de măsurare constată schimbări față de programarea anticipată.

Orientări în dezvoltarea construcțiilor de mașini (II)

In condițiile adâncirii tot mai puternice a laturilor calitative ale creșterii economice, industriei construcțiilor de mașini îi revine un rol important în promovarea mai hotărâtă a producției unor subramuri de înaltă tehnicitate, cu un grad ridicat de automatizare și cibernetizare, care să permită satisfacerea mai bună a necesităților economiei naționale și ale exportului. În acest context, în perioada următoare, se pune un accent deosebit pe realizarea și asimilarea în producție a noi mașini și utilaje, instalații automate etc. care să asigure îmbunătățirea calității și ridicarea nivelului tehnic al producției.

Cele peste 9 000 de produse noi și modernizate pe care le vom asimila în cincinalul actual trebuie să fie realizate într-o pondere de peste 90% în concepție proprie, să devanseze optim nevoile curente ale producției.

Producția de mașini-unelte — tehnicitate ridicată

UNA din orientările prioritare în această ramură o constituie dezvoltarea în ritm susținut a industriei de mașini-unelte (tabelul nr. 2). Satisfacerea într-o proporție crescândă a necesarului de mașini-unelte pe economie, reducerea volumului importului și lărgirea volumului și a sortimentelor la export constituie obiective prioritare ale acestei ramuri. În perioada 1960—1980, producția de mașini-unelte pentru prelucrat metale a crescut valoric de circa 54 ori, iar cantitativ de aproape 7 ori, ceea ce denotă că, paralel cu acoperirea necesarului de mașini-unelte, s-a acordat atenție deosebită tehnicității și complexității acestora, creșterii parametrilor lor funcționali — economici și implicit productivității muncii, mai ales la utilizatori. Gama sortimentală de mașini-unelte s-a diversificat și se diversifică continuu, astfel încât, în anul 1980, aproape 60% din necesarul cerut de economia națională a fost acoperit prin fabricația internă. De asemenea, în anul 1980, s-au produs 557 sortotipodimensiuni de mașini-unelte, din care 437 așchietoare și 120 de presare-forjare. Pe de altă parte, trebuie subliniat faptul că dacă în anul 1960 România exporta 15,3% din întreaga producție de mașini-unelte așchietoare și importa 32,8% din necesar, în anul 1978 exporta 22% și importa numai 12%.

Diversificarea și creșterea complexității producției de mașini-unelte din ultimii ani a dus și duce la îmbunătățirea valorificării metalului inclus, paralel cu

creșterea valorii lor specifice. Dacă în anul 1965, valoarea specifică de mașini-unelte așchietoare era de 27,4 lei/kg, iar la utilaje de presare-forjare de 15,5 lei/kg, în anul 1980 aceasta a ajuns la 80,9 lei/kg, respectiv 46,2 lei/kg, urmînd ca în anul 1985 să fie de 115,6 lei/kg, respectiv 68,4 lei/kg.

Dinamica și prevederile programului în domeniul producției de mașini-unelte (tabelul nr. 3) vor face ca, în anul 1985, România să ocupe locul 5 sau 6 în ierarhia mondială a producătorilor, față de locul 13 în anul 1975.

În structura fabricației de mașini-unelte, o atenție deosebită pentru anii 1981—1985 urmează să se acorde dezvoltării și diversificării producției de mașini-unelte agregat specializate și creșterii ponderii mașinilor de prelucrat prin deformare plastică (la 25—28% din totalul valoric al producției). Structura fabricației de mașini-unelte trebuie îmbunătățită prin perfecționarea mașinilor unelte-grele din fabricație, cit și prin creșterea ponderii mașinilor mici cu valoare ridicată astfel încît să se ajungă la o medie de 12—15 mii dolarii/tonă. Trebuie asigurată în anul 1982 creșterea ponderii mașinilor de rectificat multifuncționale, de leuit, honuit, superfinit și ascuțit în totalul fabricației de mașini-unelte așchietoare, în variante de mare productivitate, cu prețuri specifice ridicate și greutatea mică. Totodată, organizarea fabricației de mașini-unelte așchietoare urmează să se reconsidere, astfel încît să se asigure o elasticitate mai mare la fabricarea produselor unice ca: mașini speciale, mașini speciale derivate și mașini universale, prototipuri etc. Aceste mașini, la care fabricația noastră este deficitară, sînt solicitate de industrie, au prețuri specifice ridicate și greutate specifică mică.

Extinderea acțiunilor de cooperare cu firme străine, îmbunătățirea în continuare a structurii mașinilor-unelte (cu accent pe mașinile de deformare plastică și prelucrări neconvenționale), precum și dezvoltarea acțiunilor de auto-utilare vor îmbunătăți această situație. Alte acțiuni întreprinse pentru creșterea capacităților de producție și asigurarea nivelului calitativ necesar, în acest sector deosebit de important, au în vedere:

— îmbunătățirea profilării întreprinderilor existente, corelat cu creșterea de noi capacități de producție;

— dezvoltarea mult mai dinamică a „industriei orizontale” pentru producția de mașini-unelte și îndeosebi: turnătorii specializate, inclusiv modelările respective; dezvoltarea, concentrată în

ateliere specializate a producției de accesorii pentru mașini-unelte; creșterea producției de echipamente hidropneumatice; integrarea mai avansată a componentelor electronice și electrotehnice specifice, îndeosebi a comenzilor numerice și a motoarelor de curent continuu, cu magneți permanenți.

În acest cadru o atenție deosebită se va acorda în continuare reducerii greutății specifice a mașinilor de prelucrat prin așchiere, în condițiile în care investițiile realizate în România au fost orientate în mare măsură spre asimilarea mașinilor-unelte mari. De aceea, trebuie găsite căi de automatizare a acestor mașini în scopul asigurării condițiilor de echipare normale care să conducă la o mărire a prețului de livrare.

În ceea ce privește direcțiile și orientările în structura exportului, acestea vizează satisfacerea de mașini-unelte la nivelul de performanțe cerut, concomitent cu îmbunătățirea prețurilor specifice la export. Aceasta se poate realiza prin dotarea cu echipamente electronice de mare randament, îmbunătățirea structurii specifice a exportului, în sensul majorării manoperei încorporată în produs și reducerii ponderii cheltuielilor materiale, creșterea ponderii mașinilor de prelucrare prin deformare plastică în totalul exportului, astfel ca să se atingă 30—40% din valoarea totală a exportului și 50—60% din valoarea totală a mașinilor de prelucrat prin deformare plastică, îmbunătățirea sortimentelor și calității pentru componentele electrice și electrotehnice pentru diversificarea echipamentelor și creșterea fiabilității acestora, îmbunătățirea radicală a calității de execuție a produselor.

Creșterea producției de mijloace de automatizare

CREȘTEREA productivității muncii constituie unul din obiectivele de bază ale dezvoltării economiei naționale. Una din principalele prîghii de acționare în acest sens o constituie extinderea mecanizărilor și automatizărilor în producție, precum și modernizarea procesului tehnologic de fabricație și introducerea de noi tehnologii bazate pe utilaje și echipamente cu parametrii de funcționare superiori.

Actuala dezvoltare a producției de utilaje tehnologice cu un nivel ridicat de automatizare, realizarea de mașini agregat sau de linii de prelucrare com-

Tabelul nr. 2
Dinamica producției de mașini-unelte

Tipul de produse	U/M	1960 = 100		
		1965	1978	1980
Mașini-unelte pentru prelucrat metale	buc. tone	161 178	612 11,43	662 11,45
din care :				
— strunguri	buc.	114	370	393
— mașini orizontale de alezat și frezat	buc.	100	19,04	26,39
— mașini de frezat	buc.	275	12,89	13,07
— mașini de rectificat	buc.	253	17,13	20,45
Mașini și utilaje pentru prelucrat metale prin deformare plastică la cald și rece	buc. tone	232 126	10,03 7,59	12,17 11,152
din care :				
— piese hidraulice	buc.	100	7,37	24,68

plexe cu regimuri automate de funcționare reduc treptat sfera de utilizare a mașinilor-unelte universale, cu deservire manuală. Este de remarcat faptul că, dacă în urmă cu un deceniu regimurile automate de funcționare la mașinile unelte, conduceau la alegerea utilizării acestora în producția de serie mare sau foarte mare, în etapa actuală, datorită echipamentelor de comandă automată, a mașinilor unelte și a agregatelor de prelucrare, bazate pe comanda numerică computerizată (CNC), dispunând de posibilitatea de programare rapidă, ca și de echiparea rapidă a programelor, mașinile-unelte și agregatele cu regimuri de lucru automat sînt indicate și pentru producția de serie mică sau de unicat. În acest din urmă caz, al unicatelor, se recurge la această soluție în special la realizarea de piese cu profil complicat, de dimensiuni mari. Echipamentele de comandă automată sistem CNC la mașinile și agregatele de prelucrare acționează astfel pînă la 10 axe de prelucrare distincte și dispun de o capacitate de programe, ceea ce permite abordarea cu succes a prelucrării contururilor foarte complexe. Agregatele de prelucrare și centrele de prelucrare (de strunjire, de frezare, de alezat și frezat) se realizează cu magazii de scule (pînă la 64 de scule distincte) și sînt deservite atît de comanda numerică propriu-zisă, cît și de automatele programabile prin comutație statică, programe de funcționare altădată realizate cu relee electromagnetice și contractoare de comandă.

Dezvoltarea electronicii și introducerea în ritm accelerat a micro-electronicii a condus implicit la miniaturizarea produselor și respectiv la creșterea densității de componente electronice pe plăci cu circuite imprimate realizate în prezent cu 2 sau mai multe straturi.

În producția mașinilor-unelte aceasta se regăsește pe de o parte prin creșterea nivelului de echipare electronică a mașinii, iar pe de altă parte prin reducerea drastică a dimensiunilor echipamentelor de comandă.

Sînt de remarcat în primul rînd, consecințele directe asupra construcției însăși și a ridicării performanțelor mașinilor-unelte, la care, datorită dezvoltării și utilizării în componența echipamentelor de comandă a convertizoarelor și variatoarelor, a făcut posibilă utilizarea acționărilor mașinii (acționarea principală și acționările pentru avansuri) cu motoare electrice de curent continuu, reglajul turației acestor motoare făcîndu-se electric cu ajutorul echipamentului aferent, ceea ce a avut ca o consecință imediată renunțarea la cutiile de viteză mecanice și obținerea de reglaje precise în linie foarte largă.

Realizarea automatelor programabile, produse complet electronice utilizînd microprocesoare și memorii semiconductoare, prin utilizarea acestora la mașinile unelte, a avut ca rezultat renunțarea la panourile electrice convenționale clasice, la care comenzile se realizează cu un număr mare de aparate de comandă (contractoare și relee electromagnetice) cu tot atîtea posibilități de defecțiuni în exploatare. La realizarea acestora, în volum din ce în ce mai ridicat și cu pretenții deosebite de precizie, un rol deosebit îl are utilizarea agregatelor și mașinilor-unelte cu regim de lucru automat. Astfel, în fabricația de plăci cu circuite imprimate, nu este de

Evoluția producției de mașini-unelte în anii 1965—1985

Tabloul nr. 3

Valori specifice	— % —			
	1965	1978	1980	1985
Mașini-unelte așchietoare — mii lei/buc.	100	4,18	5,79	12,51
Mașini-unelte presare-forjare — mii lei/buc.	100	5,63	7,30	13,91
Mașini-unelte așchietoare — lei/kg	100	2,47	2,95	4,21
Mașini-unelte presare-forjare — lei/kg	100	4,04	2,98	4,41

conceput ca operația de găurire pentru implementarea componentelor electronice (și sînt pe o placă modul standard pînă la 3 000 de găuri Ø1,1 mm) să se realizeze altfel decît cu mașini de găurit cu capete comandate numeric (comandă de poziționare). Productivitatea muncii la prelucrările realizate cu astfel de utilaje este de 2,2 ori mai ridicată, iar din punct de vedere calitativ, datorită mijloacelor automate de măsurare și de supraveghere a realizării operațiilor (control piesă și control-corectare automată a uzurii sculei) rebururile practic sînt eliminate.

Industria de automatizare din țara noastră a realizat în domeniul echipamentelor complexe de automatizare pentru mașinile-unelte și centrele lor de prelucrare, echipamente care comandă automat acționările principale și ale avansurilor mașinilor dotate cu motoare de curent continuu, prin intermediul convertizoarelor și rotoarelor de turații, acestea fiind comandate prin echipamente de comandă program numerică (Numeron) precum și automate programabile pentru înlocuirea echipamentelor convenționale. În domeniul echipamentelor de comandă numerică sistem CNC, prin Institutul de cercetare științifică și inginerie tehnologică pentru automatizări și Întreprinderea de elemente de automatizare București este în curs de realizare o familie completă, fiind prevăzute echipamente CNC pentru comanda a pînă la 10 axe în scopul realizării celor mai complexe regimuri de prelucrare automată.

Se extinde în țară, în ritm din ce în ce mai rapid, utilizarea roboților în industria prelucrătoare, preluînd funcțiuni din ce în ce mai complexe: de ridicare-așezare, de executare de operații grele (sudură, nituire), precum și cicluri complexe de lucru în cazul în care construcția acestora este special concepută pentru unele aplicații. Astfel, în turnătorii se realizează astfel linii complexe de turnare deservite în exclusivitate de roboți, care execută inclusiv operațiile de turnare. Utilizarea roboților industriali permite dezvoltarea unor procese care nu pot fi deservite de om. așa cum este cazul proceselor din reactoarele nucleare ce vor echipa centralele electrice nucleare.

De o importanță deosebită în atelierele de montaj ale construcției de mașini este creșterea nivelului de mecanizare a proceselor de asamblare și montaj, ca urmare a dezvoltării producției de scule și dispozitive de montaj cu acționare electrică și pneumatică, precum și a fabricației de linii automate și semiautomate de montaj. În această direcție, Institutul de cercetare științifică și inginerie tehnologică pentru construcțiile de mașini realizează, cu industria de automatizare, linii de montaj pentru

produse de serie, la care, prin mecanizarea operațiilor și a transportului de piese, se obține o creștere a productivității muncii de peste 5 ori, concomitent cu un nivel de calitate superior. Datorită evoluției fabricației în țară a sculelor și dispozitivelor de lucru pentru montaj, ca și în baza experienței acumulate în organizarea și realizarea montajului de serie în flux, nu se mai concep să existe ateliere de montaj de serie fără un nivel de dotare care să conducă la executarea tuturor operațiilor dificile cu ajutorul dispozitivelor și care cu timpul să asigure un nivel superior de reproducibilitate.

Industria electrotehnică și de automatizare a trecut la extinderea mecanizării și automatizării operațiilor de montaj și de control. Astfel, în producția de aparate electrice de joasă tensiune, relee electromagnetice, contoare pentru energie electrică, prin mecanizarea montajului și automatizarea unor operații, în special la control, s-a reușit să se obțină rezultate remarcabile în creșterea productivității muncii și în îmbunătățirea calității produselor. La contoarele pentru energie electrică, la I.A.E.M. Timișoara, în prezent se utilizează standul cu citire directă prin celule fotoelectrice și cu prelucrarea automată prin calculator a elementelor măsurate și afișarea directă a rezultatelor.

În industria de automatizări și de electronică, automatizarea operațiilor de control-testare bucată cu bucată a componentelor electronice, a blocurilor electronice și a subsansamblelor funcționale, reduce în raport de cel puțin 1/10 volumul de muncă necesar a fi prestat și asigură, prin programele introduse în sistemele automate, verificarea parametrilor componentelor și subsansamblelor și evidențierea eventualelor defecțiuni și a locului unde acestea se produc. De asemenea, mecanizarea operațiilor de cablare ca și cea a implementării de componente, contribuie în raport de aproximativ 1/3 la reducerea volumului de muncă prestat prin soluțiile tehnologice clasice.

Industria constructoare de mașini produce o serie de mașini, utilaje și instalații pentru extinderea mecanizării și automatizării proceselor de producție în alte ramuri.

Pentru industria extractivă, în baza programelor speciale prioritare, sînt incluse noi tipuri de echipamente de construcție specială pentru utilaje ne-

dr. ing. Barbu Gh. PETRESCU
director general adjuncț
al Institutului Central
de Cercetări Economice

(Continuare în pag. 14)

DEZBATERE „R. E.”

CONCEPTE ȘI MODALITĂȚI DE ORGANIZARE A ACTIVITĂȚII INDUSTRIALE (V)*

PREZENTĂM în partea finală a dezbaterii opiniile exprimate în legătură cu condițiile pe care le oferă zonele și platformele industriale în specializarea și cooperarea în producție, în sporirea eficienței economice.

Zona economico-industrială în procesul specializării și cooperării

Ion Șiclovan — „Adâncirea specializării și cooperării în industrie ridică și necesitatea organizării complexe a acestui proces pe teritorii și zone administrative determinate, în conformitate cu specificul activității și legăturile inter și intraramuri, dimensiunea optimă a întreprinderilor, gradul de dispersie etc. Aceasta pune pe primul plan posibilitatea și necesitatea cuprinderii multiplelor funcțiuni ale aparatului de producție în mari zone și platforme industriale, a căror activitate economică să se circumscrie principiului unei cât mai înalte eficiențe.

De altfel, problema organizării și specializării industriei pe zone și platforme industriale a fost reliefată, pe bună dreptate, și în cuvântul participanților la dezbateri. Progresele obținute în acest domeniu nu sînt de natură să ne satisfacă. Sînt încă obstacole care trebuie înlăturate, trebuie combătute mai ales inerția și îngustimea pe care unele cadre de conducere ale întreprinderilor o manifestă pentru acest gen de specializare și cooperare. Aș dori, de aceea, să mă opresc asupra unei laturi a acestei activități, precum și asupra eficienței specializării și cooperării.

Organizarea industriei pe zone și platforme industriale, proces ce are loc în țara noastră mai ales în ultimii ani, contribuie la organizarea însăși a teritoriului. Avem de-a face cu o noțiune neutilizată pînă în prezent, care înseamnă, de fapt, o completare cantitativă, calitativă a vechii noțiuni de zonă industrială, și anume aceea de **zonă economico-industrială**. Apreciem că, în contextul general al dezvoltării economice, industria — paralel cu propria ei dezvoltare — asigură dezvoltarea armonioasă, de ansamblu, a întregii zone în care se realizează procesul de producție industrială. De multe ori nu avem de-a face cu o zonă industrială propriu-zisă, așezată pe un teritoriu relativ limitat; cîteodată această zonă poate fi mai mare. Pe ase-

menea rază de activitate se află organizate întreprinderi aparținînd uneia sau mai multor ramuri. Din practica activității a rezultat că o serie de activități comune (stații de oxigen, reparații de utilaje, diferite servicii etc.) pot fi concentrate și specializate astfel încît să satisfacă cerințele tuturor unităților aflate pe o platformă sau zonă industrial-economică. Experiența evidențiază eficiența unei asemenea opțiuni“.

Corneliu Russu — „În legătură cu noua noțiune de zonă economico-industrială, pe care a reliefat-o tovarășul Ion Șiclovan, subscriu întru totul la aceasta, și o consider cuprinzătoare.

Participanții la dezbateri: prof. dr. **Ion Șiclovan**, de la Academia „Ștefan Gheorghiu”; ing. **Ion Crișan**, director general al Institutului central de cercetări tehnologice pentru construcția de mașini; **Ion Popa**, prim-secretar al Comitetului de partid al sectorului 2 al municipiului București; **Ion Rozanițe**, șef serviciu organizarea conducerii și producției, Direcția de organizare și control și **Ion Calboreanu**, șef serviciu, Direcția generală tehnică din M.I.C.M.; **Gheorghe Bratoloveanu**, Consiliul de coordonare în construcția de mașini și metalurgie; ing. dr. **Ioan Istoc**, director în Consiliul Național pentru Știință și Tehnologie; ing. dr. **Ion Hera Bucur**, cercetător în Institutul de cercetări științifice, inginerie tehnologică și proiectare sectoare calde în construcția de mașini; ing. dr. **Corneliu Russu**, director al Institutului pentru economia industriei; **Paul Protopopescu**, director în Direcția de metalurgie și construcția de mașini și **George Lazaride**, director adjunct din Comitetul de Stat al Planificării; **Dimitrie Anușă**, director adjunct al Centralei industriale de utilaj tehnologic și material rulant București; **Ion Simionescu**, șef serviciu specializare-cooperare, întreprinderea „Grivița Roșie”; **George Grosu**, șef atelier proiectare întreprinderea de mașini grele București; **Mihai Mateescu**, șef serviciu organizare-control, întreprinderea „1 Mai” Ploiești; **Cecilia Manișu**, cercetător, Institutul de economie socialistă; **Camelia Cămășoiu**, cercetător, Institutul de economie socialistă; **Vasile Boescu** și **Corneliu Bărnea** din partea redacției „Revistei economice”.

ea integrîndu-se, dacă vrei, în ansamblul noțional specializare-cooperare. În ce sens? Dacă ne gîndim puțin retrospectiv eu zic că în acest proces de creare, de dezvoltare a platformelor și zonelor industriale în țara noastră putem distinge trei perioade: o primă perioadă se plasa în anii 1960—1970, cînd însuși conceptul de zonă, de platformă industrială nu era suficient de clarificat și cînd s-au creat o serie de platforme industriale foarte eterogene, ca platforma industrială „Tutova” de la Iași, unde se găsește un combinat metalurgic, un combinat de fire și fibre sintetice, întreprinderea de mașini-agregate, mașini-unelte speciale, întreprinderea de textile etc.

A doua perioadă aș plasa-o între 1965—1975, cînd au început să se creeze platforme industriale mult mai coerente, mult mai unitare ca, de pildă, platforma Bistrița-Năsăud. Și, în fine, a treia perioadă, care începe în ultima vreme și se va amplifica cu siguranță în viitor este caracterizată de ideea constituirii în platforme industriale a unor întreprinderi, unități productive cu un înalt grad de specializare-cooperare. Pot fi date și exemple în această privință: platforma Combinatului de utilaj greu de la Iași, concepută în această perspectivă, fiind organizată pe principiul procesului circular activ.

Acestui concept de zonă economico-industrială îi corespunde foarte bine tema dezbaterii noastre, deoarece introduce noi termeni de evaluare a eficienței activității economice nu numai la nivelul unităților productive, ci și la cel al întregii platforme sau zone economico-industriale. În acest sens, conceptul introduce termeni de **evaluare a modului în care se reciclează resursele în viziunea procesului circular activ**, în care se specializează și cooperează unitățile de pe platformă, cu toată suita de efecte benefice: minimizarea transporturilor, scurtarea ciclurilor de fabricație și așa mai departe“.

Mihai Mateescu — „Referindu-mă la problemele legate de organizarea specializării și cooperării pe zonele economico-industriale vreau să arăt că noi avem un exemplu nu prea reușit. Este vorba de zona industrială de nord a orașului Baia Mare, unde s-au dezvoltat două întreprinderi — una de utilaj minier și alta de mașini-unelte și piese de schimb. Cînd s-a ajuns în stadiul final de punere în funcțiune a întreprinderilor respective au apărut o serie de greutăți și încurcături privind organizarea și conducerea proceselor de producție de către fiecare unitate. A fost necesară intervenția hotărîtă a centralei noastre, chiar și a ministrului pentru reglementarea problemelor.

În final despre ce este vorba? În cadrul unei zone și platforme în care sînt amplasate numai întreprinderi constructoare de mașini, se pot organiza anumite utilități în comun ca: mecanic-șef, sculărie etc. Dacă organizăm, de pildă, o secție de mecanic-șef, o facem numai pentru reparații capitale nu și pentru întreținere curentă, deoarece este imposibil ca o unitate din aceasta să asigure întreținerea și reparațiile curente ale tuturor întreprinderilor din zonă. Este necesar, de exemplu, să se intervină în decurs de o jumătate de oră de cîteva ori ca să pui în funcțiune o mașină defectată.

* Primele patru părți ale dezbaterii au fost publicate în „Revista Economică” nr. 43, 44, 46 și 50.

Or, ca să vină cineva din afară să realizeze acest lucru nu este posibil, mai ales că întreprinderile din construcția de mașini sînt destul de dotate ca să realizeze orice mică intervenție sau reparație de genul acesta. Așadar, se cere analizat îndeaproape ceea ce poate fi concentrat pentru utilități comune și ceea ce este mai necesar și eficient să rămîna ca secție sau serviciu la o întreprindere”.

Ion Șiclovan — „Atunci cînd am vorbit de zona economico-industrială nu aveam intenția să mărginesc noțiunea numai și numai la acest gen de organizare de servicii comune pentru industrie. Aveam în vedere cu mult mai mult. Este vorba de o zonă economico-industrială, o zonă cu o anumită personalitate, pornind de la problemele edilitare, de la cele ale asigurării cu tot felul de servicii, problemele comerțului, problema atragerii miinii de lucru și a eliminării fluctuației într-o foarte mare măsură etc.”

George Lazaride — „Plasarea industriei în zone sau platforme industriale conduce la un mod nou de organizare, diferit de trecut și anume construirea de giganti industriali. Existența pe o platformă sau zonă industrială de întreprinderi specializate, cu un număr limitat de personal, permite o mai bună utilizare a bazei tehnico-materiale, sufețe în adaptarea la cerințele pieței, sporirea eficienței economice. O întreprindere gigant este greu de condus, de asigurată cu forța de muncă, se aliniază mai anevoios la asimilarea de produse și tehnologii noi etc.

Soluția eficientă este de a avea organizate pe platformă sau zonă industrială întreprinderi-mamă la care să fie concentrat întregul aparat de concepție, de conducere, de vânzare-cumpărare și așa mai departe, cu fabrici și secții mai mult sau mai puțin autonome, răspîndite într-un perimetru acceptabil, așa cum ar fi de fapt întreprinderile satelit. Din punct de vedere al economicității se asigură, de exemplu, locuri de muncă în localitatea respectivă, cooperarea corespunzătoare și specializarea fiecărei unități. Exemplul acesta l-am văzut în multe țări dezvoltate din punct de vedere industrial. În ce ne privește socot binevenită măsura de organizare pe aceste principii a industriei și în țara noastră. Experiența de pe platforme și zonele economico-industriale existente (Pipera-București, Bistrița-Năsăud, Iași etc.) dovedește pe deplin eficiența unei asemenea organizări, condițiile favorabile pentru specializarea producției și cooperarea interuzinală”.

Ion Rozanide — „Industria construcțiilor de mașini a fost prima din țara noastră care a reușit să dea o concepție mai clară și o orientare în domeniul platformelor industriale. Este cazul să amintim debutul acestei noi orientări, marcat de formarea marii platforme de la Bistrița-Năsăud, unde am reușit să organizăm 4 mari întreprinderi, din cele 14 investiții inițiale. În prezent dezvoltarea industriei construcțiilor de mașini pe mari platforme industriale cunoaște o puternică afirmare, fiind axată pe cei 5 piloni mari: combinatele de utilaj greu Iași, Cluj, Craiova, București și I.M.G.B. În București avem, de asemenea, câteva mari platforme industriale, cum este

cazul platformei Berceni, unde sînt cîteva unități importante, platforma Pipera, în care avem întreprinderea de calculatoare și celelalte unități. Deci, iată exemple care oglindesc acest mod eficient de organizare a producției.

Revenind la conceptul de zonă economico-industrială, care ar fi sfera de cuprindere a acesteia? Poate fi un municipiu, un cartier, o platformă industrială în concepția care o cunoașteți? Dacă ne gîndim la platforma de mașini de calcul din Pipera putem spune că reprezintă o zonă economico-industrială în care există o rețea vastă de cooperare pentru realizarea de produse finite și deci o specializare pe componente”.

O experiență cu largă putere de penetrare

Ion Popa — „Puternica reprezentare în cadrul sectorului 2 al Capitalei a grupului unităților din ramura construcțiilor de mașini asigură condițiile tehnico-materiale optime pentru organizarea judicioasă a specializării și cooperării în producție. Înțelegem nu numai în sensul clasic, al sarcinilor ce decurg din modul planificat al diviziunii muncii (deci specializare în profil de ramură și subramură), ci într-o nouă concepție, aceea a zonei economico-industriale.

Practica ne-a demonstrat că prin lărgirea specializării și cooperării în cadrul zonei economico-industriale reușim să punem mai bine în valoare resursele materiale și umane de care dispunem în vederea realizării ritmice a sarcinilor de producție. Am căutat să rezolvăm prin dirijarea atentă a specializării o serie de probleme privind realizarea zilnică a producției fizice, coordonînd operativ cooperarea dintre întreprinderile noastre (de exemplu, urmărirea permanentă a realizării subansamblelor produse la «Conect» și casete radio-TV, pentru «Electronica»). Aceste acțiuni capătă o semnificație mult amplificată în condițiile organizării zonei economico-industriale, care nu trebuie să se limiteze strict la o unitate administrativ-teritorială, ci trebuie antrenate și unități economice limitrofe, din alte sectoare, eliminînd în acest mod cheltuieli suplimentare generate de cooperarea cu întreprinderi din provincie, pe probleme care se pot rezolva în cadrul zonei.

Pentru concretizare, am conceput specializarea și cooperarea pe unitățile ce formează zona delimitată de platformele industriale Pipera-Obor-Pantelimon, unde înregistrăm o serie de rezultate bune, mai ales în unitățile din ramura construcțiilor de mașini: Centrul de cercetări științifice și inginerie tehnologică pentru mecanică fină și scule realizează mecanismul de orologerie pentru antrenarea diagramei la electrocardiograful fabricat de întreprinderea de aparate electronice de măsură și industriale; specializarea întreprinderii de pompe «Aversa» pentru operații de turnare pentru piese de schimb asimilate în alte întreprinderi; «Conect» s-a specializat în pro-

ducerea de matrițe și S.D.V.-uri pentru toate unitățile de profil electronic (întreprinderea de aparate electronice de măsură și industriale, «Electronica», întreprinderea de echipamente periferice, «Calculatoare» etc.); «Electroaparataj» s-a specializat în fabricarea micromotoarelor, care împreună cu reductorul preluat de întreprinderea mecanică fină, intră în componența înregistratoarelor de diagramă de la Fabrica de elemente de automatizare. Ne preocupăm de extinderea specializării în problema serviciilor cu caracter industrial pe care unele întreprinderi le pot asigura tuturor unităților din zonă, formă de specializare deosebit de utilă, ținînd cont de căile de comunicație directe, distanțele relativ mici, cit și de posibilitatea de intervenție operativă a Comitetului de partid al sectorului în coordonarea acțiunilor. Astfel, avem în vedere organizarea unui puternic centru de calcul electronic care să preia operațiuni de gestiune, financiar-contabile, de la unitățile mici care acum se execută manual; specializarea în domeniul transportului uzinal; specializarea în furnizarea agentului termic, aerului comprimat, oxigenului și a altor utilități, executarea unor operații de întreținere și reparații specifice etc.

De asemenea, specializarea trebuie adîncită pe criterii tehnologice: prelucrări mecanice de precizie și grad înalt de finisare la întreprinderea de mecanică fină; operațiuni de injecție și extruziune materiale plastice la întreprinderea de mase plastice; S.D.V.-istică la «Conect»: operații specializate cu caracter de montaj electronic la întreprinderea de aparate electronice de măsură și industriale, «Electronica», «Calculatoare»; presare, ștanțare la «Electroaparataj»; «Metaloglobus» și «Metalurgica»; turnare la întreprinderea «Aversa» apelînd cînd este cazul și la cooperări cu unitățile vecine sectorului.

Ca ultimă problemă doresc să arăt că în preocuparea noastră este dirijarea specializării și cooperării în producție în condiții de eficiență economică, ceea ce presupune minimizarea cheltuielilor de producție pe fiecare reper, combătînd tendințele unor întreprinderi de a accepta cooperări numai în condiții de rentabilitate mai ridicată decît a producției proprii. Avem în vedere criteriul de optim tehnico-economic, care să aducă avantaje în sensul arătat în prima parte la nivelul zonei economico-industriale în primul rînd, dar urmărind să nu afecțăm, de exemplu, volumul producției nete la o întreprindere datorită imprimării unor specializări neeficiente sau prin acceptarea unor lucrări executate în cooperare care să conducă la creșterea cheltuielilor la întreprinderile beneficiare. Din aceste motive, activitatea de specializare și cooperare considerăm că trebuie foarte atent coordonată și urmărită de la nivelul Comitetului nostru de partid, unde se poate face o evaluare obiectivă de ansamblu a influenței economice pe care o determină, putînd astfel să dirijăm și să stimulăm acele acțiuni care duc la o eficiență economică sporită și la avantaje tehnice atît la nivelul întreprinderilor industriale, cit și la nivel macro-economic, în cadrul zonei economico-industriale de care am vorbit”.

Consumul energetic — criteriu fundamental în evaluarea eficienței tehnologiilor

DEOARECE industria deține, la nivelul economiei noastre, ponderea cea mai însemnată în consumul total de energie, apar pe deplin îndreptățite eforturile de a sesiza și pune în practică cele mai eficiente căi apte să asigure cu prioritate în acest domeniu al economiei reducerea consumurilor energetice, îmbunătățirea continuă a raportului dintre energia consumată (energie consumată ca atare sau înglobată în materiile prime) și valoarea produselor realizate. Până în prezent s-au conturat două direcții mai însemnate de minimizare a consumului energetic: a) îmbunătățirea structurii industriei, în sensul promovării ramurilor și subramurilor mici consumatoare de energie — opțiune de politică economică promovată cu fermitate de partid; b) îmbunătățirea continuă a tehnologiilor de fabricație, proces care vizează pe un prim plan, încorporarea între parametri de bază ai acestor tehnologii a criteriului de minimizare a consumului energetic.

În unele articole anterioare ne-am exprimat opinia asupra necesității adoptării unei strategii de diminuare a consumului energetic în industrie, care să pornească, între alte elemente importante, și de la fundamentarea relației energie-tehnologie^{*)}. După părerea noastră, problema cea mai dificilă ce apare în încercarea de a fundamenta o concepție încheiată asupra consumului energetic industrial este aceea a evaluării cât mai precise — și cu maximă operativitate — a mărimii consumurilor energetice pe care le implică o anumită tehnologie de fabricație. Cu alte cuvinte, cea a evaluării performanțelor tehnologiilor de fabricație din perspectiva criteriului economisirii energiei, utilizând pentru aceasta parametri proprii proiectării și ingineriei tehnologice.

Exprimarea consumului de energie aferent tehnologiei de fabricație oferă câteva avantaje în comparație cu metodologia de calcul care pune accentul pe cantitatea de energie înglobată în produs. Astfel, din optica tehnologică pot fi cuprinse în analiză toate componentele materiale ce sînt atrase în circuitul productiv, evidențiindu-se nu numai cantumul de energie implicat de fiecare componentă materială încorporată în produs, ci și — fapt deosebit de important în condițiile actualei crize energetice și de materii prime — cantumul părții de substanță utilă din totalul cantității de materie primă supusă inițial prelucrării. În același timp, tehnologia de fabricație fiind aceea care asigură mijlocul de transformare a materiei prime în produs finit, evaluarea sub raportul consumului energetic a principalelor direcții de perfecționare tehnologică conturate oferă temeiul unor opțiuni tehnologice de perspectivă pornind, în primul rînd, de la eficiența cu care este necesar să se realizeze producția viitoare.

Dacă definim, în sens restrîns, tehnologia ca ansamblu de metode și mijloace necesare transformării succesive a materiei prime în vederea obținerii unui

anumit produs, se observă că, în general, reprezentarea sistemică a transformărilor materiei prime este de tip serie, teci de tipul unor procese care se succed în timp, realizînd transformările materialelor pînă la obținerea produsului finit. În cazul cel mai general, lanțului de transformări succesive îi corespund tipuri distincte de procese tehnologice (T_{hi}), fiecare transformare a materialului necesitînd o anumită cantitate de energie (Q_i).

Pentru a aborda problema convertibilității indicatorilor energetici în concepte tehnologice să urmărim, într-o primă etapă, care sînt parametri proprii reprezentării tehnologice. Astfel, se poate constata că orice sistem tehnologic de realizare a unui produs operează asupra materiei prime (M) mai multe tipuri de transformări: transformări de compoziție (T_c) pe parcursul cărora sînt operate modificări la nivelul structurii materiei și transformări de formă (T_f) prin care se schimbă forma corpurilor supuse prelucrării. Un element comun ambelor tipuri de procese de transformare îl reprezintă timpul caracteristicii, determinați pentru fiecare operație în parte. După natura transformărilor, acești timpi ar putea fi divizați în timpi activi de lucru (τ_s), în care se produce efectiv transformarea, denumiți și timpi de sarcină; timpi auxiliari echipamentului tehnologic ceruți de schimbarea șarjelor, sculelor, măsurare, controlul etc. (τ_a); timpi interfațici în care un produs intermediar-circulă de la un loc de fabricație la altul (τ_{ej}).

Evidențierea acestor tipuri de transformări este deosebit de importantă pentru scopul pe care îl urmărim — realizarea unor tehnologii cu consumuri energetice minime — deoarece aceste transformări se realizează la nivelul unor întregi subramuri industriale, ceea ce lărgeste considerabil și aria de acțiune, ansamblul de priorități pentru reducerea consumurilor energetice. Astfel, în realizarea unui produs, transformările de compoziție corespund de obicei consumului energetic în faza primară, cum ar fi tehnologiile de elaborare a materialelor — oțel, aluminiu, produse chimice etc., în timp ce transformările de formă corespund consumului energetic intermediar și final, deci în subramuri industriale cum ar fi construcțiile de mașini, industria ușoară, alimentară etc. Or, din punct de vedere al consumului energetic transformările de compoziție au un caracter energointensiv, consumurile specifice energetice scăzînd semnificativ odată cu trecerea spre transformările de formă proprii industriilor de consum final.

Dacă vom exprima ecuațiile generale de bilanț — material și energetic — pe un proces tehnologic (T_{hi}), prin mărimi caracteristice ale echipamentului tehnologic — puterea utilă în sarcină (q_{ui}), puterea de mers în gol (q_{gi}), pierderea de putere suplimentară în sarcină (q_{si}), puterea interfațică (q_{fi}), mărimile care apar în relațiile de bilanț ale procesului tehnologic sînt proprii reprezentării

tehnologice, fiind obiective și rapid măsurabile; ele exprimă consumul de energie sub forma unui consum suplimentar față de un nivel considerat optim, deci sub formă de pierderi.**)

Proiectînd analiza din planul procesului tehnologic la nivelul global al sistemului tehnologic de realizare a produsului, se poate determina ecuația generală de pierderi corespunzătoare bilanțului energetic al produsului. De remarcat că ecuațiile de pierderi energetice pe produs au fost astfel concepute încît să reflecte și efectul transformărilor energetice din sistemul energetic industrial (al întreprinderii) și din sistemul național de producere, transport și distribuție. Cu alte cuvinte, să reflecte o imagine cît mai completă a eficienței cu care este utilizată materia primă și energia în sistemul tehnologic.

Din analiza prezentată rezultă cîteva concluzii de o deosebită importanță:

1 Ecuația generală de pierderi a bilanțului energetic al produsului conține mărimile caracteristice reprezentării tehnologice. Timpii τ_{si} , τ_{aj} , τ_{fi} reprezintă timpi caracteristici oricărei tehnologii de fabricație, programați și direct măsurabili. Puterile de gol (q_{gi}), pierderile suplimentare în sarcină (q_{si}) și puterile interfațice (q_{fi}) sînt caracteristice echipamentelor tehnologice, de pînd de greutatea acestora, de concepția constructivă și de modul de acțiune al acestora în ansamblul de procese tehnologice. Ele sînt rapid măsurabile.

2 În ecuația generală de pierderi apare un termen de o mare importanță ($\sigma_p \Delta M_p$) — pe care-l numim echivalentul energetic al pierderii de material. El reprezintă consumul energetic cumulat pentru realizarea materialelor care se pierd în lanțul de transformări succesive pentru obținerea produsului. Coeficientul de utilizare a materialului capătă astfel o semnificație energetică esențială în ramurile de consum final.

Prin urmare, exprimarea consumurilor energetice în conceptele proprii proiectării tehnologice îmbracă forma — foarte simplă și măsurabilă prin indicatori aflați în uzul curent — a nivelului de valorificare a materialelor supuse prelucrării. Apare astfel cu claritate că reducerea consumurilor materiale

^{*)} Vezi în acest sens: Reducerea sistematică a consumului energetic industrial, Revista economică nr. 25/1980 și Opțiuni pentru o strategie a conservării energiei și utilizării surselor noi în industrie, Revista economică nr. 44/1980.

^{**)} q_{ui} = putere utilă în sarcină, respectiv puterea utilajului de producție în timpul activ de lucru în care se produce efectiv transformarea;

q_{gi} = puterea de mers în gol, respectiv puterea pe care o consumă utilajul de producție în absența efectuării transformării materialului;

q_{si} = pierderea de putere suplimentară în sarcină, generată de modificările survenite în prevederile mecanice și electrice de funcționare a utilajului în timpul activ de lucru;

q_{fi} = puterea interfațică, respectiv puterea necesară în momentul trecerii materialului de la o fază tehnologică la alta.

constituie implicit o reducere de consum energetic, consum calculat atât sub forma energiei înglobate în materiile prime și materialele supuse prelucrării, cât și sub aspectul consumurilor ce apar la nivel de sistem energetic național.

Această constatare considerăm că are o dublă importanță. Pe de o parte, ea poate indica unde se află cel mai eficient domeniu de acțiune pentru reducerea consumului energetic. Astfel, dacă se are în vedere un raport de 5 la 1 între consumul de fază primară față de cel final — transformări de compoziție față de transformări de formă — rezultă că reducerea cu 20% a pierderii de material în ramurile de consum final, cum ar fi construcțiile de mașini, este echivalentă cu o reducere de 10% a consumului energetic direct al proceselor tehnologice din aceeași ramură. Pe de altă parte, imperativul reducerii pierderilor de materiale pe fluxul tehnologic se poate traduce prin imperativul asigurării unei valorificări cât mai înalte, complexe, a materiilor prime. Acest mod de abordare prezintă deci avantajul exprimării unitare a restricțiilor energetice și a celor ce decurg din logica tehnologică. Pe acest temel considerăm că analiza tehnologiilor de fabricație va trebui să țină seama în viitor, în mod deosebit, de ponderea echivalentului energetic al pierderii de material, elaborându-se în acest scop o metodologie unitară de determinare a coeficientului real de utilizare în industrie a materiei prime și, în special, a metalului.

3 În ecuația generală de pierdere a bilanțului energetic al produselor apar explicit randamentele de conversie energetică ale sistemului energetic industrial și ale sistemului energetic de producere, transport și distribuție. Rezultă astfel importanța pe care o are optimizarea purtătorilor de energie la nivel micro și macroeconomic, a îmbunătățirii randamentelor globale ale instalațiilor de transformare a agenților energetici, o corelații tipului de purtători de energie cu caracteristicile de funcționare ale echipamentelor.

Dintre elementele amintite considerăm că problema optimizării purtătorilor de energie în industrie trebuie să se constituie ca o preocupare distinctă; este necesar ca acest proces de optimizare să se realizeze pe baza unor metodologii

unitare, care să aibă în vedere obținerea unei eficiențe economice globale ridicate. Rezultatele acestei acțiuni vor fi influențate într-o măsură importantă și de modul în care va fi realizată implementarea sistemelor informatice privind consumul energetic industrial.

Am căutat să evidențiem, în rândurile anterioare, o serie de probleme metodologice pe care le apreciem a fi deosebit de importante pentru aplicarea politicii partidului de reducere continuă a consumurilor energetice și sporirea eficienței cu care este folosită energia în economie și, în primul rând, în industrie. Posibilitatea de a transpune consumurile energetice, respectiv diminuarea lor, în termenii proiectării tehnologice prezintă, neîndoind, o importanță considerabilă pentru momentul actual, pentru măsurarea eficienței proceselor tehnologice aflate în uz. Totodată, în condițiile actualei revoluții tehnico-științifice, între a.e. cărui efecte majore se numără și uzura morală extrem de rapidă a utilajelor și echipamentelor, o atare abordare globală a consumurilor energetice prezintă o mare importanță pentru viitor. Deși, în principiu, orice tehnologie nouă trebuie să asigure o economie de energie, în raport cu tehnologia, cu tehnologiile precedente, deosebit de importantă apare totuși acțiunea de selectare a acelor tehnologii mai avantajoase pentru condițiile energetice ale țării noastre. În această optică, în continuare vom analiza rezultatele obținute prin cuantificarea efectului energetic al principalelor tendințe care se manifestă în tehnologia contemporană.

În literatura de specialitate au fost identificate opt tendințe principale de perfecționare a tehnologiilor de fabricație. Primul grup îl constituie **automatizarea elementară, automatizarea complexă și utilizarea calculatoarelor de proces în conducerea proceselor tehnologice**. Influența acestor tendințe se regăsește, din punct de vedere energetic, prin scăderea valorii mărimilor temporale de tip τ_{ai} din ecuația de pierdere. Dacă automatizarea elementară are drept efect scăderea timpilor individuali τ_{ai} ai echipamentelor tehnologice, automatizarea complexă și calculatoarele de proces conduc la diminuarea pe ansamblul unuia sau mai multor procese tehnologice a valorilor acestor timpi.

Introducerea calculatoarelor de proces conduce, totodată, și la scăderea pierderilor suplimentare prin micșorarea numărului de opriri ale utilajelor și prin urmărirea automată a parametrilor procesului condus.

Tipizarea produselor — și corespunzător a proiectării tehnologice — determină reducerea semnificativă a echivalentului energetic al pierderii de material, cu o importanță deosebită, așa cum s-a arătat, în ramurile de consum final. **Specializarea în producție** asigură, de la un anumit nivel al seriei de subansamble, scăderea puterii de gol și a timpilor auxiliari ai echipamentelor tehnologice. **Construcția de echipamente tehnologice de greutate redusă**, rezultat al concepției proiectantului de echipamente tehnologice, are ca efect scăderea valorii majorității termenilor ecuației de pierdere prin scăderea puterii de gol (qgi). **Agregarea tehnologiilor** într-o singură tehnologie constituie o sursă de importante efecte energetice pentru că, în cele mai multe cazuri, suma energiilor absorbite de mai multe procese tehnologice distincte este semnificativ mai mare decât energia absorbită de tehnologia care le integrează. În fine, **tehnologiile biologice** vor avea un efect energetic deosebit, substituind prin energia degajată de materiale biologice, energie provenită din resurse clasice.

CA O CONCLUZIE GENERALĂ se poate susține că toate aceste direcții de dezvoltare tehnologică sînt eficiente sub aspectul consumului de energie, ceea ce evidențiază, o dată mai mult, caracterul imperativ al înnoirii tehnologiilor de fabricație. Ne-am străduit să demonstrăm că — pornind de la opțiunea strategică potrivit căreia în domeniul conservării energiei, relația energie-tehnologie este fundamentală — există posibilitatea reală de a cuantifica, de a evalua efectul energetic al performanței tehnologice și în acest mod de a opta pentru direcții prioritare, ținînd seama de raportul dintre efort și eficiență. Analiza energetică a tehnologiilor de fabricație, exprimată prin mărimi caracteristice de tip tehnologic, poate contura o modalitate de a uni eforturile tehnologilor și energeticienilor prin înțelegerea mai bună a relației energie-tehnologie.

dr. ing. Cezar MEREUȚĂ

Orientări în dezvoltarea construcțiilor de mașini

(Urmare din pag. 10)

cesare extracției cărbunelui din subteran, pentru utilajele grele utilizate în exploatarea de suprafață, precum și pentru extracția de petrol și gaze. Se realizează echipamente complete pentru excavatoarele de mare capacitate, a căror productivitate nu este de comparat cu soluțiile clasice. De asemenea, pentru automatizarea exploatarea sondelor de petrol și de gaze se realizează echipamentele de telemecanică și telesupraveghere automată. Prin asimilarea în țară a echipamentelor de acționare în curent continuu prin comutație statică, pentru puteri mari s-a reușit asigurarea necesarului la combinatele siderurgice de la Hunedoara, Galați, Călărași etc. În industria energetică se asigură automa-

tizarea cazanelor cu abur și apă fierbinte, precum și a turboagregatelor. În industria chimică, industria petrochimică și a materialelor de construcții se extinde utilizarea calculatoarelor electronice pentru conducerea proceselor, care se desfășoară în regim automat, cu ajutorul echipamentelor și aparatului de automatizare realizată de industria națională de automatizare.

În procesul de extindere a automatizării, de creștere accelerată a productivității muncii se impune ca în anii următori să se folosească pe scară mai largă roboții industriali. Aceasta trebuie să se facă prin extinderea aplicării microprocesoarelor în structura echipamentelor de automatizare de comandă a proceselor (prelucrarea pe mașini-unelte, transporturi uzinale, procese de tratamente termice, forjare,

matrișare). Totodată, este necesară extinderea tipizării prin utilizarea de blocuri electronice cu microprocesoare și familia de componente aferente acestora, precum și realizarea unor materiale care să lucreze pînă la temperaturi de serviciu de 300—500° (în fabricația de tractoare, regatoare directe, elemente de comandă pentru chimie).

Dezvoltarea prevăzută pentru industria constructoare de mașini, măsurile preconizate pentru sporirea producției de elemente de automatizare, aparate de măsură și control, componente electronice profesionale, mașini-unelte, inclusiv cu comandă program, a mecanicii fine etc. vor contribui la îmbunătățirea structurii și creșterea eficienței acestei ramuri, la sporirea posibilităților de echipare a economiei cu mijloace de producție moderne, la creșterea productivității muncii.

CITITORII AU CUVÎNTUL

Credit

SINT SITUAȚII în care beneficiarii produselor contractate nu achită facturile emise de furnizori pentru produsele livrate, chiar primite și introduse în circuitul economic, pe motivul lipsei de disponibilități în contul de decontare al beneficiarilor.

În aceste situații, pînă la încasarea facturilor, după expirarea termenului stabilit de bancă, pentru aceste facturi neincasate, creditate de bancă, se percep dobânzi penalizatoare, care agravează situația financiară a furnizorilor din culpa exclusivă a beneficiarilor. Mai mult, tot mai frecvent se invocă de beneficiarii situații de forță majoră în justificarea lipsei de disponibilități în cont, uneori acceptate de organele arbitrale, și astfel furnizorii rămîn cu dobânzile penalizatoare încasate de bancă pentru creditarea facturilor, fără posibilitatea recuperării lor de la beneficiarii exonerati de răspundere.

Sînt situații paradoxale, care impun, după părerea noastră, o elasticitate și o precizare a funcției creditului în realizarea autogestiunii. În măsura în care beneficiarii nu-și pot onora obligațiile contractuale din fondurile proprii, indiferent de cauză — culpă sau forță majoră — localizarea consecințelor trebuie stabilită în sarcina acestora, urmînd să intervină funcția creditului, iar dobânzile penalizatoare să afecteze autogestiunea beneficiarilor debitori și nu a furnizorilor, care și-au respectat obligațiile contractuale.

Ne exprimăm părerea că în asemenea situații, după o prealabilă verificare de către organele băncii a beneficiarului, și cînd se stabilește că livrările sînt în conformitate cu parametrii stabiliți în contract, unitățile beneficiare debitoare urmează să fie creditate, chiar peste plan, pentru achitarea facturilor furnizorilor, situații în care dobânzile penalizatoare la aceste credite vor fi suportate de beneficiarii respectivi. Prin acest procedeu s-ar asigura o circulație financiară optimă, s-ar evita poziții de debitori, s-ar localiza dobânzile penalizatoare în sarcina unității în culpă, s-ar stimula preocuparea beneficiarilor în restituirea operativă a creditelor și s-ar evita un mare număr de litigii arbitrale.

Iulian LASCU
arbitru de stat — Constanța

Ecouri

Recondiționari

ARTICOLUL intitulat „Extinderea recondiționării pieselor și subsansamblelor”, apărut în „R. E.” nr. 28, se înscrie în efortul comun al tuturor specialiștilor care au tangență cu problemele de reparații a utilajelor și instalațiilor.

În cadrul Ministerului Economiei Forestiere și Materialelor de Construcții s-a elaborat un studiu complex privind profilarea unităților pentru realizarea reparațiilor, producția pieselor de schimb și subsansamblelor, precum și recondiționarea acestora. Din acest studiu se desprinde concluzia că valoarea cheltuielilor pentru revizii și reparații a parcului de instalații, mașini și utilaje la nivelul unui an depășește valoarea investițiilor pe aceeași perioadă, înscrîndu-se în costul produselor cu o pondere de circa 8% din valoarea producției marfă. În scopul obținerii unei

eficiențe sporite, măsurile, în curs de realizare, vizează extinderea pe scară largă a recondiționării pieselor de schimb prin diverse procedee, pentru a diminua consumul de piese noi care în parte se achiziționează din import.

Considerăm că trebuie definite și cîteva noțiuni, care nu sînt, după părerea noastră, suficient de clare: a) **obiectul recondiționării** ar trebui limitat numai la organul de mașină afectat, care încorporează piese recondiționate; acțiunea asupra subsansamblelor să se considere reparație; b) **valoarea obiectului recondiționat** ar trebui să aibă ca elemente numai valoarea nou creată, la care să se adauge costul materialului recuperat și unele cheltuieli de transport, depozitare (cazul recondiționării centralizate).

Totodată, considerăm că ar fi utilă organizarea sub patronajul ministerului nostru și Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie — eventual și cu participarea „Revistei economice” — a unei consfătuiri naționale a specialiștilor din economie, precum și a unora din factorii de decizie din ministere și organe centrale, în care să fie analizate responsabil rezultatele obținute pe linia asigurării bazei materiale și de definit căile de urmat în viitor pentru ca reparațiile în general, și recondiționările în special, să fie o pișchie importantă în asigurarea disponibilității instalațiilor, mașinilor și utilajelor în concordanță cu principiile noului mecanism economic-financiar și a autogestiunii.

I. SAVU

director în Ministerul Economiei Forestiere și Materialelor de Construcții

Consumuri

REFERINDU-NE la articolul intitulat „Reducerea consumurilor materiale”, apărut în „Revista economică” nr. 25, menționăm că pentru determinarea necesarului de materiale s-a ținut cont de prevederile Decretului nr. 465, avînd în vedere în mod deosebit valorificarea resurselor interne de materiale și solicitînd de la furnizori numai diferența pînă la acoperirea necesarului. Deși fundamentarea s-a făcut în cadrul întreprinderii noastre, — „Tehnomețal” — București, în anumite perioade s-au creat stocuri supranormative de materii și materiale. Uneori bazele de aprovizionare livrează cantități mai mari de materiale, întrucît nu sînt dotate cu mijloace de debitare (în mod deosebit la materialele feroase). Pe această linie arătăm totuși că s-au obținut rezultate bune pe sem. I a.c., obținîndu-se economii de metal de circa 27 tone.

Valorificarea stocurilor supranormative și disponibile prin baze specializate considerăm că este o măsură eficientă, cu condiția de a fi corelată și cu optimizarea transporturilor. În acest sens, propunem ca stocurile de materiale supranormative și disponibile prezentate la bază să fie redistribuite la furnizori direct de la deținătorul stocului prin coordonarea bazelor. Astfel s-ar înlătura transporturile de la deținătorii stocului la bază și de la bază la furnizor.

Z. ȘANDRU

director general adjunct
Centrala industrială de mașini și utilaje pentru industria ușoară

Act normativ

PE MARGINEA propunerilor făcute în articolul intitulat „Actualele terenuri slab productive pot da recolte mari și constante”, din „R.E.” nr. 27, arătăm că: în conformitate cu prevederile H.C.M. nr. 350/1971 și H.C.M. nr. 666/1974, Banca pentru Agricultură și Industrie Alimentară a fost autorizată să acorde cooperativelor agricole de producție credite pe termen scurt pentru procurarea amendamentelor.

Pentru a se veni în sprijinul cooperativelor agricole de producție și a stimula acțiunea de amendare a solurilor acide și alcaline, prin normele de lucru ale băncii s-a prevăzut acordarea de credite pe termen de pînă la 4 ani pentru transportul amendamentelor în cîmp, în primul ciclu de amendare, dacă distanța este pînă la 5 km, și pe orice distanță pentru celelalte cicluri de amendare, precum și pentru administrarea amendamentelor în sol, dacă pentru aceste lucrări se folosesc mijloace de transport sau mecanice S.M.A.

Propunerile făcute în articolul citat de a se finanța de la buget toate cheltuielile privind amendarea solurilor și de a se trece în competența oficiilor județene de studii pentru pedologie și agrochimie sarcina de a îndruma, controla și recepționa lucrările de amendare și de a aviza acoperirea de la buget a creditelor acordate de bancă impun modificarea reglementărilor existente, în care scop este necesar ca Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare să inițieze un act normativ în acest sens.

Gh. BĂRBULESCU

director în Banca pentru agricultură și industrie alimentară

Ambalaje

ÎN LEGĂTURĂ cu nota apărută la rubrica „Cititorii au cuvîntul” sub titlul „Ambalaje”, din nr. 24, menționăm că stabilirea numărului de sorto-tipodimensiuni de ambalaje din sticlă pentru care este obligatorie recuperarea și reutilizarea ca atare trebuie să aibă în vedere atît cerințele tipizării, cît și necesitatea reducerii consumurilor materiale și energetice.

Urmărind soluționarea eficientă a acestei probleme, Ministerul Aprovizionării Tehnico-Materiale și Controlului Gospodării Fondurilor Fixe, împreună cu Ministerul Industriei Ușoare, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare și cu Ministerul Comerțului Interior au stabilit ca: producția de ambalaje noi să se limiteze la 55 sorto-tipodimensiuni de sticle și borcane și să se recupereze în vederea refolosirii și alte 74 sorto-tipodimensiuni de sticle și borcane din producție internă, pînă la epuizarea cantităților existente, precum și 21 sorto-tipodimensiuni de ambalaje provenite de la mărfa importată.

S-a stabilit ca acțiunea de tipizare a ambalajelor din sticlă, urmărindu-se reducerea în continuare a numărului de sorto-tipodimensiuni de sticle și borcane în fabricație, să continue, astfel încît gama acestora să fie redusă la strictul necesar.

Mioara STOENESCU

director adjunct
în Ministerul Aprovizionării Tehnico-Materiale și Controlului Gospodării Fondurilor Fixe

Pagină realizată de
Emil ZAMFIRESCU

**Hotărârile Plenarei
C.C. al P.C.R. —
un amplu
program
de acțiune**

POLISERVIREA UTILAJELOR — creștere accelerată a productivității muncii, folosire intensivă a capacităților de producție

PROGRESUL TEHNIC contemporan, concretizat — între altele — în folosirea pe scară tot mai largă a mașinilor semiautomate și automate, creează suportul pentru reducerea în proporții crescînde a muncii manuale, a timpilor de intervenție și supraveghere ai executantului. Utilizarea eficientă a timpului de lucru al acestuia, în condițiile cînd prin automatizarea producției crește timpul de așteptare, conduce la necesitatea organizării lucrului la mai multe mașini (poliservirea).

Aplicarea acestei forme de organizare a muncii este în funcție de caracterul procesului tehnologic și de existența anumitor corelații între consumurile de timp ce apar în cazul poliservirii. De asemenea, ea presupune realizarea unor premise economice, tehnice și organizatorice. Principalele premise economice constau în asigurarea folosirii integrale a timpului de lucru al muncitorilor și evitarea întreruperilor netehnologice în funcționarea utilajelor, pentru menținerea indicelui de utilizare al mașinilor. Aceasta impune existența unor raporturi corespunzătoare între timpul automat de funcționare a mașinii și timpii manuali la operațiile ce se execută pe mașini. Totodată, trebuie menținută o intensitate normală în muncă, aplicîndu-se principiile și cerințele ergonomiei.

Interacțiunea executant-utilaj în desfășurarea producției

ÎN STUDIUL poliservirii se pornește de la interacțiunea executantului cu utilajul în desfășurarea procesului de producție, așa cum rezultă din fig. 1. Față de structura uzuală (STAS

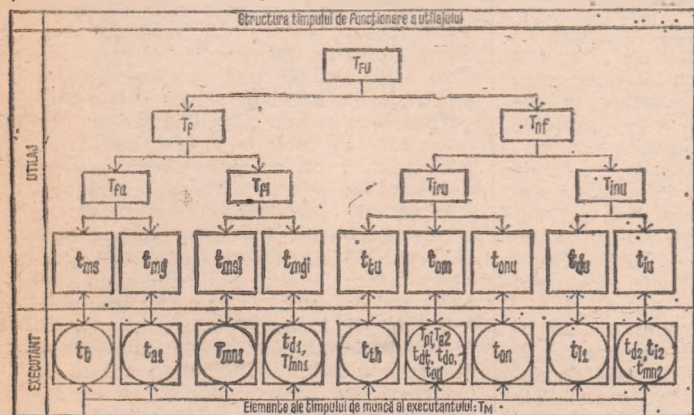


Fig. 1 : Interacțiunea executant-utilaj în procesul de producție (semnificația simbolurilor — în caseta din pagina următoare)

6909—75 „Organizarea și normarea muncii. Tehnologie“) a timpului de folosire a utilajului, se propune o nouă structurare, care vizează reflectarea mai analitică a consumurilor inutile în funcționarea mașinii și, mai ales, a întreruperilor justificate (reglementate) necesare în desfășurarea normală a procesului de producție. De asemenea, se corelează consumurile de timp, de pe ultimul nivel de detaliere, ale utilajului cu mărimile corespunzătoare din structura timpului de muncă al executantului, mărimi ce cuprind și elemente noi față de metodologia în vigoare (vezi standardul menționat). Aceste elemente constau în adîncirea nivelului de detaliere pentru consumurile de timp de natura timpului operativ și pentru categoriile de timp neproductiv (întreruperi reglementate, întreruperi nereglementate, timp de muncă neproductivă), în funcție de suprapunerea lor cu timpul de funcționare, respectiv de nefuncționare al mașinii.

Corelarea între consumurile analitice de timp ale mașinii și cele corespunzătoare ale muncitorului creează suportul, atît

pentru analiza detaliată a timpului de folosire al utilajelor, respectiv a timpului de lucru al executantului, cît și pentru identificarea elementelor ce apar în analiza poliservirii. În plus, ea poate contribui la ușurarea muncii de investigație (observare, înregistrare, analiză) a utilizării timpului de lucru al muncitorului ce servește una sau mai multe mașini (aplicînd, ca tehnică de studiu și observare, fotografierea timpului de lucru).

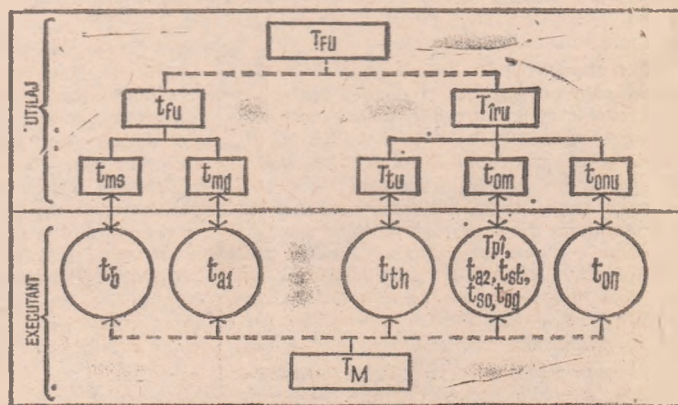


Fig. 2 : Elementele necesare în studiul poliservirii

În vederea studierii lucrului la mai multe mașini (fig. 2) se iau în calcul, pentru utilaj, timpul de funcționare utilă (mers în sarcină, respectiv în gol) și timpul întreruperilor reglementate în funcționarea acestuia (întreruperile din motive de organizare a muncii și cele corespunzătoare repausului pentru odihnă al muncitorului). La executant se inventariază consumurile de timp corespunzătoare (corelate) referitoare la : timpul de bază, timpul ajutător defalcat, timpul de pregătire și încheiere, timpul de servire a locului de muncă, timpul de odihnă și pentru necesități fiziologice. Nu este necesar să se cuprindă în analiză — dintre elementele schemei — timpul de întreruperi condiționate de tehnologie (pentru utilaj), respectiv timpii de întreruperi condiționate de tehnologie și organizare (la executant).

Conținutul și consumurile de timp în cazul poliservirii

CONȚINUTUL terminologiei diferitelor consumuri de timp ce apar în cazul poliservirii, paralelismele și corelațiile cantitative, respectiv calitative dintre acestea sînt propuse în fig. 3. Se

	$t_m = t_c$								
UTILAJ	t_f				t_{intr}				
	t_{fs}	t_{sp}	t_p	t_{ip}					
	$t_{mec.a}$	$t_{man.mec}$	$t_{man.op}$	-					
	$T_{fu} = t_{mec}$				T_{iru}				
EXECUTANT	t_{as}	t_{ex}							
	-	t_{sfu}	t_t	t_v	$t_{supl.}$				
	-	t_{b1}	t_{a1}	t_{a2}	t_{b2}	t_{om}		t_{onu}	
	-	t_{b1}	t_{a1}	t_{a2}	t_{b2}	T_{p1}	t_{st}	t_{so}	t_{on}

Fig. 3 : Detalierea consumurilor de timp în cazul poliservirii

constată și apariția unor consumuri de timp noi, necuprinse în schemele anterioare. Este vorba de: timpul de interferență¹⁾, care pentru muncitor are corespondent în timpul executantului; timpul de trecere a muncitorului de la o mașină la alta a completului de poliservire (care este, de fapt, un timp ajutător suprapus cu funcționarea utilă a mașinii); timpul de așteptare al muncitorului, suprapus cu timpul mecanic automat (timp de întrerupere în muncă, condiționat de tehnologie și organizarea muncii).

Referindu-ne la „Metodologia privind organizarea și normarea muncii pentru lucrul la mai multe mașini“ (Ministerul Muncii, 1979, pag. 6), în timpul de lucru al executantului nu poate fi cuprins timpul de așteptare al acestuia. Acest timp poate exista și după introducerea poliservirii — mărimea lui fiind, evident, mult mai mică — fiindcă reprezintă o întrerupere în muncă, condiționată de organizare (suprapusă cu funcționarea automată a mașinii). El urmează a fi cuprins numai în norma de timp a executantului, ca un timp de întrerupere reglementate, având mărimea invers proporțională cu numărul de mașini grupate pentru servire simultană.

Analiza în detaliu a semnificației consumurilor de timp, a corelațiilor dintre ele, prezentate în fig. 3, asigură o bază de pornire în cercetarea soluțiilor de organizare a muncii, specifice lucrului la mai multe mașini.

Variante de organizare a muncii

STUDIUL consumurilor de timp ale executantului, în cazul poliservirii, conduce la prezentarea unor variante de organizare reflectate în fig. 4.

Varianta	Activități executate în cadrul unui «tc»		Posibilități	
I	taș	tex	Studiul poliservirii	
II	t'as	t'supl.	t'ex	Suprapunerea unor activități peste timpul de funcționare automată
III	taș	t'ex		Transferul unor activități la alți lucrători și studiul poliservirii

Fig. 4 : Soluții de organizare a muncii

1) Timpul de interferență (tif) reprezintă o așteptare a mașinii din completul de poliservire, cauzată de suprapunerea în timp a necesității de intervenție a executantului la cel puțin două mașini. De regulă aceste așteptări au caracter probabilistic în unele procese tehnologice (de exemplu în industria ușoară) sau determinist (de exemplu în industria constructoare de mașini).

Semnificația simbolurilor preconizate

● ELEMENTE ALE TIMPULUI DE MUNCĂ AL EXECUTANTULUI:

TM — timp pentru muncă; tb — timp de bază; tal — timp ajutător, suprapus cu funcționarea utilă a mașinii; Tmnl, Tmnl — timp de muncă neproductivă, suprapus cu mersul în sarcină inutil, respectiv mersul în gol inutil; tdl — timp dependent, suprapus cu funcționarea inutilă; Tm2 — timp de muncă neproductivă, suprapus cu nefuncționarea utilajului; tth — timp de întrerupere condiționat de tehnologie; tpi — timp de pregătire și încheiere; taz — timp ajutător, nesuprapus cu funcționarea utilă a mașinii; tst — timp de servire tehnică; tso — timp de servire organizatorică; tog — timp de întrerupere condiționat de organizare; ton — timp de odihnă și pentru necesități fiziologice; ti — timp de întrerupere independent de executant, suprapus cu nefuncționarea dependentă de utilaj; td2 — timp dependent de executant, suprapus cu nefuncționarea mașinii; ti2 — timp de întrerupere independent de executant, suprapus cu nefuncționarea independentă de utilaj; tex — timpul de lucru al executantului; tas — timp de așteptare al executantului; tsu — timp de supraveghere a funcționării utilajului; tt — timp de trecere de la o mașină la alta; tiv — timp de intervenție al executantului; tsupl — timp de muncă suplimentară (peste timpul operativ); tbi — timp de bază suprapus cu funcționarea utilă a mașinii; tb2 — timp de bază nesuprapus cu funcționarea utilă; tom — timp de muncă productivă incomplet (minus timpul operativ).

● ELEMENTE ALE TIMPULUI DE FUNCȚIONARE A UTILAJULUI:

TfU — timp de folosire a utilajului; Tf — timp de funcționare a utilajului; Tnf — timp de nefuncționare a utilajului; Tfu — timp de funcționare utilă; Tfi — timp de funcționare inutilă; Tfu — timp de întreruperi în funcționare reglementare; Tfu — timp de întreruperi în funcționare nereglementate; tms — timp util de mers în sarcină; tmg — timp util de mers în gol; tms — timp de mers în sarcină, inutil; tngi — timp de mers în gol, inutil; ttu — timp reglementat de întreruperi în funcționare, datorat tehnologiei; tom — timp reglementat de întreruperi, determinat de organizarea muncii; tonu — timp reglementat de întreruperi în funcționare, corespunzător odihnei executantului; tdu — timp de întreruperi nereglementate, dependente de utilaj; tin — timp de întreruperi nereglementate, independente de utilaj; tm — timpul mașinii; te — durata ciclului de lucru al unei mașini; tf — timp de funcționare al mașinii; tivr — timp de întreruperi în funcționarea mașinii; tfs — timp de funcționare fără supraveghere; tef — timp de funcționare cu supraveghere; tp — timpul de participare al mașinii; tif — timpul de interferență; tmea — timp mecanic automat; tman.mcc — timp manual-mecanic; tman.opr — timp manual opriri; tme — timp mecanic.

EFICIENȚA ECONOMICĂ A LUCRULUI LA MAI MULTE MAȘINI

Sfera de influență

Modalități

Creșterea timpului mecanic-automat

● ELEMENTE DE EFORT

— Dotarea mașinii cu tablou de comandă, dispozitive și instrumente pentru creșterea timpului mecanic-automat

Reducerea timpului de intervenție

— Echiparea cu dispozitive pentru reducerea timpului de intervenție

Reducerea oboselii

— Asigurarea locului de muncă cu scule, dispozitive de ridicat și transport

Reorganizarea locului de muncă

— Amplasarea rațională a mașinilor pentru poliservire

Retribuirea muncii

— Retribuirea personalului care creează condițiile de aplicare a poliservirii

● AVANTAJE ECONOMICO-SOCIALE

Perfecționarea organizării muncii

— Îmbunătățirea diviziunii și cooperării în muncă

— Specializarea forței de muncă

— Rationalizarea metodei de muncă

Economie de muncă vie

— Economii de manoperă, determinate de economia de timp de muncă

— Economii la fondul de retribuire

— Economie de forță de muncă calificată

— Utilizarea rațională a personalului calificat

Reducerea costurilor de producție

— Reducerea relativă a manoperei

— Reducerea relativă a amortizării

— Reducerea relativă a cheltuielilor convențional constante

Creșterea volumului producției

— Îmbunătățirea utilizării capacităților de producție, ca urmare a creșterii posibile a coeficientului de schimb

Creșterea productivității muncii

— Creșterea volumului producției în proporție egală cu extinderea normei de servire

— Creșterea volumului producției în proporție inferioară extinderii normei de servire

Creșterea valorii producției nete

— Creșterea volumului producției ca urmare a economiei de timp de muncă și a introducerii poliservirii

— Reducerea cheltuielilor materiale

Creșterea beneficiului

— Îmbunătățirea structurii producției nete, determinată de scăderea relativă a manoperei și creșterea relativă a elementelor de venit net

Prima variantă urmărește creșterea gradului de ocupare a executantului prin reducerea timpilor de așteptare (când mașina funcționează automat), el primind pentru servire simultană încă — cel puțin — o mașină. Se asigură și o îmbunătățire a structurii timpului său de lucru, prin creșterea ponderii timpului operativ.

În varianta a doua se urmărește creșterea gradului de ocupare al muncitorului prin suprapunerea unor activități de servire a locului de muncă cu timpul de funcționare automată al mașinii. Dar în această situație nu utilizăm în mod calitativ forța de muncă calificată sau înalt-calificată.

Varianta a treia asigură — cantitativ și calitativ — sporirea posibilităților de poliservire, timpii de servire a locului de muncă fiind transferați personalului auxiliar (indirect sau chiar direct productiv), astfel încât timpul de lucru al executantului, la o mașină, se reduce. Se creează posibilitatea de a servi simultan mai multe mașini, față de prima variantă, iar structura timpului de lucru al muncitorului calificat se caracterizează prin cea mai mare pondere a timpului operativ.

Eficiența economică

ORICARE din variantele de poliservire menționate duce la o creștere substanțială a productivității muncii. Dacă nu se apelează la personal auxiliar și nu apar timpi de interferență, prin trecerea la lucrul la două mașini productivitatea muncii se dublează, la trei mașini se triplează etc.

Sînt situații cînd — din lipsă de forță de muncă calificată, cerută de utilajele în cauză — pentru creșterea gradului de ocupare a executanților existenți și pentru funcționarea întregului parc de mașini instalat, se poate apela la poliservire, chiar dacă apar, din această cauză, timpi de interferență. Pierderile de producție sînt, în acest caz, nesemnificative, față de situația cînd unele utilaje instalate nu produc din lipsa personalului care să le servească. Mai mult, poliservirea poate constitui o cale pentru încadrarea în normativul de personal calificat, stabilit prin cifrele de plan.

Poliservirea reprezintă, deci, o sursă de utilizare mai bună a capacităților de producție, în principal prin creșterea coeficientului de schimb al utilajelor. Ea contribuie și la îmbunătă-

ătirea diviziunii și cooperării în muncă, la creșterea gradului de specializare al executanților, la perfecționarea metodelor de muncă ale acestora. În final se obține un plus de producție netă și de beneficiu, ca urmare a reducerii cheltuielilor de fabricație.

Desigur, implementarea soluțiilor de organizare a muncii pe baza poliservirii antrenează și cheltuieli, eforturi de natură materială, organizatorică și umană.

Elementele de efort, respectiv avantajele lucrului la mai multe mașini sînt prezentate sintetic în tabelul din pag. 17.

Problematika lucrului la mai multe mașini, abordată în cele de mai sus, este specifică proceselor tehnologice în care intervențiile executantului au caracter regulat, adică timpul de funcționare fără supraveghere este concentrat, iar dacă este divizat se cunosc exact momentele de intervenție pe parcursul unui ciclu al poliservirii. De asemenea, ea constituie doar fundamentul pentru calculele analitice (de detaliu) necesare determinării numărului optim de mașini pentru servire simultană de către un executant — individual sau colectiv.

conf. dr. Eugen KERKEȘ
lect. univ. Dumitru PURDEA
Cluj-Napoca

Rezultate la întreprinderea de piese auto Sibiu

O economie relativă de 353 de muncitori

MOBILIZATE de sarcinile trasate de către secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în Cuvîntarea la adunarea generală a oamenilor muncii de la întreprinderea „23 August” București din februarie 1979, colectivele din industria județului Sibiu și-au intensificat preocupările pentru extinderea lucrului la mai multe mașini — una din metodele moderne și eficiente de organizare a muncii, care conduce la utilizarea mai rațională a forței de muncă, a mașinilor-unelte, utilajelor și instalațiilor din dotare.

La întreprinderea de piese auto Sibiu, poliservirea a fost introdusă de mai mulți ani la strungurile automate mono- și multi-ax, apreciindu-se la vremea respectivă că ea creează condiții pentru diminuarea timpilor de intervenție și supraveghere de către executant — cunoscut fiind faptul că servirea de către un om a unei singure mașini devenea neeconomică în cazul cînd timpul de funcționare automată al acesteia constituia, în mare parte, timp de așteptare pentru muncitor.

În extinderea poliservirii s-a ținut seama de faptul că posibilitatea aplicării acesteia este determinată de caracterul procesului tehnologic, de existența anumitor corelații între timpul de funcționare al mașinilor și timpul manual al operațiilor efectuate la mașinile care sînt servite de către același muncitor.

Organizarea lucrului la mai multe mașini a presupus realizarea unor premise economice, tehnice și organizatorice:

- amplasarea rațională a mașinilor, respectînd specificul și scopul principal al fiecărei linii de fabricație;
- echiparea mașinilor cu dispozitive auxiliare (de strîngere, de fixare etc.) și de lucru cît mai productive, pentru a reduce durata intervențiilor în timpul opririi mașinilor, conducînd, implicit, la creșterea gradului de utilizare a acestora;
- dotarea locurilor de muncă, cu scule adecvate, dispozitive de ridicare și transport ș.a., pentru ușurarea muncii lucrătorului, precum și cu containere și palete pentru piese și subansamble, cît mai adecvate (utilizîndu-se pe fluxurile interoperaționale containere mobile, pe roți ș.a.).

În cadrul acțiunii de aplicare și extindere a poliservirii a fost respectat specificul întreprinderii, unde aproape în totalitate, fabricația se desfășoară pe linii distincte.

În prima etapă (1979), ca urmare a studierii și analizei locurilor de muncă, de către conducerea secțiilor de producție, împreună cu compartimentul de organizare și cel tehnic, poliservirea s-a extins la 213 mașini (92 folosite în 2 schimburi și 121 în 3 schimburi) la care lucrează 240 de muncitori (123 la cîte 2 mașini, 77 la cîte 3 mașini și 40 la mai multe mașini). În urma acțiunii s-a realizat o economie relativă de 263 de muncitori. Nu au fost necesare reamplasări de utilaje, ci numai o mai bună organizare și dotare a locurilor de muncă la mașinile ce se pretau la poliservire.

În etapa a doua (1980—1981) acțiunea a devenit mai complexă. Au fost necesare reamplasarea utilajelor prevăzute, proiectarea și executarea de dispozitive de strîngere și de lucru mai productive, adaptarea tehnologiilor și normării la noile

condiții ș.a. În această etapă s-a aplicat poliservirea la încă 79 de mașini, astfel că în prezenta la I.P.A. Sibiu lucrează în acest mod 292 de mașini și utilaje (153 în 2 schimburi, 137 în 3 schimburi), servite de 321 de muncitori (195 la cîte 2 mașini, 86 la cîte 3 mașini și 40 la mai mult de 3 mașini); se obține astfel o economie relativă de 353 de muncitori.

În funcție de numărul de executanți din zona respectivă, în întreprindere se aplică în 88% din cazuri tipul I de servire (lucrul simultan al unui singur muncitor la mai multe mașini) și 12% tipul II (servirea colectivă de către mai mulți executanți a mai multor mașini, în comun — cum este cazul la o parte din strungurile automate mono-ax, unde lucrează 3 oameni la 8 mașini, sau la unele strunguri automate multi-ax și la mașini speciale de înfășurat arcuri spirale, unde lucrează 2 muncitori la 3 mașini).

Pe liniile de fabricație de la I.P.A.S. se prelucrează repere specifice ce intră în componența unor produse din aceeași familie (de ex.: tije-amortizor, axe cardanice, flanșe, cruci cardanice, carcase etc.), dar cu tehnologii specifice, cu număr de operații și cicluri de fabricație distincte, ceea ce nu permite ca mașinile poliservite de pe linii să poată fi utilizate pentru toate reperele. Ca atare, criteriul de bază în stabilirea mașinilor ce se pretau la poliservire l-a constituit ciclul de fabricație (care la I.P.A.S. este mic la majoritatea reperelor). Pentru măsurarea elementelor timpului de muncă și calculul normei de muncă s-au efectuat cronometrări relative afiș la timpul executantului (în funcție de mașinile servite), cît și ia ceilalți timpi (așteptare, odihnă etc.), stabilindu-se o nouă normă de muncă, mai stimulativă.

Deși s-au obținut rezultate notabile în acțiunea de extindere a poliservirii, totuși ele încă nu sînt pe măsura cerințelor. Numărul redus al grupelor și tipurilor de utilaje și mașini-unelte la care se aplică poliservirea este determinat, între altele, și de unele condiții specifice:

— uzura înaintată a unor mașini-unelte impune o mai mare atenție și urmărire în exploatare de către muncitorii care le servesc;

— ciclul de lucru (timpul pentru executarea majorității operațiilor la reperele din fabricație) fiind mic, muncitorul care ar trebui să lucreze la mai multe mașini nu reușește să le alimenteze și să pregătească corespunzător (față de ciclul de fabricație stabilit prin tehnologia de execuție);

— dispunerea în prezent a mașinilor în flux, pe linii de fabricație, impusă de execuția completă a reperelor și subansamblelor de la prima la ultima operație, face ca servirea a două sau mai multe utilaje de tipuri diferite să se realizeze mai greu și numai atunci cînd ciclul de execuție a reperului permite acest lucru;

— numărul de muncitori policalificați existent la ora actuală este insuficient.

Pentru cunoașterea și extinderea rezultatelor pozitive obținute de către I.P.A.S., Cabinetul județean de organizare economico-socială Sibiu, în colaborare cu Consiliul județean al sindicatelor și Comisia județeană a inginerilor și tehnicienilor au organizat la această unitate un schimb de experiență la care au participat reprezentanți ai întreprinderilor cu profil de construcții de mașini sau similar. Dezbaterile ce au avut loc au scos în evidență faptul că în toate unitățile județului există preocupări pentru extinderea poliservirii, în vederea creșterii productivității muncii și a eficienței economice. Au fost reliefate rezultatele obținute la „Independența”, „Balanța”, „Întreprinderea mecanică din Sibiu, la întreprinderea mecanică Mîrșa, „Automecanica” Medias ș.a. Participanții s-au referit la măsurile întreprinse pentru îmbunătățirea tehnologiilor de fabricație, adaptarea lor la cerințele poliservirii, aplicarea unor automatizări simple la mașini, perfecționarea dispozitivelor de prindere, introducerea unor dispozitive de alimentare automată și altele. S-a relevat că de primă importanță pentru reușita acțiunii sînt asigurarea condițiilor de funcționare corespunzătoare, la parametrii stabiliți pentru fiecare mașină, aprovizionarea continuă și în mod ritmic a locurilor de muncă cu materiale și semifabricate, scurțarea duratei reparațiilor utilajelor, creșterea calificării și policalificării muncitorilor.

Pentru aplicarea reușită pe scară largă a poliservirii este necesar să se revadă și să completeze unele acte normative, ca să se reglementeze în mod adecvat problemele legate de policalificare, poliservire, retribuirea stimulativă a muncitorilor respectivi, măsurile de protecția muncii.

În ce privește obiectivele noi, este necesar ca acțiunea de poliservire să fie abordată încă din faza de proiectare a acestora.

Constantin ILIF
*directorul Cabinetului județean
de organizare economico-socială Sibiu*

„Este necesar să se pună capăt oricărei propagande de justificare a cursei înarmărilor, propagandei urii împotriva altor popoare”.

NICOLAE CEAUȘESCU

(din Curîntarea la adunarea populară consacrată dezarmării și păcii — București, 5 decembrie 1981)

Dezarmarea și pacea — condiții ale apărării valorilor supreme ale omenirii

APELURILE adresate de Frontul Democrației și Unității Socialiste, Marea Adunare Națională, de poporul român unor cercuri largi ale opiniei publice, foruri responsabile ale statelor, tuturor popoarelor Europei și întregii lumi, mesajele tovarășului Nicolae Ceaușescu către șefii de stat ai U.R.S.S., S.U.A. și ai celorlalte state semnatare ale Actului final de la Helsinki au avut un profund răsunet aprobativ în inimile și conștiințele tuturor cetățenilor patriei noastre socialiste, se bucură de un larg ecou pe arena internațională. Aceste inițiative și puternice acțiuni de masă ce au avut și au loc în România în sprijinul păcii și dezarmării, al politicii externe a partidului și statului nostru constituie o afirmare răspicată a dorinței legitime și nestrămutate a poporului român, un popor liber și stăpîn pe destinele sale, de a acționa pentru a feri de distrugere tot ce a clădit cu forțele sale și a se bucura din plin de roadele muncii lui, pentru a obține oprirea amplasării de noi rachete, retragerea și înlăturarea celor existente și realizarea în perspectivă a unei Europe fără nici un fel de arme atomice, pentru a se trece ulterior la reducerea armamentelor clasice.

Caracterul larg, de masă, al acțiunilor pentru pace desfășurate în țara noastră din inițiativa tovarășului Nicolae Ceaușescu, chemarea de a acționa în strînsă unitate cu organizațiile de masă și obștești, cu masele populare din toate țările Europei, Americii, de pe toate continentele, cu toți cei care, indiferent de convingerile lor politice, filozofice, religioase, sînt îngrijorați de situația actuală și vor să se angajeze în acțiuni hotărîte pentru realizarea obiectivelor celor mai acute ale securității internaționale și asigurarea păcii, evidențiază cu putere încrederea partidului nostru în forța unită a popoarelor și în capacitatea lor de a determina mersul istoriei potrivit voinței lor, înalta responsabilitate și devotamentul României față de idealurile scumpe tuturor națiunilor — pacea, dreptul la o viață liberă, conlucrarea și înțelegerea între popoare.

Un moment deosebit de grav și complicat al istoriei

VALOAREA deosebită a inițiativelor de pace ale României, ale președintelui său, tovarășul Nicolae Ceaușescu, izvorăște din faptul că ele vin într-un moment deosebit de grav și complicat al relațiilor internaționale, al istoriei contemporane.

Procesul cel mai periculos, ce face să planeze asupra planetei spectrul distrugerii omenirii, îl constituie cursa înarmărilor, care nu numai că este continuată, ci intră acum într-o nouă fază a escaladării. Recentul raport al Institutului de cercetări în problemele păcii de la Stockholm (S.I.P.R.I.) arată că din 1970 pînă în 1980, statele lumii au cheltuit pentru înarmare fantastica sumă de peste 4 143 miliarde dolari (dolari 1978), din care 455 miliarde dolari în 1980. Potrivit aceluiași raport, cele două alianțe militare din Europa cumulează aproape 70% din cheltuielile militare mondiale din 1980. Un proces specific deceniului care a trecut, nociv pentru majoritatea săracă a omenirii, este angajarea tot mai activă pe panta cursei înarmărilor a țărilor lumii a treia, a căror pondere în totalul mondial al cheltuielilor pentru înarmare a crescut de la 9% în 1971 la 16% în 1980, în condițiile cînd totalul acestor cheltuieli a sporit în

ritmuri accelerate, iar situația economică a majorității țărilor respective s-a deteriorat grav. Putem deci afirma că în zilele noastre cursa înarmărilor reprezintă un fenomen mondial, în care sînt angajate și de pe urma căruia suferă toate statele lumii, indiferent de orînduirea lor social-politică, mărimea, apartenența sau neapartenența la alianțele militare.

Știrile din diferite părți ale lumii, deși zgîrcite, dau posibilitatea să se întrevadă un tablou — desigur incomplet, dar suficient — al perfecționării tuturor armelor și sistemelor de arme susceptibile a fi folosite într-un război modern în toate mediile — sub apă, la suprafața acesteia, pe uscat, în aer și în cosmos. Armele ce devin operaționale în anul '80 — pregătite în secret încă în anii '70 în umbra negocierilor multilaterale și bilaterale purtate la timpul respectiv — cu performanțe sporite, fac și mai iminent pericolul unei conflagrații atotdistrugătoare. Cu toate că actualul deceniu a fost proclamat al doilea Deceniu al dezarmării, țările care dețin și care produc armele noi ale anilor '80 nu manifestă intenția de a renunța nici măcar la acele arme care n-au ajuns încă în fabricație.

Cursa înarmărilor este alimentată și favorizată de cel puțin trei factori, care acționează separat sau conjugat: dezvoltarea producției de armament și apariția de noi arme; deteriorarea climatului politic și crizele din relațiile internaționale; activitatea ideologică și propagandistică dusă pentru a justifica continuarea și intensificarea înarmărilor. În acest articol vom trata îndeosebi acest ultim aspect, deoarece acțiunile hotărîte pentru dezarmare impun, totodată, demontarea eșafodajului de falsuri, și denaturări folosite pentru justificarea cursei înarmărilor.

Securitatea națională în era nucleară

FALSURILE de care ne vom ocupa, desprinse din diferite lăuri de poziție și lucrări, din însăși evoluția relațiilor internaționale, operează cu valori scumpe fiecărui om, fiecărui popor, pe care însă le folosesc pentru a argumenta inevitabilitatea recurgerii la violență, la forța armată. O trăsătură comună a acestor pseudoteorii este tendința de a induce în eroare opinia publică, de a o obișnui cu ideea cursei înarmărilor și de a o face să admită continuarea și consecințele nefaste ale acesteia.

În primul rînd, este pervertită ideea de securitate națională prin crearea falsei impresii că aceasta ar fi garantată numai prin înarmarea crescîndă a fiecărei țări. Desigur, fiecare popor și fiecare țară are dreptul sacru la securitatea sa națională, la asigurarea condițiilor pentru a face față oricărui atentat împotriva integrității teritoriale, independenței și suveranității sale. Pentru a apăra averea materială, tezaurul cultural, spiritual, viața cetățenilor săi și ființa națională. Atunci cînd însă, acest drept este invocat de o țară sau alta pentru a camufla sau justifica stocarea de armament sau trecerea la producția ori achiziționarea de arme noi, o asemenea acțiune se transformă în opusul său — și anume într-o amenințare la adresa securității altor țări — vecine sau mai îndepărtate — care, drept răspuns, procedează de aceeași manieră, înarmîndu-se, în rîndul lor. O asemenea situație ca aceea descrisă lapidar mai sus constituie impulsul începerii cursei înarmărilor, de obicei

pe plan regional, și o modalitate de întreținere și amplificare a ei — așa cum demonstrează evenimentele ultimelor decenii.

Acum însă când s-au acumulat uriașe stocuri de armamente, în special la marile puteri și care depășesc cu mult necesarul securității lor naționale și chiar pe cel al aliaților lor, problemele se pun în alt fel. Practic, orice creștere a armamentelor sau perfecționarea calitativă a acestora de către o țară nu mai aduce nici un spor pentru întărirea securității naționale în limite raționale, ci devine un exercițiu suplimentar, efectuat în virtutea inerției și a logicii aberante a cursei înarmărilor, lesne interpretat de alte state ca o amenințare potențială sau intenție agresivă.

Mai mult, inventarea de arme noi, mai distrugătoare, mai precise, mai greu detectabile, nu aduce decât un plus temporar sau chiar iluzoriu de securitate națională, deoarece, după cum arată faptele, asemenea arme nu pot rămâne secrete mult timp. În cursa înarmărilor eforturile cercetării în scopuri militare sînt îndreptate în două direcții principale: găsirea de antidoturi la armele adversarului prezumptiv și inventarea unor arme și sisteme de arme, cu toate elementele anexă, mai teribile, mai ucigătoare, mai ieftine, mai rapide decât ale adversarului, ceea ce are drept rezultat uzura morală rapidă a armamentului modern, creșterea gradului de insecuritate și, evident, continuarea cursei înarmărilor.

Avînd în vedere uriașa forță distructivă a armelor de nimicire în masă, în primul rînd a armamentului nuclear, acumulat îndeosebi pe continentul european, pericolul ce planează în cazul folosirii lui nu se limitează la securitatea obișnuită a țărilor, ci vizează însăși existența fizică a unor popoare, care pot dispărea cu totul de pe suprafața pămîntului. Încercările unor țări de a intra, pe diferite motive, în rîndul celor posesoare de arme nucleare nu sînt de bun augur pentru securitatea și prestigiul lor, deoarece în acest fel devin evident un centru de amenințare pentru vecini, dar și o victimă vizată de la început în cazul unei conflagrații nucleare.

Experiența deceniilor postbelice a dovedit că folosirea forței armelor pentru rezolvarea unor probleme litigioase dintre țări mici sau mijlocii, dintre țări în curs de dezvoltare nu a dus nici la soluționarea trainică a problemelor respective, nici la garantarea securității statelor, ci a generat noi focare de conflicte deschise sau latente, a creat noi zone de acumulare a armamentelor, de manifestare a luptei imperialiste pentru sfere de influență sau reîmpărțirea acestora, făcînd țările din aceste zone mai vulnerabile.

În aceste condiții, este iluzoriu să se considere că continuarea și intensificarea cursei înarmărilor ar constitui în zilele noastre calea întăririi securității naționale. Munții de arme, creșterea lor și sofisticarea mijloacelor de distrugere nu aduc popoarelor un plus de securitate, ci sporesc insecuritatea, pericolele declanșării unui conflict mondial fatal. Evenimentele ultimului deceniu au arătat că teoria „descurajării nucleare” trebuie respinsă, ca nefînd altceva decît o trambulină pentru o nouă etapă a cursei înarmărilor. Reeditarea ei acum ca motivație pentru adoptarea unui program exorbitant de modernizare a forțelor strategice, cum au procedat S.U.A. în acest an, vorbește mai curînd despre o preferință pentru a miza pe forța armelor.

Desigur, securitatea fiecărei țări, mai ales în condițiile contemporane ale creșterii interdependențelor, este strîns legată de securitatea altor țări, de situația internațională. Această legătură este, însă, denaturată de anumiți politologi și oameni politici în asemenea măsură încît este transformată într-un instrument de încălcare a suveranității și securității altor țări, de amestec în treburile lor interne și de recurgere la forță. Potrivit concepțiilor lor, forța armată și considerentele militare au prioritate asupra factorilor politici și economici în promovarea politicii externe; în numele asigurării intereselor lor așa-zis naționale și de securitate, adepții doctrinei „securității naționale” pretînd că întregul glob se cuvine a fi cîmp de acțiune pentru țara lor. În acest fel se justifică expansionismul, intervenționismul, crearea de baze militare, amplasarea de armament în orice parte a lumii. Profesorul american D. Yergin scria că, în esența ei, o asemenea concepție „postulează legătura reciprocă dintre atît de mulți factori politici, economici și militari diferiți, încît dezvoltarea evenimentelor pe întregul glob pămîntesc apare ca avînd automat o relație nemijlocită cu interesele vitale ale S.U.A. Doctrina se caracterizează prin expansionism, transferarea frontierelor de securitate, determinate în mod subiectiv, în regiuni tot mai îndepărtate, prin tendința de a se extinde în raport geografic și problematic”¹⁾. Amestecul brutal în treburile interne ale altor state, crearea de forțe de intervenție și trimiterea pe diferite căi a acestora sau a armamentului, sub pretextul apărării intereselor naționale, în alte țări aflate uneori la multe mii de kilometri de propriile granițe,

nu au nimic de-a face cu securitatea națională a unui stat, oricît de mare și puternic ar fi el; în schimb, asemenea acțiuni sînt inspirate de concepții politico-militare, bazate pe dreptul celui mai puternic, pe ideea că suveranitatea statelor ar fi un atribut direct proporțional cu forța lor militară, ce poate fi încălcat oricînd prin pătrunderea pe uscat, în apele teritoriale, în spațiul aerian și alt fel în numele intereselor de securitate ale altora. Dreptul la securitate este egal pentru toate statele, respectarea lui fiind o condiție a conlucrării țărilor și menținerii păcii.

În ceea ce privește aplicarea unei doctrine a „securității naționale” în țări în curs de dezvoltare, așa cum s-a încercat să fie ea exportată în unele state din America Latină, aceasta s-a soldat cu adevărate ravagii pe plan politic, militar, economic în țările respective, care au structuri slabe, regimuri instabile, accentuînd dependența lor de statele ale căror modele și strategii au căutat să le transplanteze.

Ieșirea din cercul vicios al cursei înarmărilor și garanția securității naționale a oricărei țări rezidă — așa cum a subliniat în repetate rînduri și a făcut propunerii România — în promovarea unor relații interstatuale bazate pe respectarea independenței, suveranității și integrității teritoriale a statelor, indiferent de mărimea, orînduirea social-politică sau potențialul lor, pe neamestec în treburile interne, dezvoltarea relațiilor de bună vecinătate între țări, excluderea folosirii forței și amenințării cu forța, rezolvarea oricăror litigii dintre state numai pe cale pașnică, politică, prin tratative. În asemenea condiții, statele își au garantată existența, sînt la adăpost de intervenții sau agresiuni din afară, își sporesc încrederea reciprocă, terenul ce alimentează cursa înarmărilor este puternic zdruncinat, securitatea națională devine autentică, colaborarea internațională se dezvoltă puternic.

„Echilibrul terorii” nu asigură securitatea internațională

ÎN AL DOILEA RÎND, este pervertită ideea de securitate internațională prin crearea falsei impresii că aceasta s-ar întări prin sporirea înarmării țărilor și aliaților militare. Este un adevăr larg cunoscut că în condițiile creșterii considerabile a numărului de state participante la viața internațională, accentuării interdependențelor dintre ele, existenței armelor de distrugere în masă cu capacitate amenințătoare pentru zeci de țări, nu pentru una singură, ale sporirii numărului de probleme litigioase și complexității raporturilor interstatuale, problema securității internaționale a căpătat dimensiuni planetare, pacea a devenit indivizibilă. În această situație, încălcarea independenței, suveranității, integrității teritoriale a unui stat se transformă într-o problemă a comunității mondiale, furtuna stîrnită de un război local poate deveni un uragan de proporții globale, fiecare țară fiind interesată nu numai în realizarea și menținerea securității sale naționale, ci și a celei internaționale — pe plan general, regional sau subregional.

Una din teoriile mult vehiculate în perioada postbelică, îndeosebi în ultimul deceniu, este aceea a „echilibrului terorii”, potrivit căreia paritatea forței militare, în primul rînd paritatea nucleară strategică dintre Statele Unite ale Americii și Uniunea Sovietică, ar fi de natură să reducă și chiar să înlăture pericolul unui război mondial nimicitor, deoarece fiecare din părți nu ar îndrăzni să atace de teama că ar primi un răspuns la fel de distrugător. A propovădui o pace bazată pe „echilibrul terorii” nu înseamnă altceva decît a îndemna opinia publică să doarmă fără grijă pe un vulcan atomic, întrucît chiar atunci cînd există, cînd se stabilește un echilibru, pericolul unui război nuclear persistă în toată gravitatea lui, securitatea internațională fiind grav amenințată.

Mecanismul menținerii păcii în lume și în diferite regiuni nu poate fi redus și nu se poate baza în exclusivitate pe echilibrul relativ al forțelor militare dintre marile puteri sau dintre grupările militare. Desigur, starea de echilibru a raporturilor de forțe pe tărîm militar este un teren pe care se manifestă mai mult calm și reținere, mai puțină nervozitate, se inițiază și se duc negocieri care pot avea rezultate pozitive în direcția reducerii plafoanelor armamentelor și chiar a renunțării la dezvoltarea onora dintre ele. Dar acest echilibru nu este suficient pentru a garanta pacea, el dovedindu-se fragil, chiar înșelător. Principala cauză a instabilității echilibrului raporturilor de forțe în timpurile cînd el a existat în perioada postbelică constă în aceea că niciodată el n-a stopat cursa înarmărilor, ci a fost acompaniat de continuarea acesteia.

Fără a simplifica sau a subaprecia rolul echilibrului de forțe, totuși cercetarea istoriei ultimelor trei decenii și jumătate arată că acesta a fost, de fiecare dată, un interludiu între două dezechilibrări pe parcursul unei competiții cantitative și calitative în domeniul înarmărilor. Evenimentele actuale, hotărîrile și po-

¹⁾ D. Yergin, *The Shattered Peace: The Origins of the Cold War and the National Security State*, Boston, 1977, p. 156.

zițiile recent adoptate de unele state vin să confirme, din păcate, că echilibrul existent este considerat la un moment dat de unii ca declin relativ pentru compensarea căruia se iau măsuri febrile de înarmare, eşalonate pe mai mulți ani, la care cei de pe celălalt taler al balanței răspund că nu rămân observatori pasivi, acționează pentru a nu permite părții opuse să dobândească superioritatea militară, iar rezultatul general este o nouă escaladare a cursei înarmărilor, și, în cel mai bun caz, realizarea unui nou echilibru, dar de fiecare dată la un nivel mai înalt de înarmare.

Oare ridicarea plafonului echilibrului înarmărilor reduce pericolul unui război nuclear distrugător? Nicidecum, dimpotrivă, ea sporește pericolul ducerii unui război cu arme mai moderne, mai teribile. Cunoscutul om politic britanic Denis Healey scria în acest sens într-un articol recent că „pe măsură ce cursa înarmărilor pătrunde în noi domenii ale tehnologiei, ea sporește riscul neînțelegerii reciproce, iar neînțelegeria reciprocă poate spori riscul de război”. Iar în legătură cu dinamica echilibrului de forțe el aprecia: „Nici o oficialitate răspunzătoare de politica în domeniul apărării din nici o țară mai importantă nu poate crede că o superioritate serioasă este posibilă pentru vreuna din părți. Conceptul unei capacități sigure de a lansa primul atac este o fantezie a intelectualilor care nu cunosc viața reală”²⁾.

În realitate, concepția „păcii și securității internaționale prin arme” presupune menținerea divizării în grupări opuse, întreține neîncredere între state — atât între cele mari, cât și între „cei mari” și „cei mici” —, nu stinge focarele de conflicte, nu schimbă normele de comportament în domeniul armamentelor și nu poate împiedica ascensiunea contradicțiilor și tendințelor negative; aceasta a dus la desfundarea, începută sub semnul echilibrului de forțe, la criza în care a intrat la sfârșitul anilor '70 și începutul acestui deceniu.

Destabilizarea raportului de forțe poate fi determinată atât de perfecționările calitative ce se aduc armamentelor de toate felurile, cât și de crizele politice internaționale, a căror prelungire și repetare contribuie la creșterea neîncrederii, alimentează tensiunile, dau apă la moară stălpilor complexelor militar-industriale. Trebuie spus că, cu tot echilibrul de forțe, nici negocierile duse pe baze bilaterale sau multilaterale cu privire la reducerea armamentelor nucleare sau clasice n-au exercitat o influență moderatoare asupra cursei înarmărilor în lume și în Europa în mod special. Pe bună dreptate, publicația engleză „The Financial Times”, constatând eșuarea abordării controlului asupra armelor, scria nu demult că „un posibil motiv (al acestei eșuări — n.n.s.) este faptul că tehnologia a progresat mai repede decât diplomația. În momentul în care negocierii au stabilit un plafon asupra unei forme de desfășurare a armelor, au fost inventate alte sisteme care nu erau cuprinse în acord. Un alt motiv este acela că negocierii, îndrumați de guvernele lor, au fost pur și simplu prea timizi”.

Ordinea militară internațională cu elementul său esențial — raportul real de forțe militare, care are o mare influență asupra situației securității internaționale, evidențiază o configurație cu profunde disparități, ce pun într-o situație de inferioritate și incertitudine marea majoritate a țărilor lumii. Această configurație constă, în principal, din următoarele elemente: a) cea mai mare forță distructivă, care poate nimici nu numai planeta noastră în întregime, ci și alte câteva de dimensiuni similare, forță echivalentă cu 1 250 000 bombe de mărimea celei lansate asupra Hiroșimei sau cu patru tone de trinitrotoluen pentru fiecare locuitor al globului³⁾, este concentrată în mâinile câtorva țări, în primul rând ale celor mai puternice; b) între țări din cadrul aceluiași regiuni și continente, precum și în ansamblu există mari decalaje — iar nu un echilibru — în privința forței militare; c) unele state, îndeosebi europene, au creat pacte militare opuse, a căror existență și activitate alimentează atmosfera internațională cu neîncredere, suspiciuni, întrețin cursa înarmărilor și creșterea bugetelor militare, exercitând o influență destabilizatoare asupra vieții internaționale.

Așadar, continuarea și intensificarea cursei înarmărilor, doctrina „echilibrului terorii” nu pot constitui o garanție a păcii nici pentru marile puteri, nici pentru alte țări care-și pun speranțele în umbrela atomice protectoare și nici pentru statele mai puțin înarmate, angajate, de regulă, în cursa înarmărilor convenționale. Ele sînt pline de riscuri fatale nu numai pentru țările respective, ci și pentru întreaga omenire, devenită susceptibilă de a fi antrenată într-un incendiu global ca urmare a unui război local sau doar a unui accident ori a unei greșeli a unui calculator electronic.

În aceste condiții, baza sigură a securității internaționale o poate constitui numai dezarmarea generală și completă sub controlul internațional, în cadrul căreia orice stat, indiferent de mărime și potențial, nu s-ar mai simți amenințat de violență, de posibila folosire a armelor ci s-ar dedica în întregime dezvoltării lui libere, la adăpost de orice agresiune sau amenec din afară, ar extinde larg colaborarea cu celelalte state.

Desigur, realizarea cotiturii de la cursa înarmărilor la o stare nouă — aceea de dezarmare, nu este deloc ușoară, cu atât mai mult în actualele condiții. Acest drum trece prin câteva etape, între care se numără în mod obligatoriu stoparea cursei cu un echilibru — cel al încrederii lucidității și raționalității. O asemenea inversare calitativă a cursului înarmărilor se poate realiza numai cu consimțământul statelor, pe calea negocierilor, care să respecte egalitatea și drepturile lor suverane.

Pentru ca echilibrul forțelor militare să devină efectiv un factor de stabilitate, de întărire a încrederii reciproce, este nevoie — după părerea mea — să se realizeze câteva condiții: părțile care intră în calculul parității să se abțină de la acțiuni ce pot fi considerate ca tendință de a obține superioritatea militară asupra celor cu care-și măsoară forțele: ca urmare, să înceteze creșterea cantitativă și perfecționarea calitativă a armamentelor, să se pună capăt cursei înarmărilor; să fie schimbată radical dinamica echilibrului de forțe, trecindu-se la negocieri pentru reducerea plafoanelor armamentelor existente și coborârea la un nivel inferior a parității lorțelor — atât în ansamblu, cât și pe domenii și genuri de arme; încă în perioada realizării în practică a unei reduceri să se pregătească și să înceapă negocierile pentru etapa următoare, incit menținerea nivelului echilibrului de forțe, coborârea acestui nivel și extinderea sferei de cuprindere a procesului de dezarmare, să constituie un proces neîntrerupt; asigurarea unui control internațional adecvat asupra reducerilor de armamente, care să întărească încrederea tuturor statelor în realizarea pașilor conveniți.

Importantă este, fără îndoială, problema participanților la negocierile pentru reducerea armamentelor. Viața a arătat necesitatea democratizării continue a negocierilor privind dezarmarea, a participării tuturor statelor care sînt interesate în aceasta. „Deoarece problema armamentelor cu rază medie de acțiune și a altor armamente atomo-nucleare privește nemijlocit toate popoarele europene — sublinia președintele român Nicolae Ceaușescu la 5 decembrie 1981 — este necesar ca ele să participe nemijlocit, activ, la tratative, să-și poată spune, într-o formă sau alta, cuvîntul la conferința de la Geneva, contribuind la realizarea înțelegerilor și acordurilor necesare, la oprirea amplasării de noi rachete, la reducerea și eliminarea treptată, deplină a tuturor tipurilor de rachete și armamente atomo-nucleare de pe continentul nostru”. Convenirea la reuniunea de la Madrid de a se convoca o conferință consacrată încrederii și dezarmării în Europa ar fi de bun augur pentru reducerea armamentelor, pentru realizarea unui echilibru militar la un nivel inferior.

O perspectivă clarvăzătoare a continuității și avansării pe drumul negocierilor privind dezarmarea a fost trasată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, cu realismul și perspicacitatea ce-l caracterizează, în interviul acordat ziarului italian „Il popolo”, în care a spus: „în momentul de față noi punem pe primul plan problema opririi amplasării de noi rachete nucleare, trecerea la retragerea și înlăturarea celor existente și realizarea unui acord pentru a se ajunge la un echilibru — la nivelul cel mai scăzut — urmînd ca ulterior să se treacă la înlăturarea totală a armamentului nuclear din Europa și, desigur, la tratative pentru reducere și dezarmare și în domeniul armamentului elastic”.

În momentul crucial prin care trecem acum singura modalitate responsabilă și credibilă de a dovedi grija pentru destinele propriului popor și ale întregii omeniri este ca statele și conducătorii lor să-și manifeste voința lor politică de pace prin acțiuni și fapte concrete de care au nevoie și le așteaptă popoarele. Ca și întreaga politică externă a României, cele mai recente inițiative de pace ale țării noastre, ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, numeroasele propuneri ce au fost avansate, evidențiază acuitatea dezarmării, în primul rând a celei nucleare, înalta răspundere, realismul și caracterul deschis al politicii României. Statele lumii, animate de responsabilitate pentru securitatea internațională, pot realiza dezideratul popoarelor de a trăi în pace prin angajamente și măsuri comune, adoptate cu participarea tuturor țărilor, pentru preîntîmpinarea și combaterea agresiunilor, eliminarea competiției înarmărilor, înlăturarea surselor de tensiune, conflict și fricțiuni între state, înlăturarea temerii de război, reglementarea pașnică a litigiilor, trecerea hotărîtă la dezangajare militară și dezarmare efectivă prin măsuri parțiale și generale, consolidarea colaborării internaționale pe multiple planuri.

²⁾ Denis Healey. Speranțe într-un control al armamentelor. „Sunday Times” nr. 8204/1981.

³⁾ Frank Barnaby. Les repercussions sociales et économiques de la recherche militaire. Impact, science et société, revue de l'UNESCO, volume 31, janvier-mars, 1981, p. 81.

**Dezbateri organizată
de „Revista economică”,
împreună cu Direcția
Generală a Arhivelor
Statului**

POSSIBILITĂȚI DE CUNOAȘTERE A RESURSELOR NATURALE PRIN CERCETAREA ARHIVELOR (IV)

G. Dragne — Ministerul Geologiei — Doresc să fac o precizare: întreg teritoriul țării noastre este acoperit cu hărți geologice, în care, pe lângă problemele geologice de specialitate, sînt înscrise și depozitele de substanțe minerale utile. Cred că informațiile care există în arhive ar putea fi confruntate cu cele conținute în hărți. Este o acțiune care apreciez că ar trebui întreprinsă deoarece dacă măcar 1—2 la sută din informațiile respective se dovedesc inedite și valoroase înseamnă că eforturile nu sînt zadarnice.

Întrucît în întreaga țară există întreprinderi de prospecțiuni și cercetări teritoriale și toate județele aparțin unor întreprinderi de prospecțiuni, ar trebui realizată o legătură mai strînsă cu filialele județene ale Arhivelor Statului. Noi vom transmite bunăoară, cum sînt arondate județele la aceste întreprinderi și astfel filialele județene vor putea transmite la rîndul lor, informațiile pe care le dețin întreprinderilor respective care sînt obligate să valorifice datele pentru zona respectivă.

Alexandru Matei, — șeful filialei Arhivelor Statului, jud. Cluj — Punerea unor documente corespunzătoare la dispoziția specialiștilor poate duce la valorificarea unor resurse cunoscute în trecut, dar date uitării pînă în zilele noastre. Acest fapt a fost dovedit, de altfel, și la Filiala Cluj, unde cu ani în urmă un colectiv al Centrului de documentare din cadrul Comitetului geologic a cercetat în mod sistematic — începînd din 1952, ani de-a rîndul — trei fonduri arhivistice miniere (Tezaurariatul minier al Transilvaniei, Oficiul Superior Minier și Direcția minieră) și a semnalat toate informațiile depistate în legătură cu minele și oțele în funcțiune, cu cele abandonate, precum și cu existența unor minereuri în diferite părți ale Transilvaniei. Din cele aflate de noi ulterior, această activitate a dus la deschiderea unor mine abandonate în secolele XVIII—XIX și deschiderea de exploatare noi în locuri unde fuseseră semnalate minereuri, dar a căror exploatare nu a putut fi întreprinsă la momentul respectiv, fie din lipsă de capital, fie pentru că nu existau mijloacele tehnice corespunzătoare. Existența unui bogat material informativ păstrat în depozitele Filialei Cluj cu privire la minele și oțele de odinioară, la zăcămintele semnalate în trecut, precum și experiența de care am amintit mai sus, ne-au determinat ca, la sfîrșitul anului 1980, să ne consultăm cu specialiștii și factorii de răspundere de la Universitatea „Babeș-Bolyai” și Muzeul etnografic al Transilvaniei din Cluj-Napoca, împreună cu care am convenit că e necesar și posibil să stabilim un plan de perspectivă comun în vederea valorificării practice a informațiilor existente în documentele arhivistice cu privire la resursele minerale. Depistarea sistematică a documentelor atît de către specialiștii din domeniul arhivistic cît și de cei din domeniul geologic și etnografic — în acest din urmă caz avîndu-se în vedere în primul rînd mineritul popular și tehnologiile populare —, existența unei colaborări strînse între factorii amintiți și posibilitatea cunoașterii reciproce a rezultatelor, vor duce desigur la rezultate bune și, sîntem convinși, că în acest fel vom putea contribui cu toții la identificarea unor noi resurse minerale, neexploatate pînă în prezent.

În cele ce urmează, în cadrul limitat de care dispunem, ne vom ocupa de fondurile de documente cu profil minier, din care pot fi extrase, în ordine cronologică, sistematic și prezentînd interferență între ele, informații, privind resursele minerale în primul rînd, fără a lipsi însă și unele privind pe cele energetice. Este vorba de fondul Tezaurariatului minier al Transilvaniei (1694—1843), Oficiul superior minier (1729—1787), Direcția minieră (1849—1917) și Inspectoratul geologic-minier Cluj (1924—1961), cu hărți din anii 1877—1960 și documentația adunată la Arhivele Statului din anii 1699—1770, 1772—1781, 1785—1786, 1870 și 1874—1876. Profilul instituțiilor menționate

determină în bună parte și conținutul documentelor și pe această bază putem aprecia în prealabil la ce documente ne putem aștepta. Astfel, primele trei fonduri (Tezaurariatul minier al Transilvaniei, Oficiul superior minier și Direcția minieră) au fost instituții de coordonare a activității miniere fiscale și a prospecțiunilor executate de fisc (minele particulare fiind de competența căpitanatelor miniere). În timp, aceste fonduri arhivistice ne oferă date, în primul rînd, în legătură cu activitatea minieră fiscală (conținînd însă date și în privința mineritului particular) pînă la sfîrșitul primului război mondial. Cel de-al patrulea fond (Inspectoratul geologic minier) oferă date asupra mineritului de pe raza de activitate a inspectoratului, care și-a început activitatea în timpul României întregite și funcționează și azi.

Întrucît din punct de vedere al valorificării resurselor minerale datele cele mai eficiente par să existe în fondurile mai vechi, din care pot apărea o serie de trimiteri la mine, oțel și zăcămintele date uitării de mult, în cele ce urmează vom căuta să schițăm posibilitatea depistării acestor informații din cel mai important și voluminos fond al mineritului fiscal, Tezaurariatul minier al Transilvaniei, problemele fiind similare și în cazul celorlalte două fonduri mai mici (Oficiul superior minier și Direcția minieră).

Se știe că mineritul fiscal, ca de altfel și administrarea veniturilor, în imperiul habsburgic era organizat după sistemul cameral, care se deosebea de sistemul vistieriei patriarhale a principilor, în cadrul căruia bunurile și veniturile țării erau administrate împreună cu ale principelui. În acest sistem cameral aparatul cameral era bine organizat, raporturile între instituții bine stabilite și toate informațiile erau în ultimă instanță îndreptate spre Camera aulică, forul suprem al sistemului. Astfel, aceste fonduri sînt caracterizate prin existența unor rapoarte (în original, ciorne și copii), care parcurg calea ierarhică de la instituția inferioară pînă la forul central și, în funcție de problema tratată, sînt însoțite de o serie de anex (tabele, planuri, schițe). Genul de documente care oferă, de cele mai multe și valoroase informații este raportul în diferite sale forme. Dintre acestea distingem două mari categorii: Periodice, cu prilejul începerii unor activități, a organizărilor; a reorganizărilor, forul central, pentru a putea proceda la acestea, cerea rapoarte de ansamblu, detaliate în probleme care îl interesa, în cazul nostru în problema mineritului. Încă de la prima apariție a habsburgilor în Transilvania la mijlocul secolului al XVI-lea se cunosc investigații privind situația minelor și a oțelurilor — în vederea organizării veniturilor provenite în urma lor —, rezultatele acestora fiind sintetizate în raportul întocmit în anul 1552 de Paul Bornemisza și Georger Werner.

După înființarea, în urma Diplomei Leopoldine din 1691, Tezaurariatului transilvan, organizarea activității miniere bazează, de asemenea, pe rapoarte privind ansamblul mineritului, cu o serie de date de detaliu, cum este cel din 23 august 1695 care cuprinde descrierile exploatărilor aurifere, mercur și de cinabru din Transilvania, precum și a oțelurilor la Dej, Turda, Ocna Sibiului, Cojocna și Sic, sau cel din iulie 1703 despre mineritul din Transilvania: exploatarea cinabruului, exploatarea mercurului, șteampuri, prepararea vitriolului, exploatarea de la Remetea, exploatarea plumbului, exploatarea aurului, exploatarea de la Rodna. Tot cu prilejul unei reorganizări a uzinei de fier din Hunedoara s-a întocmit raport de ansamblu din 16 februarie 1852, în care, în primă secțiune este tratată problema rezervelor de minereu de fier și fierea cantității anuale de minereu ce trebuie extrasă.

O altă categorie de rapoarte — constituind poate cantitatea cea mai mare — sînt cele periodice: săptămînale, lunare și

mestriale, care cuprind date asupra producției, deschideri de noi mine, abandonări de mine, semnalări de minereu, în urma cărora se dau apoi dispoziții speciale, urmate de rapoarte privind problemele în legătură cu care s-au dat dispozițiile. Alături de aceste rapoarte periodice, firește, există rapoarte și dispoziții întocmite atunci când s-a ivit vreo problemă de rezolvat sau de semnalat ori este nevoie de aprobarea forului ierarhic superior pentru executarea unor lucrări. Credem că din punctul nostru de vedere acest material constituie principalul izvor al informațiilor privind depistarea resurselor minerale și energetice.

Victor Chiriță, — șeful filialei Arhivelor Statului, județul Dolj — Filiala noastră deține un număr mare de documente care se referă la această temă, în fondul „Inspectoratul minier Craiova”, dar și în fondurile Prefectura județului Dolj, Primăria Craiovei, Primăriile comunale și altele. Inspectoratul minier Craiova, care a luat ființă în 1900 sub denumirea de Regiunea a IV-a minieră Craiova, a avut atribuții până în anul 1908 în județele Dolj, Mehedinți, Romanați, Vilcea, Gorj, Argeș, Muscel și Teleorman, păstrându-se documente pentru o arie geografică foarte largă, cu zone bogate în resurse minerale și energetice.

Cel mai mare număr de documente se referă la exploatarea cărbunelui, identificându-se de către noi, 44 de localități de unde se extrăgea cărbune în perioada 1902—1948 după cum urmează: Gorj 21, Mehedinți 14, Vilcea 6, Muscel 2, Argeș 1.

Zăcămintele de metale prețioase sînt semnalate, în afară de cunoscuta localitate „Valea lui Stan” — Brezoi (Vilcea), în punctele „Dosul vițelului”, comuna Mălaia-Vilcea și Păcătoasa comuna Vasilați-Vilcea. În aceste zone, precum și în localitățile Balta, Bușești și Nădanova-Mehedinți, Baia de fier-Gorj și altele sînt desemnate zăcămintele de fier, aramă și sulf. Dintr-un raport înaintat de Regiunea a 6-a minieră Craiova, Ministerului Industriei și Comerțului, privind exploatarea întreprinse de Petre Popescu în comuna Balta, vîrfurile Pluta, comuna Ponoarele și Cerna Viri, comuna Nădanova, toate din județul Mehedinți, rezultă că a descoperit depozite de cărbune (lignit) și „enorme mase de fier și aramă”. Cîteva documente semnalează „carriere de mică pe Valea Lotrului, județul Vilcea și resurse în munții Mănăileasa de sus și de jos, Nopteasa și Turcina județul Gorj, în cantități considerabile”.

Date interesante pentru economia națională pot fi găsite în planurile perimetrelor și documentația tehnică, însoțind de regulă permisele de exploatare. Spre exemplificare consemnăm cîteva puncte unde s-au efectuat exploatare: aur, argint, cupru, plumb: la Valea Largă, localitatea Brezoi-Vilcea; pirite, fier și cupru, la Baia de Aramă-Mehedinți; salpetru în munții Polovragi și Lazu Gorj; lignit, la cascada Vaidei, comuna Vălari-Gorj, Ogorul cu apă roșie, comuna Bistrița-Mehedinți, comuna Mănăstireni-Vilcea; antracit: comuna Vălari-Gorj; proprietatea moșnenească Porceni, comuna Simvatin-Gorj, muntele Cătălina, Novaci-Gorj, etc.

Colaborarea dintre Filialele Arhivelor Statului din județele Olteniei și întreprinderile de resort ar putea ajuta la întocmirea inventarului global al rocilor și al altor materiale folosite în construcții. Pe această bază ar putea fi revitalizezate precupă: i străvechi de fabricare pe plan local a varului, cărămizilor, țiglei și a altor materiale care pot înlocui cu succes cimentul, tabla și lemnul. În fondul amintit, sînt nenumărate documentele care localizează și descriu folosirea acestor nepuizabile rezerve ale economiei naționale. În județul Dolj, de pildă, sînt semnalate în anul 1911, 36 fabrici de țiglă și 15 de cărămidă. Numai în comuna Plenița existau 19 puncte în care se fabrica țigla, iar în prezent în tot județul Dolj funcționează o singură fabrică de țiglă și cărămidă. În județul Vilcea, în anul 1908 erau înregistrate 103 exploatare de piatră, piatră, piatră, pămînt pentru cărămidă și țiglă, ape minerale, iar în județul Gorj, în 1909—1910, 151 exploatare de acest fel.

Rapoartele de producție și buletinele statistice lunare sau anuale constituie o categorie de documente dintre cele mai importante. Acestea conțin informații cu privire la producție, capitalul folosit, numărul de lucrători etc. În anul 1902, de pildă s-au extras 4 823,229 tone de lignit la Cucești, jud. Vilcea, 2 456,60 tone de lignit la Detovița, județul Mehedinți, și 3 269,65 tone de antracit la Schela, județul Gorj. În acel an, valoarea totală a cantității de piatră, nisip, piatră de carieră și a apelor minerale exploatare în Oltenia se ridică la suma de 354 308,52 lei (Vilcea 188 544,02 lei, Mehedinți 95 825,25 lei, Gorj 34 949,25 lei, Dolj 25 775 lei, Romanați 9 115 lei). Demnă de menționat este și valoarea acestora în anul 1938, care se ridică la cifra de 2 071 420 lei.

O altă categorie de documente, aflate cu precădere în fondurile administrative, dau informații prețioase în legătură cu folosirea energiei apei. În județul Dolj, de pildă, sînt evidențiate în anul 1911, un număr de 13 mori puse în mișcare de energia apei, din care 5 în comuna Cetate, 3 în Sadova, și cîte una la Călărași, Gîngiova, Plenița, Preajba și Verbița. S-au făcut

eniar demersuri și studii pentru construirea unei mori pe Dunăre în zona orașului Calafat, dar nu avem știri dacă această idee a prins și viață.

Fondurile deținute de Filiala Arhivelor Statului Dolj, pot contribui la adîncirea gradului de cunoaștere și valorificare a resurselor minerale și energetice ale țării și ne exprimăm speranța că consfătuirea la care participăm va duce la rezultate practice.

Corneliu Tamaș — șeful filialei Arhivelor Statului, județul Vilcea — Valorificarea unor noi rezerve de substanțe minerale utile, cunoscute în trecut, neexploatare încă sau numai parțial exploatare din cauza dificultăților tehnice de extracție sau din motive de rentabilitate, a stat în atenția noastră. Diversitatea geologică a teritoriului județului Vilcea, varietatea zăcămintelor minerale pe care le conține este pusă în evidență în bogăția tezaurului documentar deținut de filiala noastră.

Încă din epoca feudală este semnalată prezența în aluviunile Oltului din zona subcarpatică a aurului sub formă de fluturași și solzi foarte fini sau pulverulent, alături de alte minerale ca: granitul, ilmenitul, rutilul, zirconul.

După cîte s-a constatat, aurul este prezent și în aluviunile unor văi secundare aferente Oltului. Unii geologi au emis părerea că aluviunile cu asemenea conținut de minerale ar trebui cercetate mai atent pentru că ar putea conține minerale rare răspîndite sub formă de cristale, fie dispersate în micașisturi, fie grupate în lentile sau vînișoare. Rocile cristaline în care s-a adîncit Valea lui Stan conțin filoane hidrotermale vechi cu lentile de cuarț. Acestea sînt impregnate cu calcopirită și pirită și au un conținut relativ ridicat de aur și argint. Ele au făcut obiectul unor exploatare încă din timpul ocupării Olteniei de austrieci și între cele două războaie mondiale, dar din cauza marelui neregularității a lentilelor productivitatea se menține scăzută, astfel încît exploatarea a fost abandonată.

Sarea de la Ocelele-Mari este cunoscută încă din antichitate. Zăcămintul a fost suficient de bogat și aflat în condiții favorabile extragerii pentru a forma obiectul unor exploatare începînd din vremea romanilor pînă în prezent. El se prezintă sub forma unui masiv cu lungimea de peste 7 km și cu dezvoltarea maximă în porțiunea Ocelele-Mari—Ocița, unde are o grosime de circa 600 m. Din 1963 a fost abandonată exploatarea prin ocne și a început exploatarea cu sondele prin soluție, pentru a furniza materie primă (saramură transportată prin conducte) celor două mari unități chimice — Întreprinderea de produse sodice Govora și Combinatul chimic Rimnicu Vilcea. În baza unor informații date de filiala noastră, „Întreprinderea Minieră Rm. Vilcea” a făcut în anul 1978 o serie de cercetări în fondurile deținute de instituție, privind zona înconjurătoare a salinei, așa zisele sărute.

Studiile geologice și ivirile de gaze din mai multe puncte din regiunea deluroasă dintre Olt și Topolog au dus la extinderea exploatareilor și punerea în evidență a unor structuri petrolifere productive. Cele mai importante zăcămintele sînt legate de structurile de la Băbeni-Bistrița, Grădiștea și la nord de Drăgășani. Trebuie amintite și zăcămintele de lignit din zona Berbești-Alunu. Filiala noastră deține unele documente din care reiese că în zonele Gura Văii, Bujoreni, Muereasca, în urma unor ploii torențiale a fost dezvelit un zăcămint de lignit în 1870. Pînă la primul război mondial a existat o exploatare. Toate informațiile le-am transmis întreprinderilor de resort.

O resursă de seamă specifică județului Vilcea, de valoare internațională, și de care-și leagă existența stațiunile Călimănești, Căciulata, Govora, Olănești, o constituie apele minerale. Izvoarele minerale apar nu numai în raza stațiunilor menționate, ci și în alte numeroase puncte, dintre care cele mai numeroase la Călimănești—Căciulata, Bujoreni, Muereasca, Cheia, Olănești, Costești, Dobriceni, Pietrari. O colaborare strînsă s-a stabilit între unitatea noastră și stațiunile din zonă. Pe baza informațiilor noastre, s-a încercat regăsirea unor izvoare minerale precum și captarea și modernizarea altora noi.

A doua categorie de izvoare sînt legate de formațiunile geologice mai noi. Dintre acestea fac parte apele clorosodice și clorosodice iodurate care apar în regiunea masivului de sare de la Ocelele Mari, Ocița, Govora, Buleta, Eunești, Teiș, Dobriceni, Păușești. Am înaintat la O.J.T. Rm. Vilcea documente anterioare, primului război mondial, privind „cartografia” izvoarelor minerale din județ. Sub raportul numărului și al valorii terapeutice a izvoarelor minerale, județul Vilcea se situează printre primele județe din țară.

Sîntem convinși că cercetarea mai aprofundată a fondurilor deținute de filială va evidenția în continuare noi documente importante, în sprijinul valorificării resurselor minerale și energetice. Mai puțin s-a acționat în depistarea documentelor privind potențialul hidrolic, acționarea de mori, pive, luminarea unor așezări izolate, amenajarea cursurilor rîurilor, combaterea inundațiilor, acesta fiind un domeniu asupra căruia va trebui, de asemenea, să ne îndreptăm atenția.

ȘCOLI ● CURENTE ● ECONOMIȘTI

Hahn relevă preferința pentru lichiditate ca un factor ce intervine în faza a doua a unui proces decizional în două etape: în prima, agenții economici aleg raportul dintre veniturile bănești acumulate și cele consumate, iar aici preferința pentru lichiditate nu este în nici un mod implicată; în cea de a doua, ei aleg forma activelor în care capitalul acumulat urmează să fie plasat și în acest moment preferința pentru lichiditate constituie o latură esențială a comportamentului decizional. De aici deduce că enunțul după care echilibrul cererii și ofertei de monedă se realizează ca urmare a acțiunii ratei dobânzii, precum și reciproca sa (nivelul ratei dobânzii este dependent de raportul dintre cererea și oferta de monedă) pot fi compatibile cu afirmația că rata dobânzii echilibrează preferința pentru lichiditate cu factorii ce se opun acumulărilor de active lichide și reciproca sa (rata dobânzii se stabilește la un nivel dependent de raportul dintre cererea și oferta de credit). Ar rezulta că se acceptă teza keynesiană după care rata dobânzii constituie factorul principal ce elimină cererea excedentară de monedă, fiind, la rândul său, influențată de masa monetară suplimentară în circulație — și aceasta ca urmare a faptului că dobânda este concepută ca rezultatul unui complex de interdependențe macro și microeconomice. Totuși, preluând o anumită explicație particulară a preferinței pentru lichiditate, precum și o diferențiere stabilită de D. Robertson între consum, acumularea de active productive și acumularea de active lichide, în sensul că acestea sînt complementare, opunîndu-se una alteia, Hahn atenuază mult teza keynesiană respectivă, considerînd că preferința pentru lichiditate constituie factorul ce determină mai degrabă forma (raportul) în care se cer anumite active și nu cantitatea totală de active cerute și

Concepții neoclaseice privind dobînda și factorii săi (IV)

oferite pe piață. În consecință, concluzia sa este că rata dobânzii este determinată de proporțiile reciproce în care diferite active, inclusiv monedă și titlurile de credite, sînt oferite și cerute pe piață și nu de cantitățile lor în valori absolute.

Pornind de aici, Hahn, construiește o interpretare neoclasică proprie a consecințelor abaterilor apărute între nivelul acumulărilor și cel al investițiilor. Astfel, el presupune că, la o anumită dată, acumulările evaluate „ex ante” sînt inferioare investițiilor „ex ante”, ceea ce înseamnă că există o ofertă excedentară de titluri de credit. Admițînd că raportul în care monedă și titlurile de credit sînt cerute pe piață este egal cu cei în care sînt oferite, dacă se acceptă teoria „fondurilor de împrumut”, atunci, relevă Hahn, se ajunge la concluzia că va avea loc o creștere a ratei dobânzii. În interpretarea pe care o dă Hahn teoriei preferinței pentru lichiditate, o astfel de modificare nu va avea loc, ceea ce nu-l determină însă să reconcilieze cele două teorii, ci să le considere ca aplicîndu-se la fenomene diferite.

Ecuațiile de cerere în fiecare din aceste teorii sînt valabile „ex ante”, postulează Hahn, adică variabilele respective își ating cotele de echilibru la finele unei perioade de proiectare a investițiilor situată în viitor. Aceasta înseamnă că el admite implicit că „planul” va fi îndeplinit, cu alte cuvinte, că este sigur că investitorii vor obține

pe parcursul perioadei mijloacele bănești necesare pentru finanțarea investițiilor. În cadrul orizontului de „planificare” conceput de Hahn se disting două categorii de operații: titlurile de credit sînt schimbate pe monedă, iar aceasta este schimbată ulterior pentru bunuri de investiții. Într-un moment în care se formulează decizia de investiție și o dată oarecare a orizontului de „planificare” există, deci, două perioade: una mai scurtă, și cu caracter intermediar, în cadrul căreia se proiectează modalitățile de procurare a fondurilor bănești necesare, iar cea de a doua, mai lungă, și parțial suprapusă cu prima, în interiorul căreia se proiectează modul în care aceste fonduri vor fi utilizate pentru execuția investiției. Pentru fiecare dintre aceste perioade se presupune existența unui cuplu de raporturi în care monedă și titlurile de credit sînt cerute și oferite pe piață, iar între componentele unora dintre cupluri, în particular în cadrul „coșului” care se referă la finele perioadei, poate exista egalitate și în condițiile în care alte „coșuri” sînt dezechilibrate. Aceste dezechilibre sînt cauzate de faptul că operațiunile prealabile de procurare prin credit a fondurilor bănești necesare actelor de investiții sînt situate în timp în mod diferit comparativ cu oferta de astfel de fonduri, dar, în măsura în care cheltuielile de investiții se efectuează, echilibrul perioadei de „planificare” a execuției investițiilor se impune în pofida dezechilibrelor perioadei de „planificare” a finanțării investițiilor.

Astfel, în interpretarea „ex ante” pe care Hahn le-o dă, ambele variante keynesiene sînt totuși corecte. De pe această poziție „ex ante” — specifică autorilor clasici — teoria keynesiană a „fondurilor de împrumut” (după care există dezechilibre în perioada de „planificare” a proceselor financiare aferente proiectelor de investiții) și

FIȘE

dr. VICTOR DAN ZLĂTESCU

Geografie juridică contemporană

Introducere în teoria marilor sisteme de drept

● Lumea contemporană se prezintă împărțită în câteva mari sisteme sau familii de drept, criteriul esențial de deosebire între aceste sisteme și familii reprezentîndu-l tipul istoric de drept căruia ele îi aparțin. Iată dar, alături de o geografie fizică, de o geografie politică a lumii, practic ca un subsistem al acesteia din urmă și o „geografie juridică” a lumii, fiecare mare sistem de drept constituind un adevărat continent juridic. Tocmai asupra unor asemenea probleme de un real interes nu numai pentru juriști, pentru specialiștii în dreptul internațional dar și pentru economiști și sociologi, pentru politologi, geografi etc. își

concentrează aria de investigație lucrarea „Geografia juridică contemporană”, de Victor Dan Zlătescu, recent apărută în Editura științifică și Enciclopedică. Care sînt marile sisteme juridice contemporane? Cum a evoluat și în ce constau particularitățile tipului istoric de drept burghez ca și ale common-law-ului? Cum s-au manifestat în timp și ce aspecte îmbracă actualmente sistemele juridice tradiționale (între care hindus, musulman, sistemul chinez și japonez tradițional)? Care sînt izvoarele sale și ce trăsături caracteristice prezintă tipul istoric de drept socialist, manifestat cu particularități distincte de la țară la țară, în funcție de condițiile concrete istorice, economice, politice ale fiecărui stat socialist? Iată întrebările cărora recentul volum urmărește să le răspundă.

Stimularea producției în gospodăriile personale

● După cum subliniază economistul bulgar Vilcio Hristov, în articolul „Licinoto stopanstvo i snabdiavaneto ra naselenieto” (Gospodăria personală și apro-

vizionarea populației) publicat în revista Ikonomiceski život (nr. 48, 1981), în gospodăriile personale din agricultura Bulgariei s-au produs modificări calitative, aceste gospodării avînd în prezent caracterul unor gospodării de tip socialist. În articol se subliniază că în vederea lichidării contradicțiilor și a sincronizării relațiilor dintre cooperativele de producție și gospodăriile personale, a fost adoptată o hotărîre specială cu privire la reglementarea dezvoltării gospodăriilor personale potrivit prevederilor noului mecanism economic. În acest sens, complexele agroindustriale au sarcini de a alcătui un plan unic de dezvoltare a agriculturii în ceea ce privește producția, aprovizionarea tehnico-materială, achiziționarea și desfacerea producției agricole, în care să se cuprindă măsurile necesare în scopul sprijinirii gospodăriilor personale. Uniunea agroindustrială centrală, organele județene respective au obligația de a acorda ajutor și a controla activitatea complexelor agroindustriale și a celorlalte organizații agricole în ceea ce pri-

vește crearea condițiilor necesare pentru dezvoltarea continuă a acestor gospodării prin aprovizionarea lor la timpul oportun cu semințe, material săditor, îngrijămintele, animale și păsări. Ca urmare a sprijinirii gospodăriilor personale de către stat, — arată V. H. — șeptelul lor de animale a crescut considerabil.

Apa și sănătatea

● Sub acest titlu publicația „Forum du developpement” din noiembrie 1981 publică 4 pagini special dedicate „deceniului crucial al apei potabile și a sănătății ei” lansat de Adunarea generală a Națiunilor Unite la 10.X.1980. Obiectivele acestei importante acțiuni constituie un puternic apel la unirea eforturilor tuturo popoarelor pentru a asigura apă potabilă și a contribui la evacuarea apelor uzate. Sînt menționate responsabilitățile și acțiunile pe care și le pot asuma organismele internaționale. În acest domeniu și mai ales se subliniază contribuția pe care trebuie să o facă țările — care își cunoaște cel mai bine resursele, posibilitățile

teoria keynesiană a preferinței pentru lichiditate (după care există echilibru în perioada de „planificare” a execuției fizice a acestora) sînt complementare. În ceea ce privește soluția practică pentru asigurarea echilibrului la finele perioadei de execuție — echilibrul care, este singurul important în fapt — Hahn recomandă realizarea unei oferte de monedă și de titluri de credit suficient de mare pentru a acoperi cererea curățată de deformațiile provocate de operațiile prealabile de acumulări de mijloace bănești necesare în vederea finanțării proiectelor de investiții.

Rezumatul raționamentelor lui Hahn permite relevarea și a altor aspecte ale sintezei neoclase pe care, la rîndul său, o propune. Astfel, este de observat că procesele financiare de mobilizare și de alocare a resurselor de investiții sînt prezentate de Hahn nu numai ca etape distincte ale deciziei de investiții adoptate de fiecare agent economic, ci și ca momente observabile în fluxul valoric global ce determină creșterea echipamentului economiei. Astfel, Hahn, îmbină într-un mod semnificativ elementele analizei micro-economice în manieră clasică cu abordările globaliste de inspirație keynesiană.

Desigur, ideea corelării aspectelor micro și macroeconomice ale procesului investițional, inclusiv din punctul de vedere al analizei implicațiilor acestora asupra ratei dobînzii, este corectă în sine. Discutabile sînt însă procedeele prin care Hahn face trecerea de la un nivel de analiză la altul. În fond, el se confruntă cu problema incompatibilității dintre interesul privat care, determină comportamentul investițional al marilor firme monopoliste și necesitatea corelării fluxului total de investiții cu trebuințele economiei. Or, soluționarea acestei contradicții nu este posibilă printr-o simplă reformulare a rolului criteriilor decizionale în diferitele etape ale

procesului investițional, ci numai printr-o transformare revoluționară a întregii societăți capitaliste. Pentru că refuză această soluție radicală, Hahn este nevoit să încerce să reconcilieze într-un fel oarecare mecanismele spontane ale procesului investițional cu instrumentele dirijate, ceea ce-i crează însă o serie de dificultăți metodologice insurmontabile. El consideră în mod nejustificat că echilibrul fluxului investițional global este o simplă însumare a echilibrelor actelor individuale de investiții, că mijloacele de finanțare puse în circulație dacă o firmă își cheltuiește fondurile sale de investiții corespund obligatoriu cu necesitățile altei firme aflate în faza de constituire a fondurilor respective, că raportul dintre cantitățile de monedă și titluri de credit oferite pe piață este în mod necesar egal cu cel dintre componenta investițională și cea de consum a venitului național, etc.

De altfel, Hahn nu este în măsură să precizeze cine anume trebuie să stabilească mărimea calendaristică a perioadelor de „planificare” a investițiilor, deși de lungimea intervalului de timp respective depind cantitățile relative de titluri de credit vechi și noi oferite spre vinzare. După cum vădește experiența acumulată în țările socialiste, de mărimea orizontului de planificare, de mărimea orizontului în care se apreciază evoluția fenomenelor depind însăși înțelegerea teoretică a modului de desfășurare a fenomenelor anticipate. Pentru că la Hahn termenul de „planificare” este considerat însă doar un eufemism, el nu poate explica această legătură. Și din acest motiv, problema metodologică fundamentală pe care se sprijină înțelegerea rațională a relațiilor existente pe piața capitalului rămîne, fără rezolvare.

Stratificarea reală existentă între puterea economică a diferitelor firme face ca nevoile de fonduri de investiții

și posibilitățile de procurare a acestora să fie diferite, de unde și contradicțiile amintite. Or, acestea există independent de ipotezele menite să le estompeze și de concluzia, verosimilă la urma urmelor, potrivit căreia un flux de investiții crescător determină o tendință de majorare a ratei dobînzii, deoarece resursele necesare trebuiesc întii acumulate și numai ulterior pot fi repuse în circulație.

Modelele economice elaborate de autorii amintiți încadrează dobînda printre condițiile echilibrului pe termen lung, procedeu prin care se încearcă invalidarea teoriei keynesiene și a soluțiilor recomandate de ea, sau numai amendarea acesteia în favoarea unei filozofii economice considerată mai simplă și mai eficace. Sub aspect formal al instrumentelor de modelare, folosite, de aici rezultă unele regresive față de keynesieni și anume în măsura în care dezechilibrele sînt excluse a priori din sfera investigației științifice. Există, desigur, și unele ameliorări și nuanțări: ale mijloacelor de analiză, dar obiectivitatea reciprocă ale diferiților autori învederează că, în general, sintezele între ideile keynesiene și tezele clasice referitoare la dobînda și natura sa nu sînt posibile fără derogări de la rigoarea științifică. Dacă economiștii în cauză acceptă, totuși, asemenea artificialități, aceasta este numai pentru că urmăresc justificarea cu orice preț a sistemului economic căruia îi aplică analizele respective. Independent însă de aspectul formal al tratării se degajă îngrijorarea constantă a autorilor respectivi în legătură cu dezechilibrele cotidiene ale economiei capitaliste contemporane, față de însuși destinul istoric al modului de producție capitalist.

Silviu CERNA
Timișoara

financiare și tehnico-materiale precum și cerințele — este chemată să o aducă la marea acțiune de protecție a acestui element al naturii fără de care viața însăși este în primejdie.

Sînt trecute în revistă problemele de finanțare a acțiunilor, dificultățile ce decurg din caracterul necorespunzător al tehnologiilor de pompare a apei utilizate în mediul rural, dificultățile cu care sînt confruntate diverse state în curs de dezvoltare în acest sens. Prin diverse articole se încearcă de fapt schițarea unui bilanț al experienței dobîndite în primul an al deceniului.

Raport

● Banca Mondială — organism care include un grup alcătuit din 3 instituții distincte, Banca Internațională pentru reconstrucție și dezvoltare (IBRD), Asociația Internațională de Dezvoltare (IDA), și Societatea Financiară Internațională (SFI) — a publicat recent raportul pe anul 1981. Așa cum se arată în

acest document, obiectivul comun al acestor instituții este de a contribui la stimularea ridicării nivelului de trai din țările în curs de dezvoltare. Raportul subliniază modificările survenite în orientarea Băncii Mondiale care de la crearea sa a finanțat diverse investiții în domeniul infrastructurilor, ca: drumuri și căi ferate, telecomunicații, porturi și mijloace de producere a electricității, iar acum a adoptat o nouă strategie de dezvoltare care acordă mai multă importanță investițiilor ce pot ameliora direct bunăstarea maselor din țările în curs de dezvoltare. Scopul urmărit astfel este acela de a ajuta ca populațiile din aceste țări să devină mai productive, să participe mai activ la procesul dezvoltării. Raportul prezintă activitatea băncii în exercițiul 1981, o vedere de ansamblu asupra situației economice a lumii și analize ale situațiilor concrete din diferite regiuni ale planetei, analiza politicilor și activităților băncii în domeniul energiei, al modificărilor din structurile economice ale statelor, din domeniul cer-

cetărilor agricole. Sînt prezentate apoi, în capitole distincte, împrumuturile și finanțările efectuate în această perioadă precum și sistemul său administrativ. Raportul prezintă în anexa un bogat material statistic referitor la situația fiecăreia din cele trei instituții menționate.

Biblioteca ASE

● Cu peste 1 200 000 volume, respectiv aproape 100 000 titluri, numeroase unicate de valoare în fondurile sale, 900 locuri în șase săli de lectură, aproape 14 000 cititori anual, biblioteca Academiei de Studii Economice din București este considerată una dintre cele mai mari biblioteci economice din sud-estul european. Recent, biblioteca a fost modernizată conform normelor și standardelor cele mai avansate pe plan mondial. S-a recurs la sistemul accesului liber al cititorilor la rafturile de cărți, ceea ce stimulează interesul pentru lectură. De asemenea s-au introdus sisteme de televiziune în circuit închis și legătura directă,

FIȘE

prin mijloace audio, între cititori și depozitul central de cărți, precum și un sistem vizual de informare a cititorilor asupra locurilor libere în sala de lectură și sosirii cărților.

Intrucît marea majoritate a beneficiarilor bibliotecii sînt studenți, au fost organizate microbiblioteci pe lângă căminele studențești. Pentru cunoașterea de către cititori a noutăților intrate în fondurile bibliotecii, acestea sînt prezentate printr-o serie de diorame în sălile de lectură și prin buletinele bibliografice publicate periodic. Ca obiective de viitor se urmărește extinderea modernizării la toate sălile de lectură și o colaborare mai strînsă cu bibliotecile economice din celelalte centre universitare, pentru un acces cit mai larg al celor interesați la fondurile deținute de biblioteca A.S.E.

Argumente împotriva ratelor înalte ale dobânzilor

EFFECTUL dăunător asupra țărilor în curs de dezvoltare al politicii „neo-conservatoare” și în special al ratelor înalte ale dobânzilor, promovate de țările occidentale, a fost în ultima vreme amplu prezentat. Într-adevăr, așa cum spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu în interviul acordat recent ziarului „Frankfurter Rundschau”, la accentuarea decalajului între țările bogate și țările sărace a contribuit și „sporirea cu totul nejustificată a dobânzilor, ceea ce a accentuat foarte mult dezechilibrul economic, constituind, de fapt, o piedică în calea desfășurării normale a activității de producție și, în același timp, o formă nouă de asuprire a țărilor în curs de dezvoltare”. Mai puțin ni se pare însă a fi fost abordată chestiunea influenței pe care o astfel de politică o poate avea — și imediat dar, mai ales, în perspectivă — asupra însăși economiei Statelor Unite ale Americii și, în general, asupra activității economice din toate țările dezvoltate.

Mulți economiști își pun legitimă întrebare cum pot fi conciliate acțiuni atât de contradictorii cum sunt sporirea masivă a cheltuielilor militare, reducerea impozitelor și combaterea inflației, știut fiind că primele două duc la mari deficite bugetare cu consecințe inflaționiste dintre cele mai directe.

Este adevărat că în fabăra „neo-conservatoare” un tânăr economist californian A. Laffer, reușise să câștige notorietate publică, dacă nu și academică, descoperind o „lege” potrivit căreia, la un anumit nivel al impozitelor, scăderea ratei acestora, departe de a micșora încasările statului, ar duce la creșterea lor, prin aceea că sumele suplimentare ce le rămân corporațiilor și indivizilor sunt reinvestite de aceștia în scopuri productive, ceea ce duce la veniturile suplimentare, imposabile firește, ceea ce în final duce la creșterea masei impozitelor deși, ca procent din venituri, impozitele au scăzut. Până la adevărarea sau infirmarea acestei teorii, trebuia însă acționat.

Pentru a se putea spori cheltuielile militare au fost reduse drastic alocațiile civile și, în primul rând, cele de asistență socială, de învățământ și sănătate, ajutoarele de șomaj și ajutoarele pentru regiunile rămase în urmă din punct de vedere economic. Intrucât însă, oricât de severe (și, adăugăm noi, oricât de inechitabile față de cei săraci) ar fi aceste reduceri, ele nu pot compensa masivele sporuri pentru înarmare și nici reducerile de impozite atât de dorite de marile corporații, s-a recurs, pentru a combate inflația, la măsuri monetare, dintre care cea mai eficace a fost considerată impunerea unei rate înalte a dobânzilor.

Nivelul în continuare ridicat al acestora, fără precedent în istoria financiară modernă, subminează întreaga economie mondială, inclusiv pe cea a S.U.A.

Un dolar supraevaluat în raport cu celelalte valute — ca prim efect al dobânzilor înalte promovate de Banca Federală de Rezerve a S.U.A. (așa numita „Fed”) — va scumpi exporturile S.U.A., făcându-le pe unele necompetitive și va ieftini importurile, ceea ce va duce la mari deficite în balanța comercială a țării și va afecta negativ dezvoltarea economiei americane. Cînd dolarul va reveni — așa cum este inevitabil să se întâmple — la un curs mai realist, rata inflației va crește și mai mult, fără însă a se compensa integral efectul sus-menționat.

Sub influența noilor orientări de politică economică preconizate, dolarul crescuse deja, în ianuarie 1981 față de octombrie 1978, cu 9% în medie, în raport de valutele partenerilor comerciali ai S.U.A. și cu 15—20% față de valutele tradițional puternice (marca vest-germană, yenul japonez și francul elvețian). În ultimele luni această evoluție s-a accentuat: dolarul a ajuns să fie repreciat cu peste 20% față de minimum atins în octombrie 1978 și cu 30—50% în raport cu principalele valute occidentale, revenindu-și astfel aproape integral de pe urma celor două devalorizări de la începutul anilor '70.

Combinată cu o rată a inflației în S.U.A. net superioară celei a principalilor competitori (în special R.F.G. și Japonia), această supraevaluare a dolarului american a dus la o deteriorare a competitivității mărfurilor americane față de acești rivali principali de cel puțin 50% în mai puțin de trei ani, și de circa 40% numai în ultimul an. Dacă se are în vedere că fiecare procent de depreciere monetară, duce, dat fiind volumul de comerț exterior al S.U.A., la un deficit comercial de 2—3 miliarde dolari, este lesne de văzut că balanța plăților curente a S.U.A. care a fost permanent activă din 1979 pînă la începutul anului 1981 va înregistra în 1981 și în următorii ani mari deficite, de cîteva ori mai mari decît deficitul anual, de 14—15 miliarde dolari, din perioada 1977—1978, care au condus la severa depreciere a dolarului și la serioasa instabilitate monetară ce a prevalat pe plan mondial în acea perioadă.

După unele aprecieri, economia S.U.A. va reacționa la aceste șocuri prin:

a) scăderea exporturilor și încetinirea creșterii economice. O

depreciere a dolarului de 20% va conduce la un deficit în balanța comercială de 40—60 miliarde dolari; rata de creștere a produsului intern brut, ușor superioară cifrei de 2% în 1980 va fi practic adusă la zero; numărul șomerilor va crește cu între 500.000 și 1 milion;

b) deprecierea ce va rezulta din actuala supraevaluare a dolarului va alimenta rata — și așa înaltă — a inflației (în 1977—78 o depreciere de numai 10% — care a scumpit importurile și a relaxat presiunea competitivă a acestora asupra producătorilor interni — a condus la o majorare a ratei inflației — cu 1—1,5%, ceea ce ne face să considerăm că viitoarea depreciere — mai severă — va spori rata inflației cu 2—3 procente, concomitent cu o creștere a șomajului de ordinul enunțat anterior);

c) declinul dolarului va tinde să amplifice instabilitatea și tensiunea din economia mondială. Din moment ce prețul țițeiului este exprimat într-o valută depreciată, țările O.P.E.C. vor avea noi motive pentru a crește prețurile; speculațiile cu dolari vor crește, antrenînd destabilizări ale tuturor monedelor, și — ca răspuns din partea celorlalte guverne — „contrarâspuns” al S.U.A. — introducerea de noi restricții comerciale, cu care se încearcă din păcate întotdeauna a se combate dezordinea monetară, cu rezultate dintre cele mai negative pentru economia mondială și pentru însăși creșterea economică a țărilor dezvoltate.

DEȘI nu se poate afirma că rata înaltă a dobânzilor din S.U.A. este cauza fundamentală a dificultăților economice din Europa occidentală și din restul lumii, ea contribuie totuși în mare măsură la agravarea problemelor economice cu care se confruntă fiecare țară. În toate țările există — în grade și cu instrumente de acțiune diferite — preocuparea pentru combaterea creșterii prețurilor, a presiunilor inflaționiste. Rata înaltă a dobânzilor din S.U.A. contribuie la atragerea unei mari mase de capitaluri pe piața americană și descurajează investițiile S.U.A. în alte țări. Aceasta duce la o puternică presiune „à la baisse” asupra celorlalte monede, ceea ce accentuează inflația sau penuria de bunuri din țările respective, cu atât mai mult cu cît țara este mai mică și cu cît își realizează prin comerț exterior o parte mai însemnată din venitul național. Ca răspuns, țările cu „economie de piață” — dezvoltate sau în curs de dezvoltare — trebuie să-și sporească, la rîndul lor, rata dobânzilor pentru a împiedica fuga de capital, deși pentru multe din ele imperativul economic intern — relansarea economiei și combaterea șomajului — ar fi necesitat scăderea ratei dobânzii și, pe această cale, un acces mai ușor la capitalurile necesare pentru investiții și producție. Aceasta a făcut ca în întreaga lume dobânzile să atingă niveluri-record, în prezent ele fiind de 5—7% în termeni reali (respectiv atunci cînd din rata nominală a dobânzii se scade rata inflației), față de 2—3% cît a fost nivelul uzual al dobânzii reale pînă în prezent. Generalizarea acestor rate înalte are efecte dintre cele mai serioase asupra tuturor țărilor: ea impune austeritate bugetară, neutilizarea capacităților de producție, revederea „în jos” a planurilor naționale de dezvoltare și — în lumea capitalului — șomaj și mizerie sporite.

Pe bună dreptate, cancelarul vest-german Helmut Schmidt, care este și un economist de prestigiu, releva recent în cadrul dezbaterilor din parlamentul R.F.G. asupra bugetului că: „Situația economică este în prezent mai grea decît cu deșenei în urmă. Numeroase țări care în anii '70 nu s-au preocupat de combaterea inflației, încearcă să rezolve această problemă mult prea tîrziu, într-un moment în care conjunctura este defavorabilă acestei acțiuni. Aceste state stabilesc rata dobânzii la un asemenea nivel, încît distrug investiția. În același timp, ele sporesc deficitul lor bugetar, încercînd să îndrepte excesele politicii lor financiare prin politica monetară”.

Aceste efecte — puternic negative chiar cînd este vorba de țări dezvoltate — sînt cu atât mai serios resimțite de țările în curs de dezvoltare, pentru care fiecare procent în plus al ratei dobânzii S.U.A. și deci al celor practicate pe piața mondială conduce la o creștere a deficitelor lor de plăți curente care totalizează circa 4 miliarde de dolari anual. Nu este deci departe de adevăr afirmația publicației „World Financial Markets” (mai 1981) care susține că „un procent de creștere a ratei dobânzii produce un efect negativ mai mare asupra țărilor în curs de dezvoltare decît un procent de creștere a prețurilor la petrol”.

Confruntate cu severa recesiune economică mondială actuală, aceste țări nu au altă soluție decît micșorarea ritmurilor de creștere economică, cu toate consecințele negative pe plan social și politic (inclusiv pe planul unei tensiuni sporite în relațiile interstatale) pe care o astfel de situație le generează. Este evident din toate cele de mai sus că politica ratelor înalte ale dobânzilor, noua manifestare a cunoscutului „diplomații a dolarului” este dăunătoare nu numai pentru întreaga lume, dar într-un termen deloc îndepărtat, chiar și pentru promotorii ei. Fiecare al șaselea loc de muncă în industria americană constructoare de mașini depinde de piețele externe, iar fiecare al treilea fermier american produce pentru export. De aceea este greu de crezut că într-o lume cuprinsă de o criză profundă chiar și o țară puternică din punct de vedere economic, ca S.U.A., să poată prospera.

De aceea guvernele și cercurile de afaceri din numeroase țări, inclusiv din țări dezvoltate, se pronunță în favoarea unor măsuri de politică economică în consonanță cu interesele de ansamblu ale economiei mondiale, care să înlocuiască acțiunile unilaterale cărora le sîntem martori în prezent.

În același spirit, țara noastră a avansat la actuala sesiune a Adunării Generale a O.N.U. propunerea de a se ajunge la o înțelegere internațională, potrivit căreia plafonul maxim al dobânzilor să nu depășească 8%, astfel încît relațiile valutare-financiare, creditul să constituie nu o frînă ci un stimulente al progresului fiecărei țări și al cooperării internaționale.

Bogdan BALTAZAR

Prețurile internaționale ale produselor de bază — noiembrie 1981

Indicele sintetic I.E.M. în perioada
1979-1980 și octombrie-noiembrie 1981

Categoria de produse	Anul	Indice	Octombrie	Noiembrie
TOTAL GENERAL	1979	338,33	359,20	370,70
	1980	382,09	360,50	390,00
	1981	258,65	249,20*	247,90*
Cereale	1979	223,06	235,00	239,60
	1980	264,56	292,00	275,00
	1981	201,00	217,00*	217,50*
Peste	1979	231,09	250,70	245,40
	1980	258,65	291,20	297,00
	1981	225,60	225,60	232,50
Materii prime industriale	1979	236,71	231,70	223,40
	1980	222,95	231,50	250,40
	1981	201,00	201,00	201,00
Automobile, camioane	1979	200,06	205,20	216,10
	1980	222,62	230,10	230,50
	1981	205,00	205,00*	207,60*
Materii plastice, cauciuc	1979	249,98	263,90	310,40
	1980	453,13	559,20	533,30
	1981	238,70	238,70	238,70
Cărbuni, coque	1979	759,19	831,40	879,70
	1980	903,17	908,10	944,70
	1981	817,00	817,00	909,60*
Piele	1979	403,20	425,20	430,20
	1980	463,08	469,20	449,30
	1981	406,20	406,20*	406,20*
Prod. petroliere	1979	836,15	1018,40	1018,40
	1980	1106,08	1099,90	1193,00
	1981	1139,24	1139,24	1139,24
Materii textile industriale	1979	258,61	267,50	270,70
	1980	274,98	274,98	270,60
	1981	232,30	232,30*	232,30*
Lăcătușii	1979	160,23	167,20	172,80
	1980	192,09	187,30	196,20
	1981	183,90	183,90*	184,40*
Lecturi	1979	230,62	236,20	260,10
	1980	251,47	246,10	242,10
	1981	210,00	210,00*	217,40*
Cauciuc	1979	357,89	369,20	370,10
	1980	401,55	398,80	396,90
	1981	282,20	282,20*	279,00*
Lezi și produse din lemn	1979	304,28	333,20	336,70
	1980	256,34	336,90	347,20
	1981	289,00	289,00*	289,70*
Fibre min. și veg.	1979	232,11	236,60	241,30
	1980	270,95	294,40	292,90
	1981	229,50	229,50*	221,60*
I I S I	1979	368,78	336,40	317,60
	1980	240,12	236,60	275,00
	1981	229,20	229,20*	237,40*

x) Date provizorii pentru: ferromangan, feroceluloză, țevi din oțel, minereu de fier, bulă, conș, cherestea de rășinoasă, cherestea de foioasă, celuloză, hirtie, iută, miere, porci vâi, vișe vâi, unt, ouă.

Pe piața produselor agroalimentare, care s-a înscris în aceeași notă de calmie în ce privește activitatea tranzacțională, cererea a fost relativ mai activă pentru uleiuri vegetale comestibile și carne — la care prețurile au crescut cu 1,0% și respectiv 1,3%. Prețurile au scăzut ușor la cereale (-1,4)%, precum și la zahăr și produse tropicale (-0,3)%.
Sectorul de conjunctură internațională și marketing — I.E.M.

Prețurile produselor primare industriale au rămas pe ansamblu practic neschimbate față de luna precedentă. ceea ce evidențiază faptul că așteptata învioreare a cererii pentru refacerea stocurilor curente la consumatori continuă să se amâne. În cadrul acestor produse au fost înregistrate unele modificări mai semnificative ale prețurilor la piei brute (+3,6%) ca rezultat al unei înviorări a cererii de import și la fibre textile naturale (-3,4%) datorită influenței depresive exercitate de perspectivele realizării unei producții mondiale excedentare de bumbac — de peste un milion de tone — ie sezonul 1981/1982. La celelalte produse, modificările de prețuri au fost mai puțin semnificative.

Programe de dezvoltare

Togo : Preocupări pentru industrializare

Cel de-al patrulea plan de dezvoltare economică (1981-1985), a Republicii Togo, este considerat a fi un program de realizări majore, în măsură să contribuie substanțial la relansarea economică a țării. Se estimează că P.I.B. va crește, în prețuri curente de la 260 mrd. fr. CFA (276.50 fr. CFA = 1 dolar S.U.A.), în 1980, la 336.2 mrd. în 1985, ponderea sectorului primar urmînd să se ridice la 26% a sectorului secundar la 32% și a celui terțiar la 42% în P.I.B. Obiectivul final al acestui plan este de a asigura un nivel de creștere economică de 6,5% pe an în prețuri constante.

Investițiile totale prevăzute sînt de 368,5 mrd. fr. CFA, principalele acțiuni programate a se realiza în cursul acestei perioade vizînd industrializarea culturilor de palmier, creșterea producției de zahăr, conserve, semințe de bumbac. De asemenea, vor fi realizate și o serie de proiecte rămase restante printre care construirea barajului de la Mono și a unei fabrici de îngrășăminte fosfatice.

Planul va continua procesul de industrializare prin valorificarea resurselor miniere și energetice, dezvoltarea industriilor de substituie a importurilor de bunuri de consum și a bunurilor de echipament și stimularea industriilor locale existente.

Acțiunile întreprinse în vederea dezvoltării agriculturii vizează autosatisfacerea populației cu produse agroalimentare precum și creșterea randamentului și a volumului producției culturilor industriale și de export: oleaginoase, bumbac, cafea și cacao.

Planul prevede intensificarea prospecțiunilor miniere și petroliere, care vor beneficia de investiții însumînd 1 mrd. fr. CFA, precum și ameliorarea sistemului de aducțiune a apei de mare. În ceea ce privește dezvoltarea industriei alimentare, în plan sînt înscrise o serie de proiecte agroindustriale de dezvoltare a culturii maniocului, a producției de carne, pește și de cafea. În industria textilă se urmărește restructurarea societății textile togoleze, în vederea creșterii producției și a ameliorării rentabilității (producție de semințe de bumbac — 50 mii tone în 1985). Industria chimică prevede construirea unui complex de producere a acidului fosforic, cu o capacitate de 300 mii tone și a unei noi fabrici de detergenți care va avea o capacitate de 8 000 tone/an.

Sînt, de asemenea prevăzute mai multe proiecte de infrastructură, investițiile totalizînd în acest domeniu 74,1 mrd. fr. CFA. Cele mai importante acțiuni se referă la construirea portului autonom Lomé, refacerea a numeroase drumuri rutiere (5,5 mrd. fr. CFA); construirea unui nou aeroport internațional la Lomé.

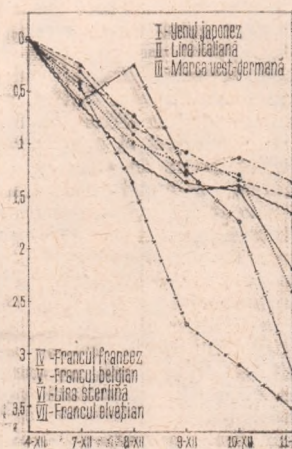
Liliana RADULESCU

EVOLUȚII MONETARE

INTERVALUL 7-11 DECEMBRIE a.c. a marcat o consolidare pronunțată a poziției dolarului S.U.A. față de majoritatea valurilor occidentale, în special față de francul elvețian și lira sterlină. Îmbunătățirea cursului monedei americane a fost motivată în principal de mișcarea dobinzilor (cele la fondurile în eurodolari au înregistrat creșteri de peste 15 puncte procentuale) pe fondul acoperirii de poziții de sfîrșit de an, precum și a publicării unor estimări privind o relativ apropiată ieșire a economiei S.U.A. din actuala fază de recesiune.

Lira sterlină a cunoscut o depreciere sensibilă față de dolar, de circa 3,2% fiind cotată la finele săptămîinii la 1,3875 dolari (comparativ cu 1,95 dolari la 4 decembrie a.c.). Poziția monedei britanice a fost afectată de amplificarea conflictelor de muncă din această țară precum și de anticiparea de către o serie de operatori de dețize a unei posibile reduceri a prețurilor la țite de către țările membre O.P.E.C. O depreciere mai pronunțată a înregistrat francul elvețian, de circa 3,5% față de dolar. La 11 decembrie cursul francului se situa la 1.8450 franci elvețieni/1 dolar, față de 1,78 franci la sfîrșitul săptămîinii precedente, reflectînd, pe lângă procesul de consolidare a monedei americane și mișcarea descendentă a dobinzilor la fondurile în franci la ridicarea unor poziții din această valută în mărți vest-germane. Marca vest-germană era cotată față de dolar la finele intervalului analizat la 2,2525 mărci comparativ cu 2,2150 mărci/1 dolar în ziua de referință, înregistrînd astfel o depreciere de circa 1,63%. Poziția relativ mai bună a monedei vest-germane a reflectat, între altele, anticiparea unor performanțe sporite în schimburile comerciale ale țării cu străinătatea.

Francul francez a cunoscut o depreciere mai accentuată, de circa 2,2%, fiind cotat la 11 decembrie la



Evoluția cursurilor principalelor valute occidentale față de dolarul S.U.A. în perioada 7 - 11 XII. Bază : 4 XII a.c.

5,7250 franci/1 dolar (5.5975 franci în ziua de referință). Procesul de deteriorare a poziției francului nu a fost decât în foarte mică măsură atenuat de estimările oficiale privind reducerea abruptă a ratei inflației în țară în cursul lunilor noiembrie-decembrie a.c. astfel încît la nivelul întregului an 1981 creșterea înregistrată la acest indicator să se situeze la 14%. Un procent apropiat de depreciere a cunoscut francul belgian (2,4%) al cărui curs se situa la finele săptămîinii la 38,67 franci/1 dolar, față de 37,75 franci la 4 decembrie. Poziția yenului japonez față de dolar s-a deteriorat mai puțin în raport cu cea a majorității valurilor europene, în principal ca reflex al situației comparative mai favorabile a economiei nipone. La finele intervalului analizat yenul era cotat la 218,75 yeni/1 dolar față de 215,75 yeni în ziua de referință (o depreciere de circa 1,33%).

Dobînzile la fondurile în eurovalute au prezentat următoarea evoluție (se dau nivelurile pentru depozitele plasate pe perioade de 6 luni, practicate pe piața internațională în zilele de 4 și 11 decembrie a.c.): eurodolari — 12,8125% și 14,375%, euromărci vest-germane — 10,25% și 10,75%, eurofranci elvețieni — 9,6875% și 9,4375%.

Sub influența consolidării cursului dolarului S.U.A., prețul aurului a cunoscut o evoluție descendentă, situndu-se la cel de-al doilea fixing de la Londra, din 11 decembrie, la 409,15 dolari/uncie (426 dolari/uncie la al doilea fixing din ziua de referință).

Gheorghe MUNTEAN
Alexandru OLTEANU

Probleme ale viitorului și dezvoltării în viziunea specialiștilor

CERINȚE ALE DEZVOLTĂRII ÎN ANII '80

La New Delhi s-a desfășurat în cursul lunii noiembrie cel de al IV-lea Seminar internațional al ziaristilor economiști, organizat de „Forumul Ziaristilor Financieri” din India, având ca temă generală „Cerințe ale dezvoltării lumii a treia în anii '80 — Necesitatea unor restructurări de perspectivă”. Reunind peste 150 de publiciști economiști din numeroase țări în curs de dezvoltare, între care și din țara noastră, personalități ale vieții economice din India, precum și reprezentanți ai principalelor organizații și organisme economice — U.N.C.T.A.D., F.A.O., O.N.U.D.I., F.M.I. etc — seminarul a abordat un cerc larg de probleme cu care sînt sau vor fi confruntate țările în curs de dezvoltare în actualul deceniu, printre care influența crizelor globale — financiare, energetice etc. — strategii și restructurări industriale, securitatea și politicile alimentare globale, strategii ale dezvoltării relațiilor internaționale. O sinteză a opiniilor prezentate în cadrul seminarului poate constitui o privire „din interior” asupra problematicii țărilor în curs de dezvoltare. Este sesizabil faptul că poziția țării noastre cu privire la necesitatea și obiectivele edificării unei noi ordini economice internaționale coincide în cea mai mare parte cu concepțiile și opiniile expuse în cadrul schimbului de idei la care am asistat în timpul seminarului.

O ANALIZĂ asupra evoluțiilor recente și a stadiului actual al situației economice a evidențiat permanentizarea unei situații de criză profundă; cel mai greu lovit sînt țările în curs de dezvoltare și în special cele din categoria cu venitul național cel mai scăzut. S-a apreciat că ceea ce particularizează această criză, față de crizele din 1973 și 1974 provocate de creșterea prețurilor petrolului, este continuarea deteriorării a situației pe piețele comerciale. Spre deosebire de începutul anilor '70, veniturile obținute din exporturi nu mai pot atenua dificultățile tot mai grave cu care sînt confruntate țările în curs de dezvoltare. A fost subliniat faptul că actuala criză economică globală nu este rezultatul unor forțe ciclice sau de scurtă durată, ci constituie o maladie mult mai gravă. Măsurile clasice pentru înlăturarea fenomenelor ciclice de criză și readucerea economiei mondiale pe traiectoria ei seculară de creștere nu mai sînt suficiente în contextul contemporan, schimbările structurale devenind absolut necesare. Abordarea limitată a creșterii țărilor în curs de dezvoltare ca o simplă consecință a expansiunii țărilor industriale ar trebui evitată și ar fi necesar să se recunoască faptul că dezvoltarea țărilor în curs de dezvoltare constituie un stimul pentru creșterea economică globală. Accentuarea interdependențelor între țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare, și în acest context, necesitatea imperioasă a rezolvării problemelor țărilor în curs de dezvoltare nu mai pot fi ignorate.

Situația țărilor în curs de dezvoltare importatoare de petrol este și mai mult agravată în ultimii ani de creșterea masivă a prețurilor petrolului. Astfel, conform datelor Băncii Mondiale, prețul petrolului a sporit cu 83 la sută în termeni reali în anii 1979—

1980, față de 9 la sută în anii 1975—1978. Situația critică a țărilor în curs de dezvoltare importatoare de petrol este evidențiată de creșterea enormă a deficitelor balanțelor lor de plăți. De la 7 miliarde dolari în 1973 la 70 miliarde dolari în 1980. De asemenea, proiectele Băncii Mondiale pentru actualul deceniu nu prezintă un tablou mai încurajător. Scenariile Băncii Mondiale, chiar și atunci cînd se bazează pe previziuni optimiste, se referă la o rată anuală de creștere de 4,5—5,7 la sută, iar pentru țările cele mai sărace rata creșterii ar putea fi mult mai scăzută.

Problema care se pune — s-a subliniat — este care anume rată de creștere este cea adecvată. În acest sens se știe că cel de-al treilea deceniu al dezvoltării a stabilit ca obiectiv un ritm anual de creștere al P.N.B. al țărilor în curs de dezvoltare de 7 la sută, iar proiecțiile Băncii Mondiale sînt un indiciu clar că nici acest obiectiv modest al celui de-al treilea deceniu al dezvoltării nu va putea fi realizat, dacă actuala „ordine” economică rămîne neschimbată. Astfel, s-a insistat în cadrul lucrărilor seminarului, persistența crizei și a gravelor inegalității între țările în curs de dezvoltare și țările industrializate demonstrează elocvent că actuala ordine economică internațională nu este adecvată pentru a da un răspuns problemelor țărilor în curs de dezvoltare, fiind necesară promovarea unei noi ordini economice internaționale, mai echitabilă.

Strategia celui de-al treilea deceniu al dezvoltării evidențiază, de asemenea, că într-o economie mondială puternic interdependentă problemele inflației, ale instabilității monetare prelungite, ale șomajului și nesigurăței creșterii pe termen lung nu pot fi soluționate fără rezolvarea problemelor particulare cărora trebuie să le facă față țările

în curs de dezvoltare. De aceea, accelerarea dezvoltării acestor țări este de o importanță vitală pentru continuarea dezvoltării economiei mondiale, pentru pace și stabilitate.

Deși în trecut au fost făcute anumite eforturi pentru corectarea poziției dezavantajate a țărilor în curs de dezvoltare în comerțul mondial și sistemul economic internațional — tarife preferențiale, reducerea progresivă a tarifelor și a altor bariere vamale, realizarea unor aranjamente privind transferul de resurse — totuși ele s-au dovedit în mare parte inadecvate. Mai mult, în ultimii ani am asistat chiar la anularea modestelor avantaje cîștigate de țările în curs de dezvoltare în trecut.

Noul val de protecționism care se manifestă în țările dezvoltate are la bază concepția că ar fi necesară o ierarhizare a măsurilor protecționiste în funcție de diferențele perceptibile în privința nivelului de dezvoltare și insistă ca țările în curs de dezvoltare să acorde facilități cu caracter de reciprocitate pentru accesul mărfurilor țărilor dezvoltate pe piețele lor naționale. Așa cum s-a apreciat, acest concept de gradare a restricțiilor nu ține seama de faptul că hiatusul fundamental există între țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare și că deosebirile între țările în curs de dezvoltare devin, în acest context, mult mai puțin semnificative. Efectul net al acestor evoluții negative în comerțul mondial poate fi ilustrat de faptul că ponderea exporturilor țărilor în curs de dezvoltare importatoare de petrol, a scăzut de la 13 la sută în 1963 la 10 la sută în 1980. În aceeași perioadă țările industrializate și-au mărit excedentul balanțelor lor cu țările în curs de dezvoltare importatoare de petrol de aproape 4 ori, de la 3,1 miliarde dolari, la 12,3 miliarde dolari.

În acest context s-a apreciat că accentuarea protecționismului este o opțiune politică determinată de declinul activității economice și de sporirea considerabilă a șomajului în țările dezvoltate. Dar, pe termen mai lung, el va afecta însăși economia țărilor care practică această politică, prin accentuarea inflației datorită menținerii artificiale a unui nivel ridicat al prețurilor, prin descurajarea dezvoltării în ramurile bazate pe tehnologii noi și susținerea artificială a unor sectoare mai puțin eficiente, prin frînarea creării de noi locuri de muncă în aceste sectoare de perspectivă, deci perpetuarea șomajului. În legătură cu această problemă a fost subliniat și faptul că ar trebui făcută o diferență netă între protecționismul țărilor în curs de dezvoltare și cel al țărilor dezvoltate, precizîndu-se că țările în curs de dezvoltare sînt obligate, datorită resurselor lor limitate, să recurgă la

unele măsuri de protecționism care, asigurând controlul utilizării acestor resurse, al importurilor, să le garanteze posibilitatea efectuării unor ajustări structurale pe termen lung.

O problemă majoră pentru țările în curs de dezvoltare o constituie **resursele externe** prea reduse, ceea ce amenință realizarea proiectelor lor de dezvoltare. De altfel, necesitatea sporirii fluxului de resurse către țările în curs de dezvoltare a fost amplu demonstrată de o serie de studii elaborate sub egida unor organisme ale O.N.U. — U.N.C.T.A.D., F.M.I., Banca Mondială — și, de asemenea, de către Comisia Brandt, fiind însușită și în Strategia Dezvoltării Internaționale, adoptată de Adunarea generală a O.N.U. în anul 1980.

Această strategie cheamă la o creștere a asistenței oficiale pentru dezvoltare până la cel puțin, și dacă este posibil să depășească, obiectivul acceptat pe plan internațional de 0,7 la sută din P.N.B. până în 1985 și în nici un caz mai tirziu decât sfârșitul acestui deceniu. După aceea, dar cât mai curând posibil, este solicitată o cotă de 1 la sută. Cu toate acestea asistența oficială pentru dezvoltare a fost de numai 0,37 la sută din P.N.B. al țărilor dezvoltate, iar raportul Băncii Mondiale pe anul 1981, prognozează, în proiecția sa maximă o cotă de 0,37 la sută până în anul 1990, iar în proiecția minimală o cotă de 0,33 la sută. În aceste condiții au fost făcute o serie de propuneri în vederea sporirii fluxului de asistență spre țările în curs de dezvoltare: ● înființarea unor noi instituții financiare internaționale ● dezvoltarea și extinderea instituțiilor multilaterale existente — Fondul Monetar Internațional, Banca Mondială, băncile regionale pentru dezvoltare ● inițierea unor largi negocieri internaționale în vederea rezolvării numeroaselor probleme existente în aria monetar-financiară. În acest context au fost subliniate și limitele rolului capitalului privat în sprijinirea eforturilor țărilor în curs de dezvoltare, precizându-se că posibilitatea absorbirii unor fluxuri private importante, fără apariția unor serioase dificultăți de control, depinde în mod esențial de o lărgire substanțială a fluxurilor publice: cele două fluxuri nu se pot substitui unul celuilalt, ci trebuie să se sprijine reciproc.

În condițiile actuale, de deteriorare a climatului în care evoluează țările în curs de dezvoltare, de agravare a situației lor economice, s-a apreciat că este necesară o mai mare coeziune între țările lumii a treia pentru ca lupta lor pentru o nouă ordine și inițierea de negocieri globale în acest scop să dea rezultate. Pași concreți în această direcție ar trebui înfăptuiți cât mai repede și, în primul rând, ar fi necesar ca țările în curs de dezvoltare dispunând de surplusuri de capital să recicleze aceste resurse în înseși țările lumii a treia. Ar fi deosebit de util pentru țările în curs de dezvoltare dacă surplusurile financiare ale țărilor O.P.E.C., ar fi canalizate spre instituțiile financiare care acordă asistență directă țărilor lipsite de resurse și le sprijină dezvoltarea. Aceste țări ar trebui, la rândul lor, să considere aceste transferuri de capital ca un catalizator în procesul sporirii resurselor interne și al mobilizării lor în scopul dezvoltării.

Un alt domeniu de maximă importanță și urgență, în care de asemenea situația țărilor în curs de dezvoltare s-a deteriorat grav în ultimii ani, îl reprezintă **energia**. Și în această problemă au fost făcute o serie de sugestii în vederea remedierii situației.

— S-a apreciat că au devenit stringent necesare eforturi concrete pentru utilizarea cât mai eficientă a petrolului atât în țările dezvoltate cât și în cele în curs de dezvoltare, deși, în mod evident, ele sînt cu atât mai necesare în cazul primei categorii de țări care consumă și cele mai mari cantități de petrol.

— Țările în curs de dezvoltare ar trebui să elaboreze și să adopte strategii de dezvoltare adecvate, în loc să caute să copieze modelele oferite de țările capitaliste avansate din punct de vedere industrial. Cu alte cuvinte ar trebui să se bazeze în mai mare măsură pe surse indigene de energie și să încerce să recurgă la un proces de dezvoltare mai puțin energo-intensiv, fără ca aceasta să le afecteze productivitatea și competitivitatea.

— Pentru reducerea dependenței față de petrol trebuie făcute eforturi viguroase în vederea trecerii la exploatarea comercială a resurselor regenerabile de energie — hidro și solară. Aceste eforturi, mai ales în țările în curs de dezvoltare importatoare de petrol, ar trebui sprijinite printr-un transfer de resurse financiare din țările dezvoltate și din surplusurile de capital ale țărilor producătoare de petrol după cum, în același scop, ar fi necesară și o mai strînsă cooperare internațională și regională. Concomitent ar trebui continuate eforturile pentru transferul de tehnologii capabile să exploateze în condiții economice resursele existente.

— Rezolvarea internațională a problemei energiei trebuie văzută într-o strînsă legătură cu rezolvarea altor probleme cum sînt materiile prime, comerțul mondial, problema financiar-monetară. O atenție deosebită ar trebui acordată restructurării pieței mondiale în vederea adoptării de măsuri pe termen scurt, mediu și lung, care să asigure raporturi echitabile între prețurile bunurilor și serviciilor care formează obiectul fluxurilor comerciale reciproce între țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare. S-a considerat că în acest domeniu trecerea de la stadiul declarațiilor de intenții la acțiuni concrete depinde exclusiv de voința politică pe care o manifestă țările dezvoltate.

Subdezvoltarea, s-a apreciat în cadrul lucrărilor seminarului, nu poate fi înlăturată în afara industrializării, mai ales în cazul țărilor cu un venit național scăzut. Acest proces solicită fluxuri financiare și tehnologice atât de importante încît sînt de natură să ajute țărilor dezvoltate să-și utilizeze integral capacitățile industriale existente și chiar să dezvolte noi capacități de producție. Aceasta demonstrează, o dată mai mult, accentuată interdependență existentă între țările în curs de dezvoltare și cele dezvoltate.

Pentru țările lumii a treia de o mare acuitate este **problema alimentară**. Cu 800 milioane de oameni trăind în stare de sărăcie absolută și cu o populație în creștere, mari zone ale globului sînt amenințate de foamete

dacă producția agricolă continuă să rămână în urmă. Tocmai de aceea, problema alimentației este considerată de către întreaga comunitate mondială ca cea mai înaltă prioritate. Apreciind, în acest context, voința exprimată la reuniunea de la Cancun în octombrie 1981 de a se acorda ajutor țărilor în curs de dezvoltare pentru sporirea producției lor de alimente, participanții la seminar au considerat că sînt necesari pași concreți, cât mai urgenți, în următoarele direcții: ● acordarea unui sprijin substanțial sporit pentru dezvoltarea agriculturii în țările lumii a treia și extinderea cooperării în vederea asigurării accesului acestora la tehnologia adecvată ● asistență sporită din partea organismelor specializate pentru modernizarea agriculturii și a ramurilor conexe ● asigurarea unor venituri stabile țărilor în curs de dezvoltare din exporturile lor de produse agricole și, în acest scop, reducerea progresivă, până la eliminare, a măsurilor restrictive impuse în calea acestor exporturi de țările dezvoltate ● continuarea viguroasă a negocierilor pentru încheierea unor acorduri internaționale pe produse ● constituirea fără întârziere a unei rezerve internaționale de cereale care să asigure securitatea alimentației mondiale.

În sfîrșit, o altă categorie de probleme care a polarizat discuțiile în cadrul seminarului s-a referit la **comerțul internațional**. A fost regretată absența unei inițiative coordonate Nord-Sud în vederea stabilizării piețelor diferitelor mărfuri și mai ales lipsa de progrese în constituirea unor fonduri pentru stabilizarea prețurilor, reiterîndu-se cerința ca națiunile industrializate să ia măsuri corespunzătoare în acest sens. În legătură cu rolul companiilor transnaționale, a fost evidențiată forța de care dispun și prin care pot să influențeze comerțul, industrializarea, activitatea bancară și de servicii etc. și chiar stabilitatea politică a țărilor în curs de dezvoltare. De aceea s-a considerat necesară o rapidă acțiune internațională pentru îngrădirea utilizării nocive a acestei forțe și s-a apreciat că în nici un caz companiilor transnaționale nu trebuie să li se permită să exercite un rol decisiv în procesul dezvoltării.

Lumea anilor '80 și în perspectivă, s-a arătat în concluziile seminarului, va fi diferită de imaginea cu care ne-am obișnuit. Piețele unora dintre țările în curs de dezvoltare vor cunoaște cea mai rapidă creștere ceea ce va permite o însemnată sporire a comerțului între ele. În aceste condiții, țările lumii a treia vor trebui să valorifice cât mai complet potențialul oferit de relațiile comerciale Sud-Sud. Desigur că asemenea schimbări, modificarea fluxurilor comerciale tradiționale, nu se pot realiza cu ușurință. Ele presupun eforturi conjugate din partea celor interesați, un sprijin mai substanțial din partea comunității internaționale și un suport instituțional adecvat. Dar, odată inițiate, aceste schimbări vor putea constitui în condițiile unor relații mai echitabile între state, ale unei noi ordini economice internaționale premisele pentru fructificarea superioară a eforturilor proprii ale țărilor în curs de dezvoltare și în scopul progresului.

Nicoară IONESCU

Evoluții în comerțul cu produse din metal

RITMUL de creștere a exporturilor de produse din metal ale țărilor nesocialiste a devansat în ultimele două decenii pe cel al producției industriei lor metalurgice, ele fiind — în medie pe perioada 1960—1979 — de 6,8% și, respectiv, de 3,9%. Ca urmare, și ponderea produselor din metal care intră în circuitul comerțului exterior a sporit, în același interval, de la circa 14% la 23%.

Cea mai amplă creștere a exportului de produse din metal a cunoscut —

după cum se vede din tabelul de mai jos — Japonia (care a avansat pe primul loc între țările capitaliste), urmată de Italia și R.F.G., în condițiile scăderii sensibile a ponderii deținute de Belgia, Luxemburg, Franța, Anglia și S.U.A. în volumul total al exporturilor de asemenea articole din țările nesocialiste. Pe ansamblu, volumul acestor exporturi s-a mărit de la 32,4 milioane tone în 1960 la 113,4 milioane tone în 1979, cu o cădere pînă aproape de 92 milioane tone la mijlocul deceniului trecut. Totodată, au avut loc modificări în structura exportului menționat, constînd îndeosebi în scăderea ponderii laminatelor și în creșterea celei a țevilor și conductelor din oțel, a diferitelor semifabricate, care valorifică superior metalul și energia consumată.

Principalii exportatori de produse din metal

Țara	În milioane tone			În % din exportul total al țărilor nesocialiste		
	1960	1970	1979	1960	1970	1979
Japonia	2,2	17,6	30,7	6,7	24,8	27,1
R.F.G.	5,5	17,0	19,3	17,0	16,9	17,0
Belgia-Luxemburg	7,6	12,5	14,3	23,5	17,6	12,6
Franța	5,5	7,4	10,5	17,0	10,4	9,2
Italia	1,1	1,8	6,9	3,4	2,5	6,1
Olanda	1,2	3,1	5,0	3,7	5,5	4,4
Anglia	3,1	4,2	4,5	9,6	5,9	4,0
S.U.A.	2,7	6,4	2,7	8,3	9,0	2,4

Sursa: V.N.I.K.I., Buletin de informare comercială externă, nr. 7/1981.

Optimizarea muncii cadrelor tehnico-administrative

REFERINDU-SE la experiența pozitivă realizată în diferite ramuri industriale din Uniunea Sovietică în privința elaborării și aplicării sistemelor complexe de ridicare a eficienței producției și a calității muncii, revista *Ekonomiceskaia gazeta* precizează că sistemele respective vizează înainte de toate, activitatea cadrelor tehnico-ingenerești și administrative: conducători de uniuni și întreprinderi industriale, șefi de ateliere, secții, sectoare sau birouri, funcționari de toate gradele. Insuși conținutul noțiunilor de „muncă ingierească” sau „activitate de conducere” capătă un caracter mai concret, o delimitare mai precisă: în cadrul sistemelor complexe se elaborează și se promovează modalități de apreciere a calității muncii personalului tehnico-administrativ, se întreprind încercări de exprimare cantitativă a acesteia.

Între altele, pe baza sistemelor complexe de ridicare a productivității muncii se perfecționează planificarea în interiorul uzinei (datorită lărgirii cercului cadrelor tehnico-ingenerești atrase în pregătirea planurilor la nivelul atelierelor, a indicatorilor economiei supuși normării); lucrătorii serviciilor de aprovizionare sînt stimulați să-și aducă contribuția la determinarea consumului rațional de materiale și energie, a normativelor de consum, la lichidarea stocurilor supranormative; se obține o sporire a ritmicității pro-

ducției, îndeosebi în întreprinderile care fabrică un sortiment vast de produse și piese de schimb cu multiple tipodimensiuni; se întărește răspunderea personală pentru deciziile adoptate și aplicarea lor, se îmbunătățește climatul de lucru în întregul colectiv etc.

Utilizări ale deșeurilor de lemn

O ANCHETĂ efectuată în S.U.A. în rîndul a circa 120 de firme din industria de prelucrare a lemnului a relevat că, deși sub impulsul crizei energetice a sporit gradul de valorificare a deșeurilor de lemn care rezultă din procesele de producție specifice ramurii, mai există ample rezerve nevalorificate în acest domeniu.

Astfel, după cum rezultă din răspunsurile primite (sintetizate — sub formă de ponderi procentuale — în tabel), aproape 30% din cantitatea totală de

Ca atare, optimizarea muncii ingineresti și de conducere constituie o importantă rezervă pentru trecerea la metodele intensive de gospodărire.

Iugoslavia: proiectul Vardar

ÎN IUGOSLAVIA a fost elaborat studiul privitor la amenajarea, în colaborare cu Grecia și cu participarea financiară și tehnică a P.N.U.D., a râului Vardar. El face parte dintr-un proiect mai amplu — edificarea căii navigabile Dunăre—Marea Egec, folosindu-se cursurile râurilor Morava (afluent al Dunării) și Vardar.

Proiectul aflat în studiu este mult mai complex, prevăzînd realizarea unui sistem de irigații, producția de energie electrică, protejarea de inundații a unor întinse suprafețe cultivate, asigurarea necesităților de apă ale industriei și localităților urbane ș.a. În acest scop se preconizează construirea mai multor baraje și lacuri de acumulare pe Vardar și afluenții săi, cu un volum total de două miliarde mc de apă, ceea ce ar permite, între altele, irigarea a circa 360 mii ha de terenuri agricole. Se estimează că realizarea întregului proiect (în special construirea unui canal de legătură între râurile Morava și Vardar și amenajarea cursului acestora pe o lungime totală de 800 km) va necesita două-trei decenii și un important volum de investiții, dar va deschide o nouă cale navigabilă între Nordul și Sudul Europei, cu circa 2 000 km mai scurtă decît ruta maritimă tradițională prin strîmtoarea Gibraltar și Marea Mediterană.

deșeuri sînt încă pur și simplu aruncate, iar 34% sînt folosite drept combustibil de întreprinderile respective sau de alți utilizatori; restul deșeurilor capătă o destinație mai mult sau mai puțin productivă (a se compara valorificarea lor ca materie primă pentru fabricarea de plăci sau de celuloză, cu cea din agricultură, unde rumegușul este folosit îndeosebi ca așternut pentru vite). Pe de altă parte, aproximativ o cincime din firmele anchetate folosesc instalații pentru prelucrarea și condiționarea deșeurilor de lemn, în vederea îmbunătățirii proprietăților lor ca materie primă și a realizării unor venituri suplimentare prin vînzare către alți beneficiari.

Profilul întreprinderii	Total deșeuri în mii tone (umiditate 100%)	deșeuri nefolositoare	Utilizarea (în % din total)				
			folosite drept combustibil	alte utilizări producția de plăci	decît combustibil producția de hîrtie	în agricultură	alte destinații
Fabrici de cherestea	368,4	37	22	11	19	7	4
Fabrici de hîrtie și plăci	153,2	38	55	—	7	—	—
Ateliere de tîmplărie	186,3	2	36	34	—	28	—
Alte întreprinderi	62,1	37	39	—	—	24	—
Total	770,0	29	34	13	10	12	2

Sursa: „Forest Production Journal”, nr. 3 1981.

GLOSAR

Hirtii de valoare

HIRTII DE VALOARE este termenul generic pentru inscrieri — de regulă transmisibile — care atestă că posesorul lor este titularul unui drept reprezentând o valoare determinată. Cu același înțeles pot fi utilizați termenii: titluri de valoare, valori mobiliare. În sfera de cuprindere a hirtiiilor de valoare intră o diversitate de inscrieri ce se deosebesc prin natura juridică a dreptului consemnat, prin forma concretă în care se materializează, prin modul de transmitere între posesori.

În sens restrâns, prin hirtii de valoare se înțeleg acțiunile și obligațiunile.

Acțiunile reprezintă titluri care atestă deținerea unei părți din capitalul unei societăți, ceea ce îi conferă posesorului calitatea de asociat și îi dă dreptul să participe la rezultatele financiare ale societății în cauză. Aceasta este forma cea mai uzitată pentru constituirea și majorarea capitalului unei persoane juridice în țările cu economie de piață.

Obligațiunile sînt titluri de credit reprezentînd o creanță născută dintr-un împrumut pe termen lung consimțit unei persoane juridice emițente a acestor inscrieri. Deținătorul posedă o creanță de o anumită sumă, pe o durată stabilită și remunerată printr-o dobîndă determinată, fără a fi legat de rezultatele financiare ale debitorului. Există însă și categorii speciale de astfel de titluri ca, de exemplu, obligațiuni participante — legate de beneficiile emițentului — sau obligațiuni convertibile în acțiuni ale acestuia.

Trebuie subliniată importanța pe care o prezintă obligațiunile ca sursă de fonduri pe plan internațional. Este cunoscut că guverne, organisme internaționale (ca Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare și bănci regionale), societăți industriale și comerciale, bănci și instituții financiare apelează în prezent pe o scară largă la acest mijloc de finanțare. Suma totală a obligațiunilor în circulație pe principalele piețe de capital este apreciată la 2 300 miliarde dolari.

Termenul de hirtii de valoare este folosit uneori și într-un sens mai larg, incluzîndu-se efectele de comerț și diferite alte titluri de credit.

Din punct de vedere al formei în care se materializează hirtiiile de valoare, acestea pot fi:

— **Titluri la purtător**, care încorporează în ele însele valoarea prevăzută și a căror simplă posesiune valorează titlul. Aceasta este forma cea mai larg răspîndită, oferind avantajul transmiterii și mobilizării directe, necondiționate.

— **Titluri nominale**, care conferă drepturi numai persoanei pe numele căreia sînt inscise în evidențe speciale, putînd fi transmise doar dacă sînt întrunite anumite condiții și se îndeplinește o serie de formalități.

Modul de circulație a hirtiiilor de valoare prezintă de asemenea diferențieri, acestea putînd fi manipulate direct de deținător sau putînd fi constituite în depozit la firme specializate, care le administrează în fapt, conform dispoziției titularului. Negocierea acestor inscrieri se face în general în cadrul bursei lor de valori.

Radu NEGREA

Economisirea energiei

Coriolan Măndiță, Alud — Grupul de experți format la inițiativa Comisiei Pieței comune și condus de profesorul francez Jean Saint-Geours (acestași care în 1979 a elaborat studiul „Creșterea economică și economisirea energiei”) și-a prezentat de curînd concluziile într-un nou studiu intitulat „Investițiile și utilizarea

forței de muncă într-o societate eficientă din punct de vedere energetic”. Pornind de la faptul că aproape jumătate din energie este utilizată pe ansamblul Pieței comune în sectorul rezidențial și terțiar, autorii consacră acestora un spațiu însemnat. Ei relevă că principalele căi de economisire a energiei sînt — în secțiunile menționate — măsura izolarea a clădirilor (atît a celor vechi cit și a celor noi) și introducerea unor sisteme mai perfecționate de încălzire. O importanță sursă de economisire o reprezintă și ter-

moficarea urbană, mai ales cînd energia respectivă este de origine nucleară sau este obținută pe bază de cărbune. Creșterea continuă a prețului la petrol a sporit atractivitatea și a altor surse, precum energia solară pentru încălzirea apei, a lemnului de foc etc.

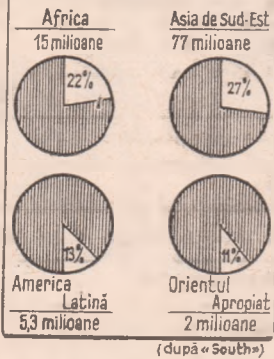
O altă concluzie a studiului este că economisirea energiei are un impact extrem de pozitiv asupra utilizării forței de muncă: în Franța și Italia ea a condus la crearea între 40 000 și 80 000 de locuri de muncă.

Principalul obstacol în calea valorificării posibilităților existente de economisire, se relevă în studiu, o reprezintă insuficiența veniturilor sau ezitarea multor locatari, mai ales cînd sînt chiriași, de a efectua o investiție care nu se amortizează imediat, ci numai după un număr — uneori destul de mare — de ani. Interesul pentru acest gen de investiții ar urma să sporească totuși, deoarece costul energiei va manifesta și în viitor o tendință ascendentă.

Rezerve alimentare

Ionela Totoroanță, Giurgiu — 1) Rezerva alimentară internațională de urgență, de 500 000 tone de cereale, a cărei creare a fost hotărîită de Adunarea Generală a O.N.U. în 1975 va ajunge în acest an la nivelul prevăzut, pentru prima dată de la adoptarea acestei decizii în plenum organizației mondiale, datorită unor contribuții sporite din

Numărul locuitorilor cu un aport alimentar sub limita minim admisibilă



partea Pieței comune și a Fondului special al Organizației țărilor exportatoare de petrol. Este vorba, totuși, de un volum extrem de modest, preciza recent directorul general al F.A.O., Edouard Saouma, subliniind în același timp că cheia soluționării durabile a problemei alimentare o reprezintă sporirea producției agricole a țărilor în curs de dezvoltare, paralel cu sporirea puterii lor de cumpărare, care să le permită să importe hrană mai multă și mai bună.

„Cursa inarmărilor ar trebui transformată într-o strădanie colectivă pentru asigurarea securității alimentare mondiale”, sublinia Edouard Saouma, relevînd în context „iraționalitatea evidentă pe care o reprezintă accentuarea capacității de a suprauici pe subnutriți”, cheltuind în acest scop 1 milion de dolari pe minut. 2) Pe zone geografice cea mai ridicată proporție a subnutriților în totalul populației se înregistrează — așa cum se observă de altfel în graficul alăturat — în Extremul Orient.

**IMPORTANT
PENTRU CANDIDAȚII
LA CONCURSUL
DE ADMITERE
ÎN ÎNVĂȚĂMÎNTUL
ECONOMIC SUPERIOR**

Incepînd cu Nr. 1/1982, „Revista economică” reia publicarea consultațiilor în sprijinul candidaților la concursul de admitere în învățămîntul economic superior. Consultațiile vor fi elaborate de cadre didactice de specialitate din învățămîntul liceal și superior, sub egida Direcției predării științelor sociale din Ministerul Educației și Învățămîntului.

În dorința de a spori eficiența acestor consultații, ele vor fi elaborate într-o **FORMULA NOUĂ**, aprofundînd aspecte mai dificile din programa aprobată de Ministerul Educației și Învățămîntului pentru concursul de admitere 1982 în învățămîntul economic superior.

Revista ECONOMICA

Ediția de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale — Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 51 din 18 decembrie 1981

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Reducerea costurilor de producție, un imperativ al creșterii eficienței (Gh. Șică) 1
- Perfecționarea activității de întreținere și reparare a utilajelor (I. Mihai) 3
- Noi măsuri pentru stimularea producătorilor și creșterea rentabilității în agricultură (Alexandru Ciora) 5
- Structuri de producție adecvate auto-aprovizionării zonelor necooperativizate (N. Brașoveanu) 7
- Orientări în dezvoltarea construcțiilor de mașini (II) (Barbu Gh. Petrescu) 9
- Dezbateri „R.E.” Concepte și modalități de organizare a activității industriale (V) 11
- Consumul energetic — criteriu fundamental în evaluarea eficienței tehnologiilor (Cezar Mereuță) 13
- Cititorii au cuvântul 15

CONDUCERE ORGANIZARE

- Poliservirea utilajelor — creștere accelerată a productivității muncii, folosire intensivă a capacităților de producție (Eugen Kerekeș, Dumitru Purdea) 16
- Rezultate la întreprinderea de piese auto Sibiu. O economie relativă de 353 de muncitori (Constantin Ilie) 18

TEORII-IDEI

- Dezarmarea și pacea — condiții ale apărării valorilor supreme ale omenirii (Gh. Badrus) 19
- Posibilități de cunoaștere a resurselor naturale prin cercetarea arhivelor (IV) (dezbateri) 22
- Școli ● curente ● economiști. Concepții neoclaseice privind dobînda și factorii săi (IV) (Silviu Cerna) 24

ECONOMIE MONDIALĂ

- Argumente împotriva ratelor înalte ale dobînzilor (Bogdan Baltazar) 26
- Tendințe-conjuncturi 2
- Probleme ale viitorului și dezvoltării în viziunea specialiștilor. Cerințe ale dezvoltării în anii '80 (Nicoară Ionescu) 28
- Mondorama 30
- Curjer 31

IN THIS ISSUE

- Trends in the development of the mechanical engineering industry (II) (Barbu Gh. Petrescu) 9
- Energy consumption — a fundamental criterium in evaluating technology efficiency (Cezar Mereuță) 13
- Disarmament and peace, conditions to protect the supreme values of the mankind (Gh. Badrus) 19
- Some ways to know the natural resources through archives searching (IV) (debate) 22
- Schools ● trend ● economists. Neoclassical concepts on the theory of the interest rate and its factors (IV) (Silviu Cerna) 24
- Arguments against the high interest rates (Bogdan Baltazar) 26
- Development challenges in the '80s (Nicoară Ionescu) 28

DANS LE NUMERO

- Orientations dans le développement de l'industrie mécanique (II) (Barbu Gh. Petrescu) 9
- La consommation d'énergie — critère fondamental dans l'évaluation de l'efficience des technologies (Cezar Mereuță) 13
- Le désarmement et la paix, condition de la défense des valeurs suprêmes de l'humanité (Gh. Badrus) 19
- Possibilités de connaître les ressources naturelles par la recherche dans les archives (IV) (débat) 22
- Ecoles ● courants ● économistes. Conceptions néoclassiques concernant l'intérêt et ses facteurs (IV) (Silviu Cerna) 24
- Arguments contre les taux élevés d'intérêt (Bogdan Baltazar) 26
- Exigences du développement dans les années '80 (Nicoară Ionescu) 28

ИЗ СОДЕРЖАНИЯ

- Направления в развитии машиностроительной промышленности (II) (Барбу Г. Петреску) 9
- Расход энергии — основной критерий для оценки эффективности технологий (Чезар Мереуца) 13
- Разоружение и мир, условия для защиты высших ценностей человечества (Г. Бадрус) 19
- Возможности познания природных ресурсов путем исследования архивов (IV) (В порядке обсуждения) 22
- Школы ● течения ● экономисты. Неоклассические концепции относительно процента и его факторов (IV) (Сильвиу Черна) 24
- Аргументы против высокой нормы процента (Богдан Балтазар) 26
- Требования развития в 80-х годах (Никоара Ионеску) 28

Abonindu-vă din timp la „Revista economică” pentru anul 1982, vă asigurați continuitatea în primirea publicației noastre. Prețul unui abonament este de :

- anual : 260 lei
- pe șase luni : 130 lei
- pe trei luni : 65 lei

Abonamentele se fac prin oficiile P.T.T.R., factorii poștali, difuzorii de presă din întreprinderi și instituții sau prin mandat poștal pe adresa redacției : Bulevardul Magheru nr. 28—30, Sector 1 — Cod. 70 159, București.

Redacția și administrația : 70 159, București, Bd. Magheru nr. 28—30 etaj 1, sectorul 1. Cont I.S.I.A.P. 645 150 228 B.N.R.S.R. — filiala sector 1 București. Tiparul : Combinatul Poligrafic „Casa Științei”

LUNA CADOURILOR

- SUGESTII DE DARURI ÎN VITRINE
- SUGESTII DE DARURI ÎN MAGAZINE
- INTRATI SI ALEGETI!

Magazinele comerțului de stat vă stau la dispoziție cu o mare diversitate de mărfuri care, în funcție de preferințe, pot deveni cadouri frumoase, utile pentru cei dragi.

**LUNA DECEMBRIE = LUNA CADOURILOR,
LUNA BUCURIILOR PENTRU CEI DRAGI!**



LUNA CADOURILOR





În curînd va începe un nou an calendaristic !
Să ne pregătim din timp cu daruri pentru cei ce ne sînt dragi !
Peste 50 de magazine aparținînd întreprinderilor **DIRECȚIEI GENERALE COMERCIALE A MUNICIPIULUI BUCUREȘTI** vă oferă o varietate de articole de textile-incălzăminte : moderne, elegante, practice, pentru orice vîrstă.

- paltoane din stofă de lînă, în croieli și execuții deosebite ;
- înlocuitori de paltoane, articole ideale pentru ținuta cotidiană ;
- tricotaje realizate din amestecuri de fibre (p.n.a. cu viscoză ; p.n.a. flausat ; poliester cu acetat sau în etc.) ca de exemplu : pulovere, jachete, cămăși cu mincă lungă, rochiile, compleuri etc.
- pălării cu bor gen „tocă”, într-o diversă gamă de culori ;
- berete pentru femei, șepci, căciuli cu clape pentru bărbați, căciulițe din blană artificială pentru copii ;
- articole de încălzămintă : cizme și ghete cu fețe din înlocuitori de piele naturală sau din piele naturală în combinație cu înlocuitori ; cu căptușeli călduroase din blană artificială sau tricoot.
- ghete bărbătești din piele naturală cu talpă din poliuretăan, flexibile, ușoare, comode, practice pentru vremea umedă.

În LUNA CADOURILOR (1—31 decembrie) procurați daruri din magazinele :

- BUCUR-OBOR, șos. Colentina nr. 2 ;
- MODERN, bd. Gheorghe Gheorghiu-Dej nr. 8 ;
- MODA ZILEI, Calea Victoriei nr. 33 ;
- SPLENDID, Calea Victoriei nr. 25 ;
- FAVORIT, str. Drumul Taberei ;
- GALERIA MODEI, șos. Pantelimon ;
- ELEGANT, bd. N. Bălcescu nr. 17 ;
- DIANA, bd. G-ral Magheru nr. 35 ;
- ARTA LUX, Calea Victoriei nr. 87 ;
- ALPIN, bd. N. Bălcescu nr. 24 ;
- CABANA, bd. 1948 nr. 3 ;
- SOMEȘANA, bd. Gheorghe Gheorghiu-Dej nr. 7 ;
- LINA DE AUR, Calea Victoriei nr. 31 ;
- OPTIM, Calea Dorobanți bl. 9 ;
- RUXANDRA, Calea Victoriei nr. 114 ;
- JUPITER, Calea Victoriei nr. 23 ;
- SATURN, str. Lipscași nr. 45 și multe alte unități specializate ale întreprinderilor comerciale aparținînd **DIRECȚIEI GENERALE A MUNICIPIULUI BUCUREȘTI**.